ГЭР БҮЛ, ХӨДӨЛМӨР,
НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН ЯАМ

ГЭР БҮЛ, ХӨДӨЛМӨР, НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН САЛБАРЫН СТАТИСТИК ЭМХЭТГЭЛ

2024 он

Гэр бүл, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам 2025 онд хэвлэв.

Хянасан:
Н.Мөнхсанчир Цахимжилт, их өгөгдлийн хэлтсийн дарга

Боловсруулсан:
ГБХНХЯ, Цахимжилт, их өгөгдлийн хэлтэс
Х.Хишигсайхан Цахимжилт, их өгөгдлийн хэлтсийн ахлах мэргэжилтэн
Г.Даваадулам Цахимжилт, их өгөгдлийн хэлтсийн ахлах мэргэжилтэн

Эх бэлтгэсэн:
Х.Хишигсайхан Цахимжилт, их өгөгдлийн хэлтсийн ахлах мэргэжилтэн
Б.Хос-Эрдэнэ ГБХНХЯ-ны харьяа ХАХНХССХ-ийн мэдээлэл технологийн мэргэжилтэн

Эксел файл татах:

АГУУЛГА

ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ 5
ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ 12
ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ТАЙЛБАР 13
ӨМНӨХ ҮГ 14

БҮЛЭГ 1. ГЭР БҮЛ, ХҮН АМЫН БҮЛГИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ 17
1.1. ГЭР БҮЛ, ХҮН АМ, ӨРХИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ 18
1.1.2. ХҮН АМЫН ҮЗҮҮЛЭЛТ 18
1.1.2. ӨРХИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ 21
1.4. ГЭРЛЭЛТ, ЦУЦЛАЛТ 25
1.2. ХҮҮХДИЙН ЭРХ ХАМГААЛАЛ, ХӨГЖЛИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ 28
1.2.1. ХҮҮХДИЙН ҮНДСЭН ҮЗҮҮЛЭЛТ 28
1.2.2. ХҮҮХДИЙН ХАМГААЛЛЫН ҮЙЛЧИЛГЭЭ[5] 29
1.2.3. ХҮҮХЭД ХАМГААЛЛЫН ХАРИУ ҮЙЛЧИЛГЭЭ ҮЗҮҮЛСЭН ХҮҮХЭД 32
1.2.3.1. ТӨВЛӨРСӨН АСРАМЖ, ХАЛАМЖИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ 32
1.2.3.2. ХАРАА ХЯНАЛТГҮЙ ХҮҮХЭД 34
1.2.3.3. ХӨДӨЛМӨР ЭРХЭЛЖ БУЙ ХҮҮХЭД 36
1.2.3.4. ХУРДАН МОРИНЫ УРАЛДААНЧ ХҮҮХЭД. 38
1.2.3.5. ХҮЧИРХИЙЛЭЛД ӨРТСӨН ХҮҮХЭД 39
1.2.4. ХҮҮХЭД ХАМГААЛЛЫН ХАРИУ ҮЙЛЧИЛГЭЭ 42
1.2.4.1. ХАМТАРСАН БАГИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ 42
1.2.4.2. ТҮР ХАМГААЛАХ БАЙР, НЭГ ЦЭГИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ 43
1.2.4.3. ХҮҮХДИЙН ЭРХИЙН ХУУЛЬ ЗҮЙН ХОРОО 46
1.2.4.4. ХҮҮХДИЙН ЭРХИЙН УЛСЫН БАЙЦААГЧИЙН ШИЙДВЭРЛЭСЭН ЗӨРЧИЛ 48
1.2.4.5. ХҮҮХДИЙН 108 УТАСНЫ ДУУДЛАГА ҮЙЛЧИЛГЭЭ 50
1.2.5. ХҮҮХДИЙН ХӨГЖЛИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ 52
1.3 АХМАД НАСТНЫ ҮЗҮҮЛЭЛТ 55
1.3.1 АХМАД НАСТНЫ ТОО, ХҮН АМ ЗҮЙН ЗАРИМ ҮНДСЭН 55
ҮЗҮҮЛЭЛТ 55
1.3.2. АХМАД НАСТНЫ ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТ 58
1.3.3. АХМАД НАСТНЫ ТЭТГЭВЭР 59
1.3.4. АХМАД НАСТНЫ ЭРҮҮЛ МЭНД 61
1.4 ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮНИЙ ҮЗҮҮЛЭЛТ 63
1.4.1. ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮНИЙ ЕРӨНХИЙ ҮЗҮҮЛЭЛТ 63
1.4.2. ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТ БА ТӨРИЙН АЛБАНД АЖИЛЛАЖ БУЙ ИРГЭД 65

БҮЛЭГ 2. ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ . . . 69
2.1 ХӨДӨЛМӨРИЙН НАСНЫ ХҮН АМ . . . 69
2.2. АЖИЛЛАГЧИД . . . 70
2.2.1. АЖИЛЛАГЧДЫН АЖИЛ МЭРГЭЖЛИЙН АНГИЛАЛ . . . 70
2.2.2. АЖИЛЛАГЧИД, АЖ АХУЙН НЭГЖ, БАЙГУУЛЛАГЫН ТӨРЛӨӨР . . 71
2.3. ХӨДӨЛМӨРИЙН ДУТУУ АШИГЛАЛТ . . . 72
2.4. БҮРТГЭЛТЭЙ АЖИЛГҮЙ ИРГЭД . . . 73
2.5. АЖЛЫН БАЙРНЫ ЗАХИАЛГА . . . 75
2.6. АЖЛЫН БАЙРАНД ЗУУЧЛАГДСАН ИРГЭД . . . 78
2.7. ШИНЭ АЖЛЫН БАЙРАНД АЖИЛД ОРСОН ИРГЭД . . . 82
2.8. ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТИЙГ ДЭМЖИХ САН . . . 83
2.9. ҮЙЛДВЭРЛЭЛИЙН ОСОЛ, ХУРЦ ХОРДЛОГО . . . 85
2.10. ГАДААДАД АЖИЛЛАХ ХҮЧ ИЛГЭЭХ, АВАХ . . . 86

БҮЛЭГ 3. НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ҮЗҮҮЛЭЛТ . . . 91
3.1. НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САН . . . 91
3.1.1. ТЭТГЭВРИЙН ДААТГАЛЫН САН . . . **93**
3.1.2. ТЭТГЭМЖИЙН ДААТГАЛЫН САН . . . **94**
3.1.3. ҮОМШӨ-НИЙ ДААТГАЛЫН САН . . . 95
3.1.4. АЖИЛГҮЙДЛИЙН ДААТГАЛЫН САН . . . 97
3.2. НИЙГМИЙН ДААТГАЛД ДААТГУУЛАГЧИД . . . 98
3.2.1. НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ШИМТГЭЛ ТӨЛСӨН АЖ АХУЙН НЭГЖ, БАЙГУУЛЛАГА . . . 98
3.2.2 АЛБАН ЖУРМААР НИЙГМИЙН ДААТГАЛД ДААТГУУЛАГЧИД . . 100
3.2.3. САЙН ДУРААР НИЙГМИЙН ДААТГАЛД ДААТГУУЛАГЧИД 102

БҮЛЭГ 4. НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ . . . 108
4.1. НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН САНГИЙН ЗАРДАЛ . . . 109
4.2 НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ТЭТГЭВЭР . . . 112
4.3. НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ТЭТГЭМЖ . . . 115
4.3.1. АСАРГААНЫ ТЭТГЭМЖ . . . 115
4.3.2. ХҮҮХДИЙН МӨНГӨН ТЭТГЭМЖ . . . 117
4.3.3. ОНЦГОЙ ТОХИОЛДЛЫН ТЭТГЭМЖ . . . 118
4.4. НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ . . . 119
4.4.1. ОЛОН НИЙТИЙН ОРОЛЦООНД ТҮШИГЛЭСЭН ХАЛАМЖИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ . . . 119
4.4.2. ТӨРӨЛЖСӨН АСРАМЖИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ . . . 120
4.4.3. АХМАД НАСТАН ҮЗҮҮЛЭХ ТУСЛАМЖ, ҮЙЛЧИЛГЭЭ . . . 121
4.4.4. ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮНД ҮЗҮҮЛЭХ ТУСЛАМЖ, ҮЙЛЧИЛГЭЭ . . . 123
4.4.5. НАСНЫ ХИШИГ . . . 124
4.4.6. ЭХИЙН АЛДАР ОДОН . . . 124
4.4.7. ЭХ, ЭЦЭГ, ОЛОН ХҮҮХЭДТЭЙ ӨРХ ТОЛГОЙЛСОН ЭХ, ЭЦЭГТ ОЛГОХ ТЭТГЭМЖ . . . 126
4.4.8. ХҮНС ТЭЖЭЭЛИЙН ДЭМЖЛЭГ . . . 127

ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ

Зураг 1.1. Монгол Улсын хүн амын нас, хүйсийн суварга, хүн амын бүлэг, тоо, хувиар 2024, 2050 он . . . 18
Зураг 1.2. Төрөлт, нас баралтын тоо, 2020-2024 он . . . 19
Зураг 1.3. Монгол Улсын суурин хүн амын тоо, хүн амын бүлэг, бүсээр, 2024 он . . . 19
Зураг 1.4. Монгол Улсын өрхийн үндсэн үзүүлэлт, тоо, хувиар, 2024 он . . . 21
Зураг 1.5. Өрхийн тоо, өрхийн ангилал, бүсээр, 2024 он . . . 23
Зураг 1.6. Өрхийн тоо, ам бүлийн тоо, өрхийн тэргүүлэгчийн хүйс, хувиар, 2024 он . . . 23
2024 он . . . 24
Зураг 1.8. Өрхийн мөнгөн орлогын бүлэглэлд, өрхийн дүнд эзлэх хувь, оны үнээр, 2024 он . . . 24
Зураг 1.9. Гэрлэлт, цуцлалтын тоо, ГЕК, ЦЕК, 2020-2024 он . . . 25
Зураг 1.10. Гэрлэлт, цуцлалтын тоо, насны бүлэг, тоо, хувиар, 2024 он . 25
Зураг 1.11. Гэр бүл цуцлалтын тоо, гэр бүл байсан хугацаагаар, хувиар, 2024 . . . 26
Зураг 1.12. Хүүхэд хамгааллын үйлчилгээнд хамрагдсан хүүхдийн тоо 29
/давхардсан тоогоор/, зарцуулсан төсөв, 2022-2024 он . . . 29
Зураг 1.13. Хүүхэд хамгааллын үйлчилгээнд хамрагдсан хүүхдийн тоо /давхардсан тоогоор/, үйлчилгээний хэлбэрээр, 2024 он . . . 29
Зураг 1.14. Хүүхэд хамгааллын үйлчилгээнд хамрагдсан хүүхдийн тоо, үйлчилгээний төрөл, бүсээр, 2024 он . . . 31
Зураг 1.15. Хүүхэд хамгааллын үйлчилгээнд хамрагдсан хүүхдийн тоо, анхны хандсан хүнээр, хувиар, 2024 он . . . 31
Зураг 1.16. Төвлөрсөн асрамж, халамжийн үйлчилгээнд хамрагдсан хүүхдийн тоо, 2020-2024 он . . . 32
Зураг 1.17. Төвлөрсөн асрамж, халамжийн үйлчилгээнд хамрагдсан хүүхдийн тоо, хүйс, хүүхдийн байдлаар, 2024 он . . . 32
Зураг 1,18. Төвлөрсөн асрамж, халамжийн үйлчилгээнд хамрагдсан хүүхэд, сургууль цэцэрлэгт хамрагдалт, хувиар, 2024 он . 33
Зураг 1.19. Төвлөрсөн асрамж, халамжийн үйлчилгээнд хамрагдсан хүүхэд, асран хамгаалагч, хувиар, 2024 он . . . 33
Зураг 1.20. Төвлөрсөн асрамж, халамжийн үйлчилгээнд хамрагдсан хүүхэд, асрамжид ирсэн шалтгаанаар, хувиар, 2024 он 33
Зураг 1.21. Хараа хяналтгүй хүүхдийн тоо, 2020-2024 он . . . 34
Зураг 1.22. Хараа хяналтгүй хүүхдийн тоо, хүйс, хүүхдийн байдал, асран хамгаалагчаар, 2024 он . . . 34
Зураг 1.23. Хараа хяналтгүй хүүхдийн тоо, сургууль цэцэрлэгт хамрагдалт, тоо, хувиар, 2024 он . . . 35
Зураг 1.24. Хараа хяналтгүй хүүхдийн тоо, хараа хяналтгүй /гадуур тэнэсэн/, байсан давтамжаар, хувиар, 2024 он . . . 35

СТАТИСТИК 2024

Зураг 1.25. Хараа хяналтгүй хүүхдийн тоо, хараа хяналтгүй байгаа шалтгаанаар, хувиар, 2024 он 35
Зураг 1.26. Хөдөлмөр эрхэлж буй хүүхдийн тоо, 2020-2024 он 36
Зураг 1.27. Хөдөлмөр эрхэлж буй хүүхдийн тоо, хүйс, хүүхдийн байдлаар, 2024 он 36
Зураг 1.28. Хөдөлмөр эрхэлж буй хүүхдийн тоо, сургууль цэцэрлэгт хамрагдалтын байдлаар, 2024 он 37
Зураг 1.29. Хөдөлмөр эрхэлж буй хүүхдийн тоо, асран хамгаалагчаар, тоо, хувиар, 2024 он 37
Зураг 1.30. Хөдөлмөр эрхэлж буй хүүхдийн хөдөлмөр эрхлэлтийн байдал, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбарын ангилал, мөнгөн олговор, хувиар, 2024 он. 37
Зураг 1.31. Хурдан морины уралдаанч хүүхдийн тоо, уралдааны тоо, 2020-2024 он 38
Зураг 1.32. Хурдан морины уралдаанч хүүхэд, бүс, аймаг нийслэлээр, 2024 он 38
Зураг 1.33. Хүчирхийлэлд өртсөн хүүхэд, хүчирхийллийн хэлбэрээр, 2024 он 39
Зураг 1.34. Хүчирхийлэлд өртсөн хүүхэд, хүчирхийлэл үйлдсэн этгээд, хувиар, 2024 он 40
Зураг 1.35. Хүчирхийлэлд өртсөн хүүхэд, хүчирхийлэл үйлдсэн орчин, хувиар, 2024 он 40
Зураг 1.36. Хамтарсан баг, үйлчилгээний төрлөөр, хувиар, 2024 он . . 42
Зураг 1.37. Хамтарсан багийн үйлчилгээ, үйлчилгээнд хамрагдсан шалтгаанаар, хувиар, 2024 он. 43
Зураг 1.38. Түр хамгаалах байр, нэг цэгийн үйлчилгээний төвөөр үйлчлүүлсэн хүүхдийн тоо, хүйс, хүүхдийн байдлаар, тоо, хувиар 2024 он 44
Зураг 1.39. Түр хамгаалах байр, нэг цэгийн үйлчилгээний төвөөр үйлчлүүлсэн хүүхдийн тоо, асран хамгаалагчаар, хувиар 2024 он 44
Зураг 1.40. Түр хамгаалах байр, нэг цэгийн үйлчилгээний төвөөр үйлчлүүлсэн хүүхдиын тоо, үйлчлүүлсэн давтамжаар, тоо хувиар, 2024 он 44
Зураг 1.41. Түр хамгаалах байр, нэг цэгийн үйлчилгээний төвийн үйлчилгээнд хамрагдсан хүүхдийн тоо, үйлчилгээ авсан шалтгаанаар, хувиар, 2024 он 45
Зураг 1.42. Түр хамгаалах байр, нэг цэгийн үйлчилгээний төвийн тоо, бүс, аймаг нийслэлээр, 2024 он 45
Зураг 1.43. Хүүхдийн хууль эрхзүйн хороо, үйлчилгээний төрлөөр, хувиар, 2024 он 46
Зураг 1.44. Хүүхдийн эрхийн хууль зүйн хороогоор үйлчлүүлсэн хүүхэд, төрлөөр, too хувиар 2024 он 47
Зураг 1.45. Хүүхдийн эрхийн улсын байцаагч, хууль эрх зүйн тодорхойлолт, 2024 он 48

Зураг 1.46. Хүүхдийн эрхийн улсын байцаагчийн шийдвэрлэсэн зөрчлийн мэдээ, 2024 он 49
Зураг 1.47. Хүүхдийн 108 утасны дуудлага үйлчилгээний үзүүлэлт, 2024 он 50
Зураг 1.48. Хүүхдийн хөгжлийн үйлчилгээнд хамрагдсан хүүхдийн тоо, үйлчилгээ үзүүлсэн байгууллагаар, 2024 он 52
Зураг 1.49. Хүүхдийн хөгжлийн үйлчилгээнд хамрагдсан хүүхдийн тоо, үйлчилгээний төрлөөр, хувиар, 2024 он 52
Зураг 1.50. Монгол Улсын хүн амын хэтийн тооцоо, мянган хүн, эзлэх хувиар, 2020-2050 он. 55
Зураг 1.51. Ахмад настны тоо, насны бүлэг, хүйсээр 2024 он 56
Зураг 1.52. Ахмад настны тоо, аймаг нийслэлээр, 2024 он 56
Зураг 1.53. Хүн амын дундаж наслалт, хамгийн их болон бага улс орнууд, 2024 он 57
Зураг 1.54. Ахмад настан ажиллагчдын тоо, хүйс, насны бүлгээр, 2024 он 58
Зураг 1.55. Ахмад настан ажиллагчдын тоо, ажил мэргэжлээр, 2024 он 58
Зураг 1.56. Ахмад настан ажиллагчдын тоо, эдийн засгийн үйл ажиллагаагаар, 2024 он 59
Зураг 1.57. Өндөр настны тэтгэвэр авагчийн тоо, дундаж тэтгэвэр, 2020-2024 он 60
Зураг 1.58. Өндөр насны тэтгэвр авагч, дундаж тэтгэвэр 2020-2024 он 60
Зураг 1.59. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний тоо, хүйсээр, байршлаар, 2024 он 63
Зураг 1.60. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний тоо, хөгжлийн бэрхшээлийн төрлөөр, 2024 он. 64
Зураг 1.61. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний тоо, насны бүлгээр 65
Зураг 2.1. Хөдөлмөрийн насны хүн амын бүтэц, мянган хүнээр, 2021-2024 он, улирлаар 69
Зураг 2.2. 15 ба түүнээс дээш насны ажиллагчид. 2021-2024 он 69
Зураг 2.3. Ажиллагчид насны бүлгээр, 2024 он 70
Зураг 2.4. Ажиллагчдын хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин, аймаг, нийслэлээр 70
Зураг 2.5. Ажиллагчдын тоо, ажил мэргэжлийн ангилалаар, 2024 он . . 71
Зураг 2.6. Хөдөлмөрийн дутуу ашиглалт, хувиар, 2021-2024 он 72
Зураг 2.7. Хөдөлмөрийн дутуу ашиглалтын түвшин, насны бүлгээр, хувиар 72
Зураг 2.8. Цаг хугацаанаас хамаарсан бүрэн бус хөдөлмөр эрхлэгч, насны бүлгээр 72
Зураг 2.9. Ажил хайгч иргэдийн тоо, хүйсээр, аймгаар, 2024 он 73
Зураг 2.10. Бүртгэлтэй ажилгүй иргэдийн тоо, хүйсээр, аймгаар, 2024 он 73
Зураг 2.11. Бүртгэлтэй ажилгүй иргэдийн тоо, насны ангиллаар,

бүсээр . . . 74
Зураг 2.12. Бүртгэлтэй ажилгүй иргэдийн тоо, боловсролоор, бүсээр . 74
Зураг 2.13. Ажлын байрны захиалга, бүсээр, эзлэх хувиар . . . 75
Зураг 2.14. Ажлын байрны захиалга, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар, 2024 он . . . 75
Зураг 2.15. Ажлын байрны захиалга, ажил мэргэжлийн ангиллаар . . . 76
Зураг 2.16. Ажлын байрны захиалга, өмчийн хэлбэрээр, бүсээр . . . 76
Зураг 2.17. Ажлын байрны захиалга, өмчийн хэлбэрээр, бүсээр . . . 77
Зураг 2.18. Ажлын байрны захиалга, өмчийн хэлбэрээр, бүсээр . . . 77
Зураг 2.19. Ажлын байрны захиалга, хариуцлагын хэлбэрээр, бүсээр . 77
Зураг 2.20. Ажилд зуучлагдсан иргэд, бүсээр, эзлэх хувиар . . . 78
Зураг 2.21. Ажилд зуучлагдсан иргэд, бүсээр, хүйсээр . . . 78
Зураг 2.22. Ажилд зуучлагдсан иргэд, ажил мэргэжлийн ангиллаар . . 79
Зураг 2.23. Ажилд зуучлагдсан иргэд, ажил мэргэжлийн ангиллаар, хүйсээр . . . 79
Зураг 2.24. Ажилд зуучлагдсан иргэд, ажил мэргэжлийн ангиллаар, салбараар . . . 80
Зураг 2.25. Ажилд зуучлагдсан иргэд, өмчийн хэлбэрээр, бүсээр . . . 81
Зураг 2.25. Ажилд зуучлагдсан иргэд, өмчийн хэлбэрээр, бүсээр . . . 81
Зураг 2.26. Шинэ ажлын байранд орсон иргэдийн тоо, ажил мэргэжлийн ангилал, ажлын байрны төрлөөр. . . . 82
Зураг 2.27. Шинэ ажлын байранд орсон Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн тоо, ажлын байрны төрлөөр . . . 82
Зураг 2.28. Шинэ ажлын байранд орсон иргэдийн тоо, бүсээр, ажлын байрны төрлөөр . . . 83
Зураг 2.29. Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих хөтөлбөр, үйл ажиллагаанд зарцуулсан хөрөнгө, хамрагдсан хүн, хувиар, 2024 он . . 83
Зураг 2.30. Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих хөтөлбөр, үйл ажиллагаанд зарцуулсан хөрөнгө, үйл ажиллагааны төрлөөр, сая төгрөг 2023-2024 он. . . . 84
Зураг 2.31. Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих хөтөлбөр, үйл ажиллагаанд зарцуулсан хөрөнгө, үйл ажиллагааны төрлөөр, сая.төг . 84
Зураг 2.32. Үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлогод өртсөн иргэд, бүсээр . . . 85
Зураг 2.33. Үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлогод өртсөн иргэд, хүйсээр, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар . . . 85
Зураг 2.34. Хөдөлмөрийн гэрээгээр ажил эрхэлж буй гадаадын иргэд, бүсээр . . . 86
Зураг 2.35. Хөдөлмөрийн гэрээгээр ажил эрхэлж буй гадаадын иргэд, хүйсээр . . . 86
Зураг 2.36. Хөдөлмөрийн гэрээгээр ажил эрхэлж буй гадаадын иргэд, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар, хүйсээр . . . 87
Зураг 2.37. Хөдөлмөрийн гэрээгээр гадаад улсад зуучлагдсан иргэд, хүйсээр . . . 88

Зураг 2.38. Гадаад улсад Хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллахаар зуучлагдсан хүний тоо, улсаар, 2021-2024 он 88
Зураг 3.1. Нийгмийн даатгалын сангийн орлого, төрлөөр, тэрбум төгрөг, 2024 он 91
Зураг 3.2. Нийгмийн даатгалын сангийн зарлага, төрлөөр, тэрбум төгрөг, 2024 он 92
Зураг 3.3. Ниймийн даатгалын сангийн нийт орлого, зарлагын эзлэх хувь, бүсээр, 2024 он. 92
Зураг 3.4. Тэтгэврийн даатгалын сангийн орлогын төлөвлөгөө, гүйцэтгэл, биелэлт хувь, тэрбум төгрөг, 2024 он 93
Зураг 3.5. Тэтгэврийн даатгалын сангийн зарлагын төлөвлөгөө, гүйцэтгэл, биелэлт хувь, тэрбум төгрөг, 2024 он 94
Зураг 3.6. Тэтгэмжийн даатгалын сангийн орлогын төлөвлөгөө, гүйцэтгэл, биелэлт хувь,тэрбум төгрөг, 2024 он 94
Зураг 3.7. Тэтгэмжийн даатгалын сангийн зарлагын төлөвлөгөө, гүйцэтгэл, биелэлт хувь,тэрбум төгрөг, 2024 он 95
Зураг 3.8. ҮОМШӨ-ний даатгалын сангийн орлогын төлөвлөгөө, гүйцэтгэл, биелэлт хувь, тэрбум төгрөг, 2024 он 96
Зураг 3.9. ҮОМШӨ-ний даатгалын сангийн зарлагын төлөвлөгөө, гүйцэтгэл, биелэлт хувь, тэрбум төгрөг, 2024 он 96
Зураг 3.10. Ажилгүйдлийн даатгалын сангийн орлогын төлөвлөгөө, гүйцэтгэл, сая.төгрөг, 2024 он 97
Зураг 3.11. Ажилгүйдлийн даатгалын сангийн зарлагын төлөвлөгөө, гүйцэтгэл, сая.төгрөг, 2024 он 97
Зураг 3.12. Нийгмийн даатгалд даатгуулагчид. 98
Зураг 3.13. Нийгмийн даатгалын шимтгэл төлсөн аж ахуй нэгж, байгууллага 98
Зураг 3.14. Нийгмийн даатгалд хамрагдсан даатгуулагчид, насны бүлэг, хүйсээр 99
Зураг 3.15. Нийгмийн даатгалд хамрагдсан даатгуулагчдын тоо, бүсээр 2024 он 99
Зураг 3.16. Нийгмийн даатгалд албан журмаар даатгуулагчдын тоо, насны бүлэг, хүйсээр 100
Зураг 3.17. Албан журмын нийгмийн даатгалд хамрагдсан даатгуулагчийн тоо, аж ахуй нэгж байгууллагаар, 2024 он 101
Зураг 3.18. Албан журмын даатгалд даатгуулагчдын тоо, 2024 он . . .102
Зураг 3.19. Нийгмийн даатгалд сайн дураар хамрагдсан даатгуулагчийн тоо, 2024 он тоо 102
Зураг 3.20. НД-д сайн дураар даатгуулагчдын тоо, насны бүлэг, хүйсээр. 103
Зураг 3.21. Нийгмийн даатгалд сайн дураар хамрагдсан даатгуулагчийн тоо, бүсээр, эзлэх хувиар, 2024 он 103
Зураг 3.22. Нийгмийн даатгалын сангаас тэтгэвэр авагчид, тэтгэврийн төрлөөр 104

Зураг 3.23. Нийгмийн даатгалын сангаас зарцуулсан хөрөнгө, тэрбум, төгрөгөөр, 2024 он 105
Зураг 3.24. Дундаж тэтгэврийн хэмжээ, төрлөөр, хүйсээр, 2024 он 105
Зураг 4.1. Нийгмийн халамжийн сангийн зардлын улсын нэгдсэн төсөв болон дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь, 2023–2024 он .109
Зураг 4.2. Нийгмийн халамжийн сангийн зардлын бүтэц 110
Зураг 4.3. Нийгмийн халамжийн сангийн зардлыг нэмэгдүүлсэн хөтөлбөрүүд 110
Зураг 4.4. Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн хэмжээ 111
Зураг. 4.5. Нийгмийн халамжийн тэтгэврийн хэмжээ 2020 оноос хойш 3 удаа нэмэгдсэн байна. 112
Зураг 4.6. Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр авагч, хүйсээр, сонгогдсон оноор 113
Зураг 4.7. Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр авагчдын тоо, насны бүлэг, хүйсээр, 2024 он 114
Зураг 4.8. Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр авагчдын тоо, хүйсээр, аймаг, нийслэлээр, 2024 он 114
Зураг. 4.9. Асаргааны тэтгэмжийн хэмжээ 2020 оноос хойш 3 удаа нэмэгдсэн байна. 115
Зураг 4.10. Асаргааны тэтгэмж авагчийн тоо, зарцуулсан зардал, тэрбум.төг, 2021-2024 он 115
Зураг 4.12. Амьжиргээг дэмжих мөнгөн тэтгэмж 116
Зураг 4.13. 0-18 насны хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж авагчдын тоо, насны бүлгээр, 2024 он 117
Зураг 4.14. Халамжийн зардалд хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн эзлэх хувь 118
Зураг 4.15. Онцгой тохиолдлын тэтгэмж, ...118
Зураг 4.16. Төрөлжсөн асрамжийн үйлчилгээнд хамрагдсан иргэдийн тоо, насны бүлгээр 120
Зураг 4.17. Ахмад настны дэмжлэг, хөнгөлөлт үйлчилгээнд хамрагдсан хүний тоо, насны бүлгээр, 2024 он 121
Зураг 4.18. Алдар цолтон ахмад настанд үзүүлсэн хөнгөлөлтөд хамрагдсан хүний тоо, зарцуулсан хөрөнгө, сая төгрөг, 2024 он. 122
Зураг 4.19. Алдар цолтон ахмад настанд үзүүлсэн хөнгөлөлтөд хамрагдсан хүний тоо, цолны төрлөөр, 2024 он 122
Зураг 4.20. Насны хишиг тэтгэмж авагчдын тоо, насны бүлгээр, зарцуулсан хөрөнгө, сая төгрөг, 2024 он 124
Зураг 4.21. Эхийн алдар одонгийн мөнгөн тусламжид хамрагдсан иргэд, төрлөөр, зарцуулсан хөрөнгө, сая төгрөг 124
Зураг 4.22. Эхийн алдар одонгийн мөнгөн тусламж асван хүний тоо, насны бүлгээр, 2024 он 125
Зураг 4.23. Эх, эцэг, олон хүүхэдтэй өрх толгойлсон эх, эцэгт тэтгэмж олгох тухай хуулийн дагуу олгосон тэтгэмж авсан хүний тоо, зарцуулсан зарцуулсан хөрөнгө, 2024 он 126

Зураг 4.24 Эх, эцэг, олон хүүхэдтэй өрх толгойлсон эх, эцэгт тэтгэмж олгох тухай хуулийн хүрээнд тэтгэмж авсан хүний тоо, аймаг, нийслэлээр, 2024 он 126
Зураг 4.25. Хүнс тэжээлийн дэмжлэг үзүүлэх үйлчилгээ авсан хүний тоо, зарцуулсан хөрөнгөөр, 2024 он .127
Зураг 4.26. Хүнс тэжээлийн дэмжлэг үзүүлэх үйлчилгээ авсан хүний тоо, аймаг, нийслэлээр, 2024 он 127

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1.1. Монгол Улсын хүн амын үндсэн үзүүлэлтүүд, мянган хүнээр, 2020-2024 он . . . 20
Хүснэгт 1.2. Өрхийн үндсэн үзүүлэлтүүд, 2020-2024 он . . . 22
Хүснэгт 1.3. Монгол Улсын хүүхдийн тоо, 2020-2024 он . . . 28
Хүснэгт 1.4. Хүүхэд хамгааллын хариу үйлчилгээнд хамрагдсан хүүхийн тоо, бүс, аймаг нийслэлээр, 2024 он . . . 41
Хүснэгт 1.5. Хамтарсан багийн үйлчилгээ, 2020-2024 он . . . 42
Хүснэгт 1.6. Түр хамгаалах байр, нэг цэгийн үйлчилгээний төвийн тоо, үйлчилгээ авсан хүүхдийн тоо, 2020-2024 он . . . 43
Хүснэгт 1.7. Хүүхдийн хууль эрхзүйн хорооны үйлчилгээ, үндсэн үзүүлэлт, 2020-2024 он . . . 46
Хүснэгт 1.8. Хүүхдийн эрхийн улсын байцаагчийн шийдвэрлэсэн зөрчлийн үзүүлэлт, 2020-2024 он . . . 48
Хүснэгт 1.9. Хүүхдийн 108 утасны дуудлага үйлчилгээний үзүүлэлт, 2020-2024 он . . . 50
Хүснэгт 1.10. Хүүхэд хамгааллын хариу үйлчилгээ, үйлчилгээний төрлөөр, бүс, аймаг нийслэлээр, 2024 он . . . 51
Хүснэгт 1.11. Хүүхдийн хөгжлийн үйлчилгээнд хамрагдсан хүүхдийн тоо, үйлчилгээ үзүүлсэн байгууллагаар, бүс, аймаг, дүүргээр, 2024 он . . . 53
Хүснэгт 1.12. Эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүлсэн өвчний бүтэц, төрлөөр . . . 61
Хүснэгт 1.13. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний хөдөлмөр эрхлэлт, 2024 он . . . 64
Хүснэгт 1.14. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний тоо, аймаг, нийслэлээр, 2024 он . . . 66
Хүснэгт 2.1. Ажиллагчид аж ахуйн нэгж, байгууллагын төрлөөр, хүйсээр . . . 71
Хүснэгт 4.1. Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж, үйлчилгээнд хамрагдалт, хүний тоо, хувиар, 2024 он . . . 112
Хүснэгт 4.2. Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр авагч, төрлөөр /Нийгмийн халамжийн тухай хууль 12 дугаар зүйлийн 12.1 дэх хэсэг 113
Хүснэгт 4.3. Асаргааны тэтгэмж авагчдын тоо, төрлөөр, 2024 он . . 116
Хүснэгт 4.4. Олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээ, төрлөөр . . . 119
Хүснэгт 4.5. Төрөлжсөн асрамжийн үйлчилгээнд хамрагдсан иргэд, 2024 он . . . 120
Хүснэгт 4.6. Ахмад настны дэмжлэг, хөнгөлөлт үйлчилгээнд хамрагдсан хүний тоо,төрлөөр, зарцуулсан хөрөнгөөр, 2024 он . . . 121
Хүснэгт 4.7. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд үзүүлсэн хөнгөлөлт, тусламжид хамрагдсан хүний тоо, зарцуулсан хөрөнгө, сая төгрөг . 123

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ТАЙЛБАР

АНҮТ	Ахмад настны Үндэсний төв
ГБХНХЯ	Гэр бүл, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам
ГЕК	Гэрлэлтийн ерөнхий коэффициент
МУ	Монгол Улсын
НҮБ	Нэгдсэн Үндэсний байгууллага
НЦҮТ	Нэг цэгийн үйлчилгээний төв
НДЕГ	Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар
ОУ	Олон улсын
ОНАТХҮ	Олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээ
ЦЕК	Цуцлалтын ерөнхий коэффициент
ҮОМШӨ	Үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалах өвчин
ХАА	Хөдөө ажил ахуй
ХГБХХЕГ	Хүүхэд, гэр бүлийн хөгжил хамгааллын ерөнхий газар
ХХҮЕГ	Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний ерөнхий газар
ХБХХЕГ	Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний хөгжлийн ерөнхий газар
ХАХНХССХ	Хүн ам, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сургалт судалгааны хүрээлэн
ЭЗҮА	Эдийн засгийн үйл ажиллагаа

ӨМНӨХ ҮГ

Гэр бүл, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам нь салбарынхаа мэдээллийн ил тод байдал, хүртээмжийг нэмэгдүүлэх зорилтын хүрээнд жил бүрийн статистик товхимлыг олон нийтэд хүргэхээр болж байна. Энэхүү товхимолд гэр бүл, хүүхэд хамгаалал, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн үйлчилгээ, ахмад настны халамж, хөдөлмөр эрхлэлт болон ажилгүйдэл, нийгмийн даатгал, нийгмийн халамжийн чиглэлээрх олон талт үзүүлэлтүүдийг багтаасан бөгөөд эдгээр нь бодлого төлөвлөлт, судалгаа шинжилгээний чухал эх сурвалж болох боломжийг бүрдүүлнэ гэж найдаж байна.

2024 оны статистик эмхэтгэлийг бэлтгэх явцад мэдээллийн эх сурвалжийн чанар, бүрэн бүтэн байдлыг сайжруулах, цахим мэдээллийн сангуудын уялдаа холбоо, өгөгдөл солилцоог өргөжүүлэх чиглэлээр шат дараатай ажлууд хийгдсэн нь салбарын статистикийн тогтолцоог олон улсын жишигт ойртуулах чухал алхам болсон. Ингэснээр хэрэглэгчдэд илүү шуурхай, найдвартай мэдээлэл хүргэх боломж бүрдэж байна.

Товхимол 2020–2024 оны таван жилийн үндсэн үзүүлэлтүүдийг нэгтгэн харуулснаас гадна нийгмийн хамгааллын үйлчилгээний хүртээмж, хөдөлмөрийн зах зээлийн чиг хандлага, хүн амын бүлгүүдийн төлөв байдал, халамжийн бодлогын үр нөлөө зэрэг олон талын динамик мэдээллийг багтаасан. Энэ нь манай салбарын бодит нөхцөл байдал, тулгамдсан асуудал, цаашдын хөгжлийн төлөвийг илүү нарийвчлалтай үнэлэхэд чухал ач холбогдолтой юм.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН,
ГЭР БҮЛ, ХӨДӨЛМӨР,
НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН САЙД**

ТИЛЕУХАНЫ АУБАКИР

ГЭР БҮЛ, ХҮН АМЫН БҮЛГИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ

ГЭР БҮЛ, ХҮН АМЫН БҮЛГИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ 2024 ОН

ГЭР БҮЛ, ХҮН АМЫН БҮЛГИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ 2024 он

Нийт хүн ам, мянган.хүн амаар

3 544.8

ХҮЙСЭЭР

эмэгтэй **51%** 1 808.5

эрэгтэй **49%** 1 808.5

БАЙРШЛААР

ХОТ 2 522.2

ХӨДӨӨ 1 022.6

ТӨРӨЛТ **59 644**

НАС БАРАЛТ **19 550**

ӨРХ

997 023

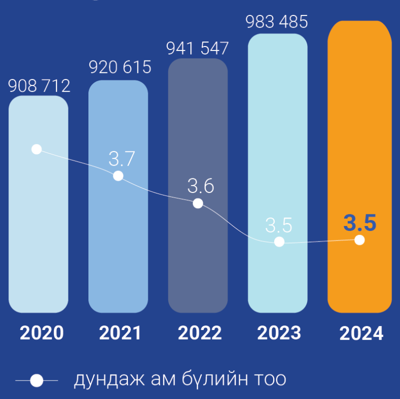

БАЙРШЛААР

ХОТ 691 305

ХӨДӨӨ 305 718

18 хүртэлх насны 4, түүнээс дээш хүүхэдтэй өрх **61 273**

18 хүртэлх насны хүүхэдтэй эрх толгойлсон эхийн тоо **26 685**

Өрх үүсгэн ганц биеэр амьдардаг ахмад настай хүний тоо **39 591**

ГЭРЛЭЛТ **14 225**

ЦУЦЛАЛТ **4 463**

1 284 373 Хүүхэд (0-17 нас) 36.2%

826 830 Залуучууд (18-34 нас) 23.2%

406 306 Ахмад настны тоо 11.5%

107 904 Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний тоо 3.0%

БҮЛЭГ 1. ГЭР БҮЛ, ХҮН АМЫН БҮЛГИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ

Гэр бүлийн тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.2 дах хэсэгт “Гэр бүл” гэж гэрлэлтийн үр дүнд буй болсон, эд хөрөнгийн бус амины болон эд хөрөнгийн эрх, үүргээр холбогдсон хамтын амьдрал бүхий гэр бүлийн гишүүд” -ийг ойлгоно гэж, мөн НҮБ-ын Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглалын 16-р зүйлийн 3-т " Гэр бүл бол нийгмийн жам ёсны үндсэн нэгж мөн бөгөөд нийгэм, төрөөр хамгаалуулах эрхтэй” гэж тусгасан байна.

Монгол улс “Алсын хараа-2050” урт хугацааны хөгжлийн бодлогодоо хүний хөгжлийг үндсэн сууриа болгож, Засгийн газрын бүтцэд “Гэр бүлийн яам” байгуулагдаж, гэр бүл төвтэй хүний хөгжлийг дэмжих, гэр бүлд суурилсан зохистой хөдөлмөр эрхлэлтийг бий болгох, гэр бүлд ээлтэй нийгмийн халамжийн үйлчилгээг нэвтрүүлэх, гэр бүлийн амьжиргааны түвшин сайжруулах замаар нийгэм, эдийн засгийн тогтвортой байдлыг хангах тэргүүн зорилтыг дэвшүүлсэн.

Монгол Улсын “Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”-т “Чанартай амьдрал- гэр бүлийн гишүүдийн оролцоо” хөтөлбөр хэрэгжүүлэх зорилтын хүрээнд Гэр бүлийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга, Гэр бүлийн хөгжлийг дэмжих тухай хуулийн төслийг боловсруулан, батлуулахаар ажиллаж байна.

Гэр бүл, хүүхдийн эрх хамгааллын хүрээнд Үндсэн хууль (1992), Гэр бүлийн тухай хууль (1999), Хүүхдийн эрхийн тухай хууль (2016), Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга (2024), Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга (2016), бусад холбогдох 54 акт болон Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглал (1948), Хүүхдийн эрхийн конвенц (1989) зэрэг олон улсын гэрээ, конвенцыг мөрдөн хэрэгжүүлж байна.

Гэр бүл, хүүхэд хамгааллын салбарын хүний нөөцийг анхан шатанд нэмэгдүүлэх, үр дүнтэй хүүхэд хамгааллын үйлчилгээг үзүүлэх хүрээнд Монгол Улсын Засгийн газрын 2024 оны 12 дугаар сарын 25-ны өдрийн 237 дугаар тогтоолоор “Сум хороонд ажиллах хүүхэд, гэр бүлийн нийгмийн ажилтны орон тоо” буюу орон нутагт- 565, нийслэлд-268, нийт 833 хүүхэд гэр бүлийн ажилтны орон тоог 2025 онд батлан хэрэгжүүлж байна.

[1]Монгол улсын олон улсын гэрээ. Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглал, 1948.12.10

1.1. ГЭР БҮЛ, ХҮН АМ, ӨРХИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ

1.1.2. ХҮН АМЫН ҮЗҮҮЛЭЛТ

Улсын хэмжээнд 2024 оны байдлаар 58.9 мянган эх амаржиж, 59.6 мянган хүүхэд төрж, 19.6 мянган нас баралт бүртгэгдэж Монгол Улсын хүн амын тоо 3 544.8 мянга болж өмнөх оноос 40.1 (1.1%) мянгаар өссөн үзүүлэлттэй байна.

Манай улсын хүн амын насны бүтцийг хүн амын бүлгээр нь авч үзвэл 0-17 насны хүн ам буюу хүүхэд 36.2 хувь, 18-34 насны залуучууд 23.3 хувь, Ахмад настан 11.5 хувь, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн 3.0 хувийг тус тус эзэлж байна. Хүн амын хэтийн тооцоололд 2050 он гэхэд Монгол Улсын нийт хүн ам 5.1 сая хүрч, хүн амын насны бүтцэд ахмад настны эзлэх хувь 19.8 болж нэмэгдэх төлөвтэй байна.

Зураг 1.1. Монгол Улсын хүн амын нас, хүйсийн суварга, хүн амын бүлэг, тоо, хувиар 2024, 2050 он

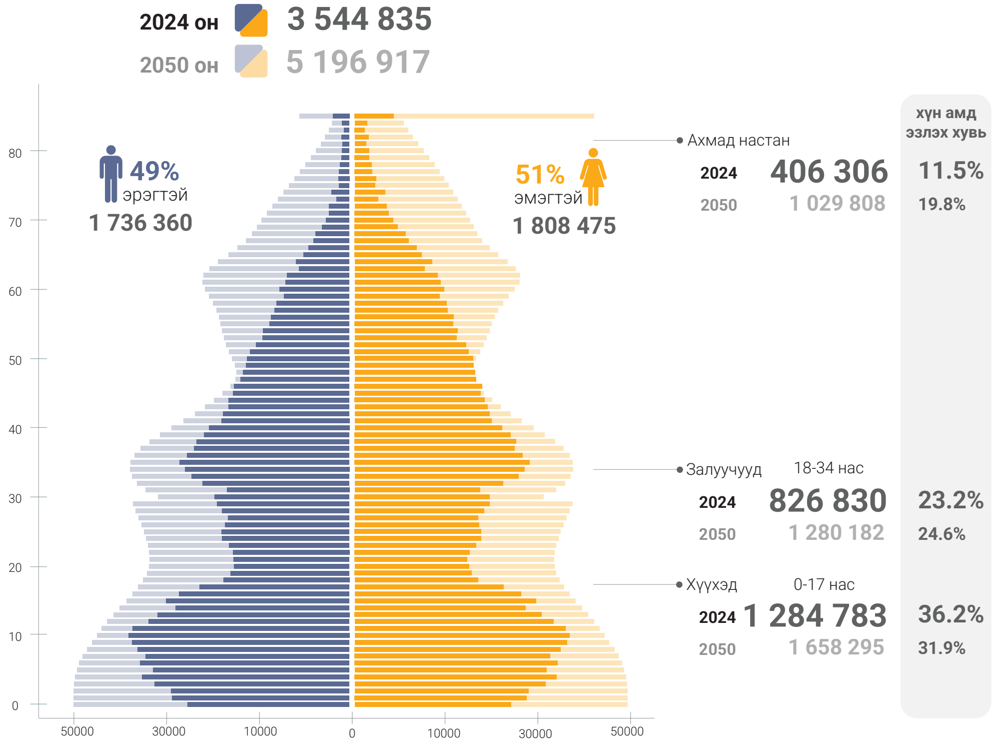

[2]Ахмад настны тухай хуулийн 3.1-т 60, түүнээс дээш настай эрэгтэй, 55, түүнээс дээш настай эмэгтэй Монгол улсын иргэнийг Ахмад настан гэж хэлнэ.

Зураг 1.2. Төрөлт, нас баралтын тоо, 2020-2024 он

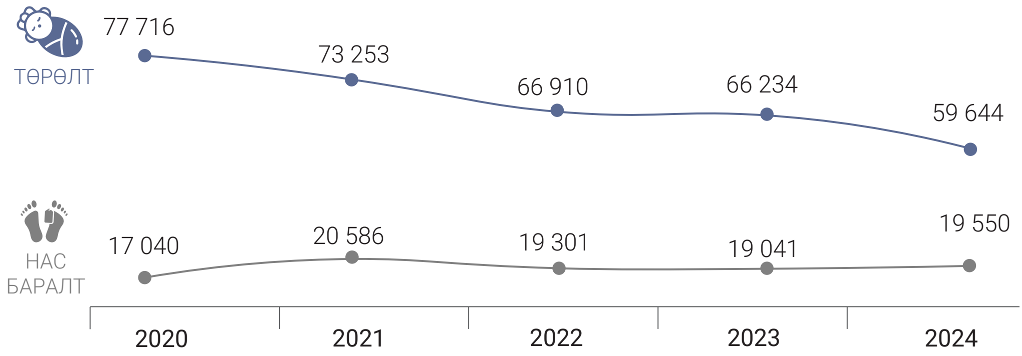

Монгол улсын нийт хүн амын 28.8 хувь нь хөдөөд, 71.2 хувь нь хотод харьяалагдаж байна. Үүнээс Баруун бүсэд хүн амын 12.0 хувь, Хангайн бүсэд 17.4 хувь, Төвийн бүсэд 15.0 хувь, Зүүн бүсэд 6.6 хувь, Улаанбаатарт 48.7 хувь нь тус тус амьдарч байна.

Зураг 1.3. Монгол Улсын суурин хүн амын тоо, хүн амын бүлэг, бүсээр, 2024 он

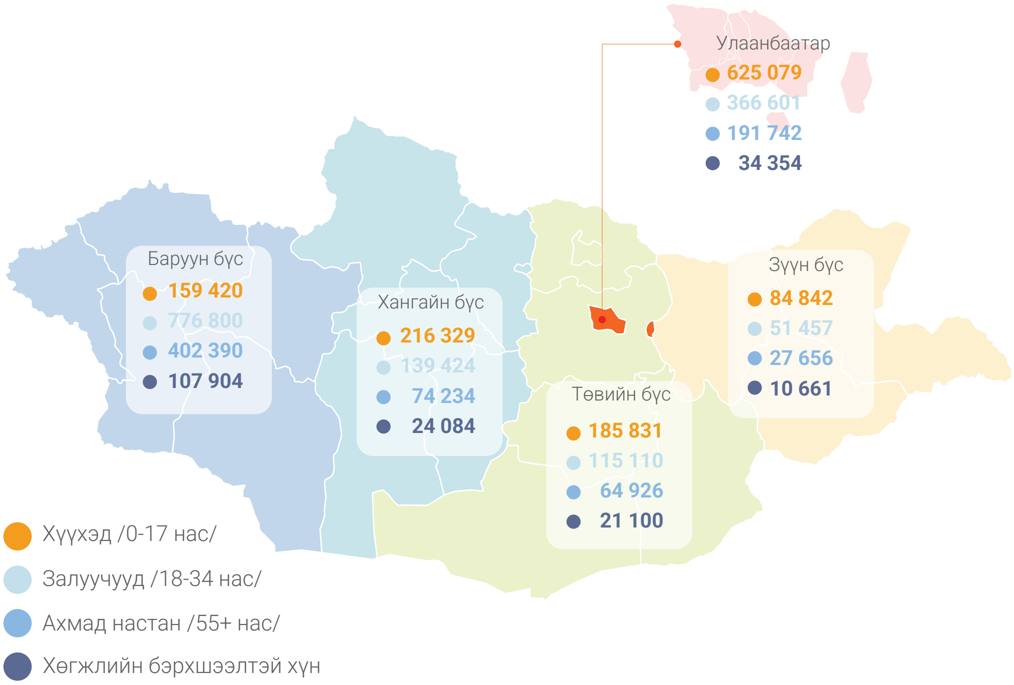

Хүснэгт 1.1. Монгол Улсын хүн амын үндсэн үзүүлэлтүүд, мянган хүнээр, 2020-2024 он

Хүн амын үндсэн үзүүлэлт		2020	2021	2022	2023	2024
Нийт хүн амын тоо	Бүгд	3 357.5	3 409.9	3 457.5	3 504.7	3 544.8
	Эмэгтэй	1 708.6	1 735.9	1 761.4	1 786.5	1 808.5
	Эрэгтэй	1 648.9	1 674.0	1 696.1	1 718.2	1 736.3
	Хот	2 316.5	2 367.6	2 424.8	2 479.9	2 522.2
	Хөдөө	1 041.0	1 042.3	1 032.8	1 024.8	1 022.6
Хүн амын өсөлтийн хувь		1.8	1.6	1.4	1.4	1.1
Хүн амын зүйн ачаалал[3]	Бүгд	56.6	57.7	57.8	57.6	56.8
	Хүүхэд	31.9	32.1	32.0	31.6	30.9
	Хөгшид	68.1	67.9	68.0	68.4	69.1
Хүйсийн харьцаа[4]		96.5	96.4	96.3	96.2	96
Төрөлт		77.7	73.2	66.9	66.2	59.6
Нас баралт		17.0	20.8	19.9	19.0	19.5
Хүн амын дундаж наслалт	Бүгд	70.71	71.01	71.28	71.5	71.77
	Эрэгтэй	66.71	67.05	67.33	67.62	67.92
	Эмэгтэй	76.22	76.47	76.7	76.85	77.1
Хүүхэд (0-17 нас)	Тоо	1 200.5	1 229.6	1 252.0	1 260.7	1 284.4
	Хувь*	35.8	36.1	36.2	36.0	36.2
Залуучууд (18-34нас)	Тоо	900.3	882.5	864.9	845.9	826.8
	Хувь*	26.8	25.9	25.0	24.1	23.2
Ахмад настан	Тоо	328.9	344.8	364.6	385.3	406.3
	Хувь*	9.8	10.1	10.5	11.0	11.5
Хөдөлмөрийн насны хүн ам (15+ нас)	Тоо	2 287.5	2 314.7	2 352.7	2 297.9	2 352.8
	Хувь*	68.1	67.9	68.0	65.6	66.3
Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн	Тоо	107.1	108.4	106.2	115.1	107.9
	Хувь*	3.2	3.2	3.1	3.3	3.0

* Нийт хүн амд эзлэх хувийг илэрхийлнэ.

[3]Хүн ам зүйн ачаалал нь хөдөлмөрийн насны 100 хүнд ногдох тэжээлгэгчийн тоо (15-с доош, 65, түүнээс дээш насны хүн амын тоо).
[4]Хүйсийн харьцаа нь 100 эмэгтэйд ногдох эрэгтэйчүүдийн тоонд харьцуулсан тоогоор илэрхийлэгдэнэ.

1.1.2. ӨРХИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ

Монгол Улсын хэмжээнд 2024 оны жилийн эцэст өрхийн тоо 997.0 мянга болж өмнөх оноос 13.4 мянгаар буюу 1.3 хувиар өсөж, үүнээс 18 хүртэлх насны 4, түүнээс дээш хүүхэдтэй өрхийн тоо 61.3 мянга болж өмнөх оноос 10.4 хувиар өссөн бол 18 хүртэлх насны хүүхэдтэй өрх толгойлсон эхийн тоо 4.4 хувиар буурчээ.

Нийт өрхийн 69.3 хувь нь хотод, 30.7 хувь нь хөдөө орон нутагт харьяалагдаж байна. Үүнээс Баруун бүсэд 11.2 хувь, Хангайн бүсэд 18.0 хувь, Төвийн бүсэд 15.8 хувь, Зүүн бүсэд 7.1 хувь, Улаанбаатарт 47.6 хувь нь амьдарч байна.

Нэг өрхийн дундаж орлого 2020 онд 1.5 сая төгрөг байсан бол 2024 онд 2.6 сая төгрөг болж 1.1 сая төгрөгөөр өсжээ. Өрхийн сарын дундаж мөнгөн орлогын 56.4 хувь нь цалин хөлс, 22.8 хувь нь тэтгэвэр, тэтгэмж бүрдүүлж байна.

Өрхийн мөнгөн орлогыг бүлэглэн үзэхэд 500.0-700.0 мянган төгрөгийн орлоготой өрх 11.3 хувийг, 701.0-1.1 сая төгрөгийн орлоготой өрх 10.9 хувийг, 1.1-2.1 саяын орлоготой өрх 28.3 хувийг, 2.1-4.0 сая төгрөгийн орлоготой өрх 34.5 хувийг, 4 саяас дээш төгрөгийн орлоготой өрх 15.0 хувийг тус тус эзэлж байна.

Зураг 1.4. Монгол Улсын өрхийн үндсэн үзүүлэлт, тоо, хувиар, 2024 он

СТАТИСТИК 2024

Хүснэгт 1.2. Өрхийн үндсэн үзүүлэлтүүд, 2020-2024 он

Үзүүлэлт		2020	2021	2022	2023	2024
Бүгд		908 712	920 615	941 547	983 485	997 023
Хот		611 670	615 972	637 100	678 298	691 305
Хөдөө		297 042	304 193	304 447	305 187	305 718
Нэг өрхөд ногдох хүний тоо /дунджаар/		---	3.7	3.6	3.5	3.5
18 хүртэлх насны 4, түүнээс дээш хүүхэдтэй өрх	Тоо	51 647	55 489	57 072	54 873	61 273
	Хувь*	5.7	6.0	6.1	5.6	6.1
18 хүртэлх насны хүүхэдтэй өрх толгойлсон эх	Тоо	34 451	34 431	32 066	27 921	26 685
	Хувь*	3.8	3.7	3.4	2.8	2.7
Өрх үүсгэн ганц биеэр амьдардаг Ахмад настны тоо	Тоо	41 511	42 997	47 523	50 748	39 628
	Хувь*	4.6	4.7	5.0	5.2	4.0
	Эрэгтэй	77.7	73.2	66.9	66.2	59.6
	Эмэгтэй	17.0	20.8	19.9	19.0	19.5
Өрх толгойлсон ганц бие эцэг эх	Тоо	70.71	71.01	71.28	71.5	71.77
	Хувь	66.71	67.05	67.33	67.62	67.92
	Эцэг	76.22	76.47	76.7	76.85	77.1
	Эх	1 200.5	1 229.6	1 252.0	1 260.7	1 284.4
Нэг өрхийн сарын дундаж орлого, мянган төгрөг		1 508.8	1 621.5	1 860.6	2 162.3	2 567.9
Нэг өрхийн сарын дундаж зарлага, мянган төгрөг		1 519.4	1 499.2	1 851.6	2 196.6	2 631.7

Зураг 1.5. Өрхийн тоо, өрхийн ангилал, бүсээр, 2024 он

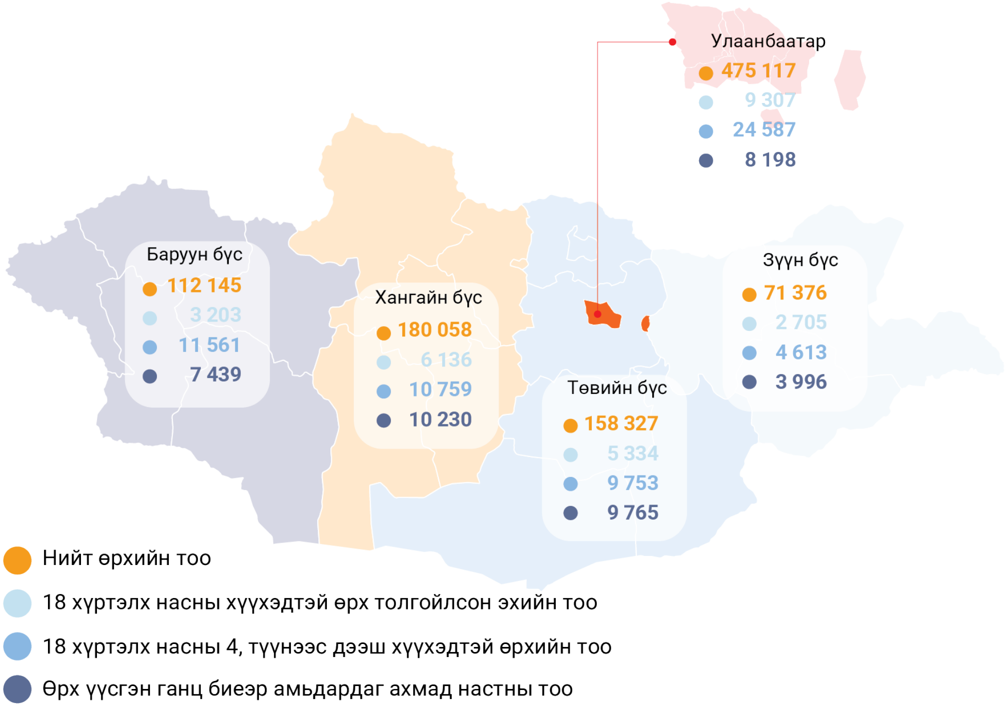

Өрхийн хувьд 1-2 гишүүнтэй өрх 39.6 хувь, 3-4 гишүүнтэй өрх 34.2 хувь, 5 гишүүнтэй өрх 12.7 хувь, 6 ба түүнээс гишүүнтэй өрх 13.5 хувийг тус тус эзэлж байна.

Зураг 1.6. Өрхийн тоо, ам бүлийн тоо, өрхийн тэргүүлэгчийн хүйс, хувиар, 2024 он

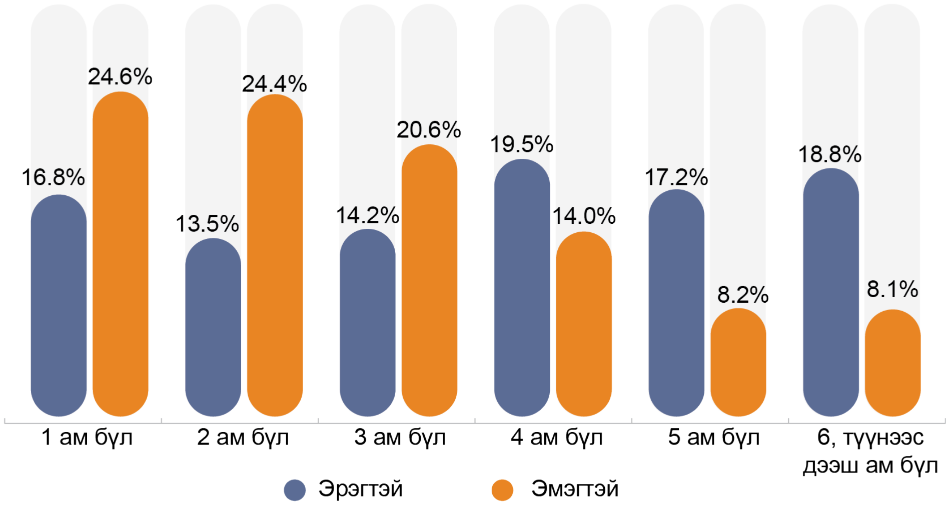

СТАТИСТИК 2024

Зураг 1.7. Өрхийн мөнгөн орлого, зарлага, оны зэрэгцүүлэх үнээр, 2024 он

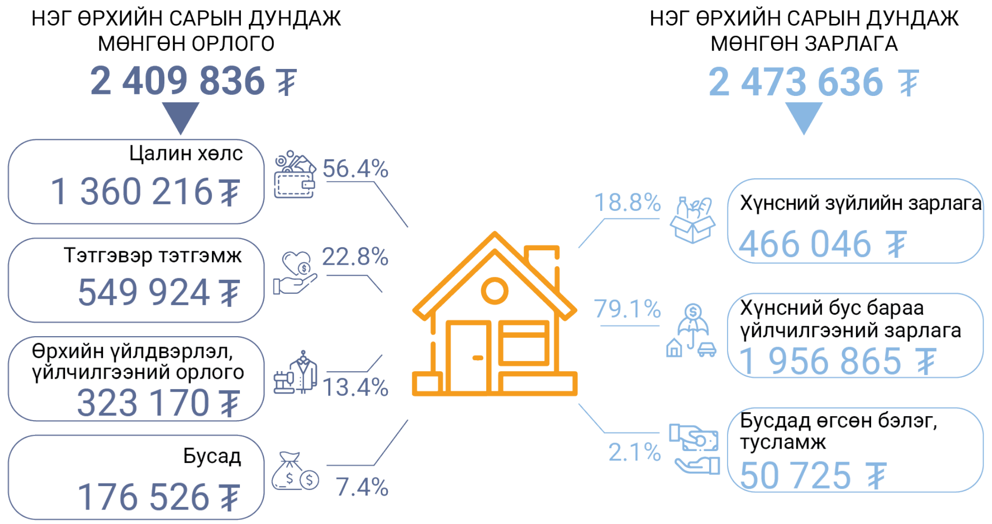

Зураг 1.8. Өрхийн мөнгөн орлогын бүлэглэлд, өрхийн дунд эзлэх хувь, оны үнээр, 2024 он

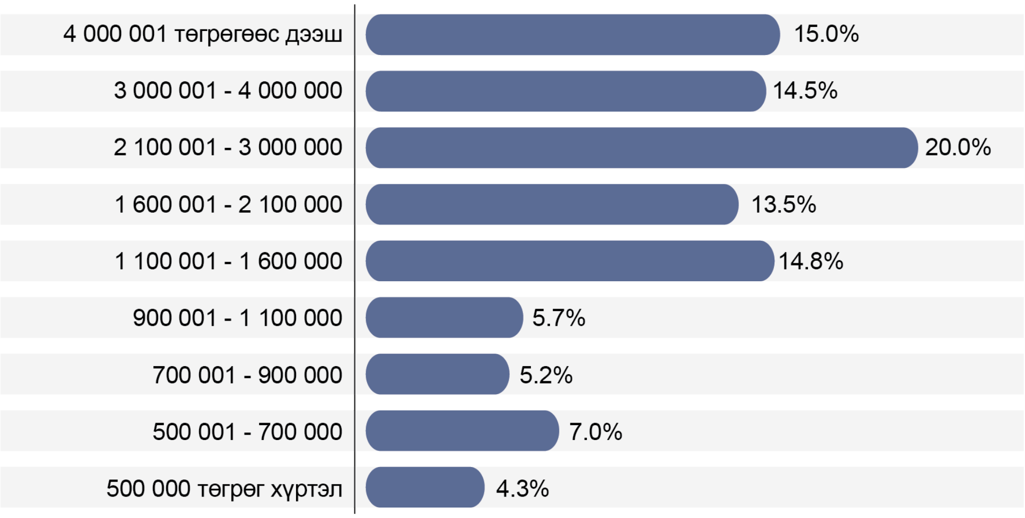

1.4. ГЭРЛЭЛТ, ЦУЦЛАЛТ

2024 онд нийт 14,225 хос гэрлэлтээ бүртгүүлсэн ба өмнөх оноос 3 183 буюу 18.3 хувиар, харин гэр бүлээ цуцлуулсан хос 4,463 байгаа нь өмнөх онтой харьцуулахад 6.6 хувиар тус тус буурчээ.

Зураг 1.9. Гэрлэлт, цуцлалтын тоо, ГЕК, ЦЕК, 2020-2024 он

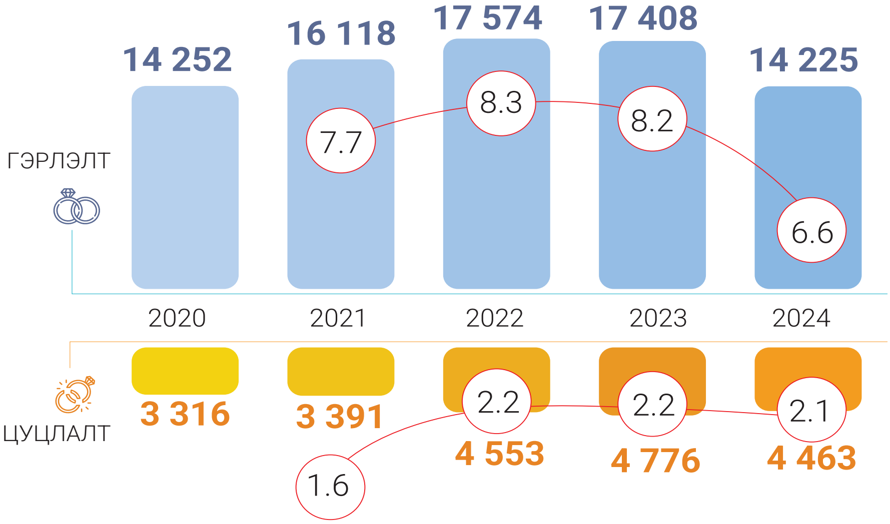

Зураг 1.10. Гэрлэлт, цуцлалтын тоо, насны бүлэг, тоо, хувиар, 2024 он

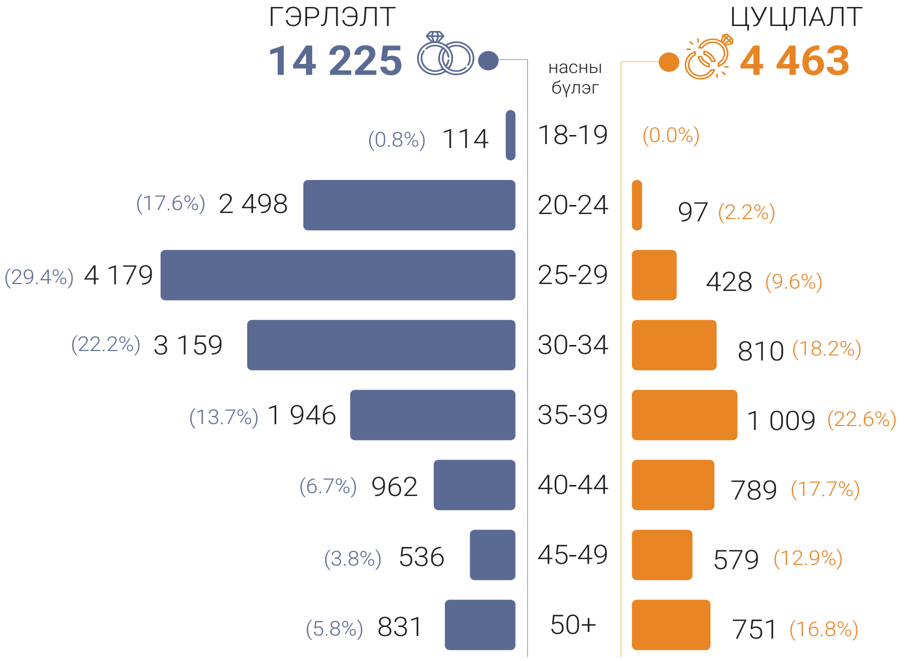

Зураг 1.11. Гэр бүл цуцлалтын тоо, гэр бүл байсан хугацаагаар, хувиар, 2024

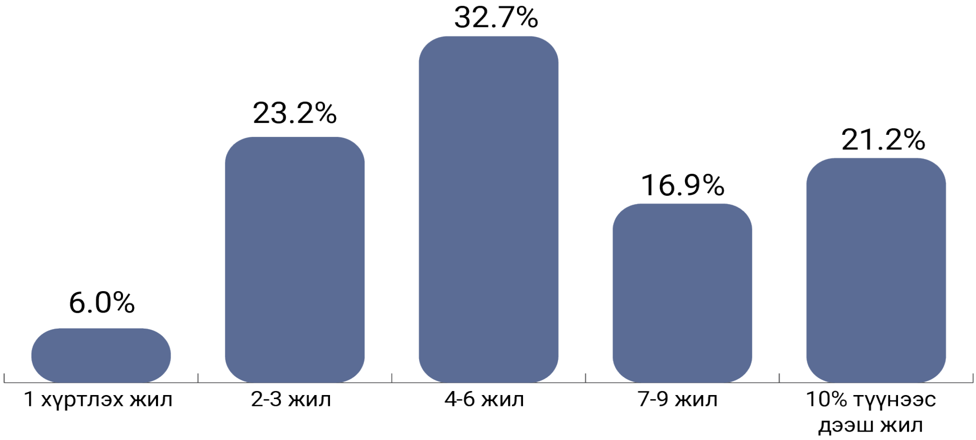

Гэр бүлээ цуцалж байгаа хосуудын дийлэнх нь буюу 32.7 хувь нь 4-6 жил амьдарсан бол, 23.2 хувь нь 2-3 жил, 21.2 хувь нь 10, түүнээс дээш жил, 16.9 хувь нь 7-9 жил амьдарсан үзүүлэлттэй байна. Сүүлийн жилүүдэд 10, түүнээс жил гэр бүл байсан хосууд салах тохиолдол өсч байна.

ХҮҮХДИЙН СТАТИСТИК 2024 он

0-17 Нас

36.2%
ХҮҮХЭД

Нийт хүн амд эзлэх хувь

Эрэгтэй **657 511**

Эмэгтэй **626 862**

ХҮҮХДИЙН ТОО

насны бүлэг, хүйсээр, мянган хүүхэд

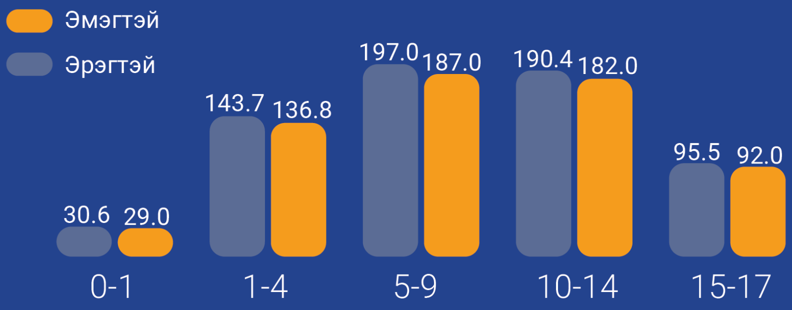

1962 онд
1 сая дахь иргэн

1988 онд
2 сая дахь иргэн

2015 онд
3 сая дахь иргэн

ХҮҮХДИЙН БАЙДАЛ

БҮТЭН ӨНЧИН	ХАГАС ӨНЧИН	ҮРЧЛЭГДСЭН
2 576	**53 077**	**1 175**

1.2. ХҮҮХДИЙН ЭРХ ХАМГААЛАЛ, ХӨГЖЛИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ

1.2.1. ХҮҮХДИЙН ҮНДСЭН ҮЗҮҮЛЭЛТ

Монгол Улсад 2024 оны жилийн эцсийн байдлаар 0-17 насны 1,284,373 хүүхэд байгаа нь хүн амын 36.2 хувийг эзэлж байгаа бөгөөд үүний 51.2 хувь эрэгтэй, 48.8 хувь нь эмэгтэй хүүхэд байна.

Насны бүтцийн хувьд 1 хүртэлх насны хүүхэд 9.7 хувь, 2-5 насны хүүхэд 22.4 хувь, 5-9 насны хүүхэд 24.2 хувь, 10-14 насны хүүхэд 29.1 хувь, 15-17 насны хүүхэд 14.6 хувийг тус тус эзэлж байна

Монгол Улсын хэмжээнд 2024 онд бүтэн болон хагас өнчин хүүхэд 55,653 байгаа нь нийт хүүхдийн 4.3 хувийг эзэлж, үрчлэгдсэн хүүхдийн тоо 1,175 байна.

Нялхсын эндэгдлийн үзүүлэлт өмнөх онтой харьцуулахад 91 хүүхдээр буюу 11.5 хувиар буурсан байна. Хүйсээр харьцуулахад 1 хүртэлх насандаа эрэгтэй хүүхэд илүү их эндэх эрсдэлтэй байгаа нь статистик тооноос харагдаж байна.

Хүснэгт 1.3. Монгол Улсын хүүхдийн тоо, 2020-2024 он

Үзүүлэлт		2020	2021	2022	2023	2024
Нийт хүн ам, мянган хүн		3 357.5	3 409.9	3 457.5	3 504.7	3 544.8
Хүүхэд, мянган хүн	Тоо	1 200.5	1 229.6	1 252.0	1 272.	1 284.4
	Хувь	35.8	36.1	36.2	36.0	36.2
Хүйсээр, мянган хүн	Эрэгтэй	614.4	629.2	640.8	645.3	657.8
	Эмэгтэй	586.1	600.4	611.3	621.2	626.9
Насны бүлгээр, мянган хүн	0-1	150.7	150.1	139.4	132.3	125.2
	2-5	311.6	303.8	302.0	299.3	287.9
	6-9	308.2	317.7	320.9	315.7	311.2
	10-14	299.5	323.7	342.4	359.3	372.5
	15-17	130.4	134.3	147.2	166.0	187.6
Үрчлэгдсэн хүүхэд		1,519	1,261	1,478	1,421	1,175
Хагас өнчин хүүхэд		35,016	36,133	36,363	35,676	53,077
Бүтэн өнчин хүүхэд		2,994	2,990	2,911	2697	2576
Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд		11 606	11 835	11 818	11 800	14 609
Нялхсын эндэгдэл*		878	829	814	793	702
Тав хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдэл		1,065	993	1,019	961	877

*Тухайн жилд нэг хүртэлх насандаа эндсэн хүүхдийн тоогоор илэрхийлнэ.

1.2.2. ХҮҮХДИЙН ХАМГААЛЛЫН ҮЙЛЧИЛГЭЭ[5]

Монгол улсын хэмжээнд 2024 оны жилийн эцсийн байдлаар хүүхэд хамгаалах үйлчилгээнд 394 593 /давхардсан тоогоор/ хүүхэд хамрагдсан ба үүний 42.7 хувь нь эрэгтэй, 57.3 хувь эмэгтэй, 2 551 буюу 0.6 хувь нь хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд байна.

Нийт хүүхэд хамгааллын үйлчилгээнд хамрагдсан хүүхдийн 61 хувь нь орон нутагт, 39.0 хувь нь Улаанбаатар хотод байна.

Зураг 1.12. Хүүхэд хамгааллын үйлчилгээнд хамрагдсан хүүхдийн тоо /давхардсан тоогоор/, зарцуулсан төсөв, 2022-2024 он

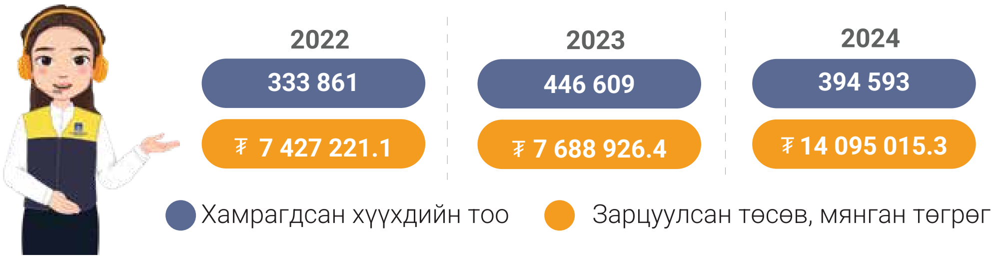

Зураг 1.13. Хүүхэд хамгааллын үйлчилгээнд хамрагдсан хүүхдийн тоо /давхардсан тоогоор/, үйлчилгээний хэлбэрээр, 2024 он

[5]Хүүхэд хамгааллын үйлчилгээ гэж хүүхэд хамгааллын тогтолцооны оролцогч талуудаас хүүхдийн хамгаалуулах эрхийг хангах зорилгоор үзүүлж байгаа шуурхай тусламжийн, хамгаалах, нөхөн сэргээх, урьдчилан сэргийлэх хэлбэрээр үзүүлж байгаа үйлчилгээг хэлнэ (Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийн 4.1.9-т)

Хүүхэд хамгааллын үйлчилгээнд хамрагдсан нийт хүүхдийн 9.1 хувь нь шуурхай тусламжийн үйлчилгээнд, 4.2 хувь нь хамгаалах, нөхөн сэргээх, 86.7 хувь нь урьдчилан сэргийлэх үйлчилгээнд тус тус хамрагджээ.

1 ШУУРХАЙ ТУСЛАМЖИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ

Шуурхай тусламж үйлчилгээ

(Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийн 7 дугаар зүйл)

2024 онд Шуурхай тусламжийн үйлчилгээнд нийт 35,635 хүүхэд хамрагдсан. Үүний 50.7 хувь нь эмэгтэй, 4.8 хувь нь хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд байв. Үйлчилгээ үзүүлсэн нийт хүүхдийн 36.2 хувьд анхан шатны нөхцөл байдлын үнэлгээ хийж, 17.3 хувьд аюулгүй байдлыг хангаж, 25.1 хувийг бусад үйлчилгээнд холбон зуучилж, 7384 хүүхэд буюу 21.4 хувьд нь кейс нээж, 60.7 хувийг (4493) хүүхдийн асуудлыг шийдвэрлэн ажилласан байна.

2 ХАМГААЛАХ НӨХӨН СЭРГЭЭХ ҮЙЛЧИЛГЭЭ

Хамгаалах, нөхөн сэргээх үйлчилгээ

(Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийн 7 дугаар зүйл)

2024 онд хамгаалах, нөхөн сэргээх үйлчилгээнд нийт 16,732 хамрагдсан. Үүний 80.0 хувь нь гэр бүлийн орчиндоо үйлчилгээ авсан бол Гэр бүлийн бус орчинд буюу төвлөрсөн асрамжийн халамжийн төвд 895 хүүхэд, түр хамгаалах байр, нэг цэгийн үйлчилгээний төвөөр 2289 хүүхэд үйлчлүүлсэн байна.

3 УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ ҮЙЛЧИЛГЭЭ

Урьдчилан сэргийлэх үйлчилгээ

(Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийн 14 дүгээр зүйл)

2024 онд урьдчилан сэргийлэх үйлчилгээнд нийт 342,226 хүүхэд хамрагдсан. Үүний 53.2 хувь эмэгтэй, 0.6 хувь нь буюу 689 хүүхэд нь хөгжлийн бэрхшээлтэй байв.

Үйлчилгээний төрлөөр авч үзвэл 23.5 хувь нь хөгжлийг дэмжих, 30.3 хувь нь сургалт, 46.2 хувь нь олон нийтийн нөлөөллийн ажилд хамрагдсан байна.

Зураг 1.14. Хүүхэд хамгааллын үйлчилгээнд хамрагдсан хүүхдийн тоо, үйлчилгээний төрөл, бүсээр, 2024 он

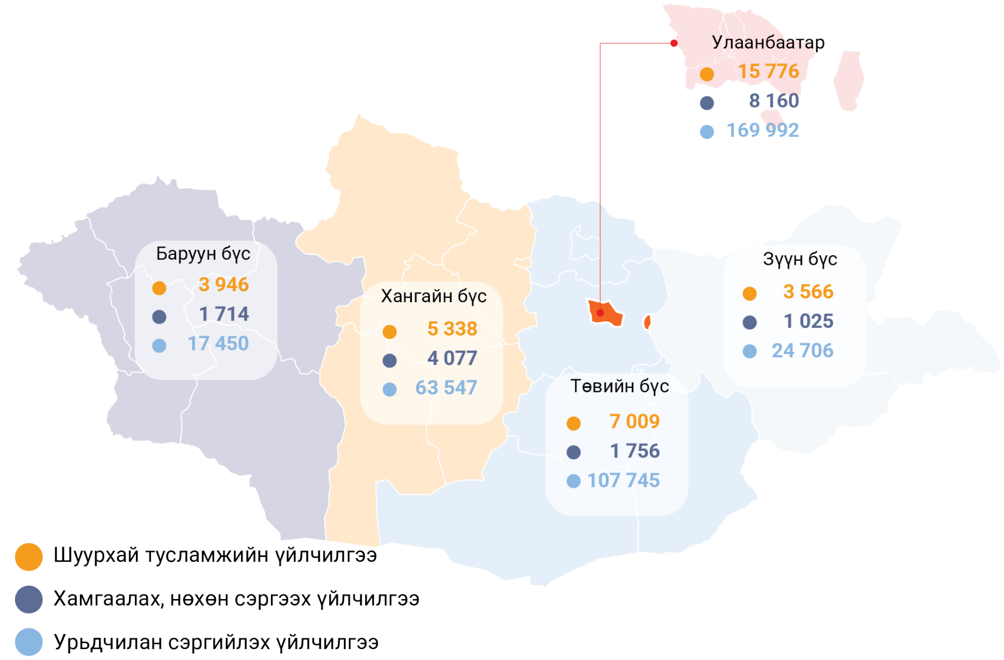

Зураг 1.15. Хүүхэд хамгааллын үйлчилгээнд хамрагдсан хүүхдийн тоо, анхны хандсан хүнээр, хувиар, 2024 он

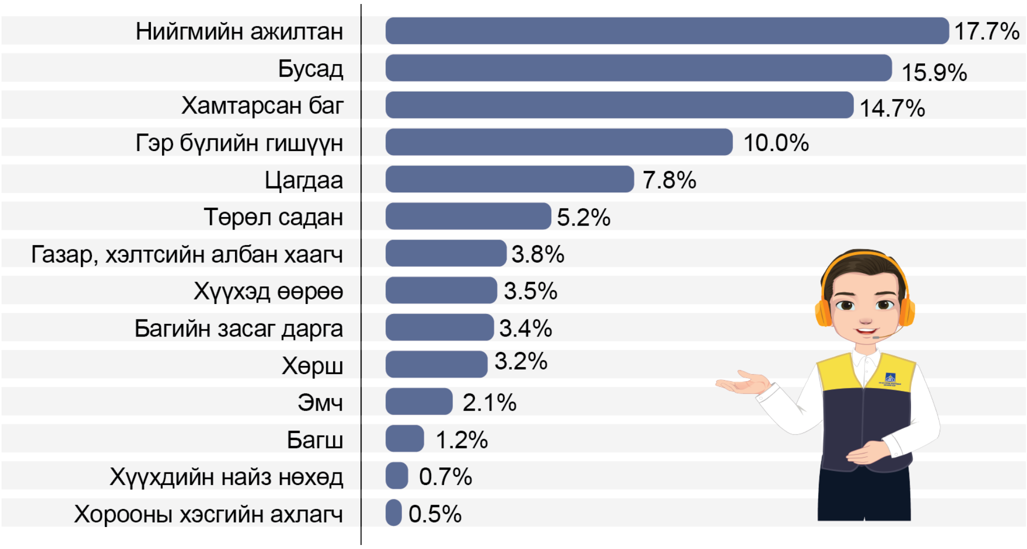

1.2.3. ХҮҮХЭД ХАМГААЛЛЫН ХАРИУ ҮЙЛЧИЛГЭЭ ҮЗҮҮЛСЭН ХҮҮХЭД

1.2.3.1. ТӨВЛӨРСӨН АСРАМЖ, ХАЛАМЖИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ[6]

Улсын хэмжээнд 2024 оны байдлаар 18 асрамж, халамжийн төвд **895** хүүхэд үйлчилгээ авч байна. Хүйсийн хувьд **43.7** хувь нь эмэгтэй, **56.3** хувь нь эрэгтэй байна. Нийт хүүхдийн **33.4** хувийг хагас өнчин, 24.1 хувийг бүтэн өнчин, 6.9 хувийг хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд тус тус эзэлж байна

Төвийн нийт хүүхдийн 72.1 хувь нь ЕБС, насан туршийн боловсролын төвд, 7.3 хувь нь цэцэрлэгт, 13.1 хувь нь мэргэжил сургалт, үйлдвэрлэлийн төв, дээд сургуульд суралцдаг бол, 4.6 хувь нь огт суралцдаггүй, 2.6 хувь нь сургууль завсарджээ. Тэдний асран хамгаалагчийн 35.3 хувийг төрсөн эцэг, эх нь эзэлж байна.

Зураг 1.16. Төвлөрсөн асрамж, халамжийн үйлчилгээнд хамрагдсан хүүхдийн тоо, 2020-2024 он

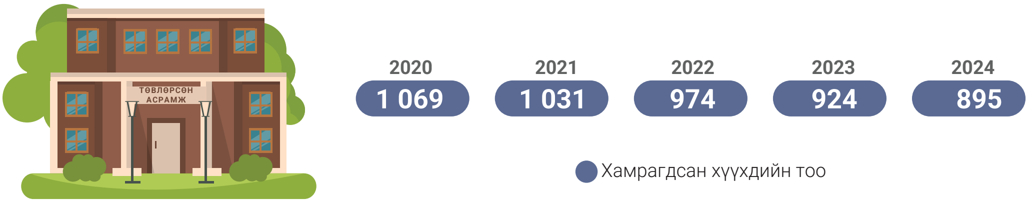

Зураг 1.17. Төвлөрсөн асрамж, халамжийн үйлчилгээнд хамрагдсан хүүхдийн тоо, хүйс, хүүхдийн байдлаар, 2024 он

[6]Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийн 13.1-т хүүхдийг төрөл садны гэр бүлд асруулах, Хүүхдийг асралт гэр бүлд асруулах үйлчилгээнд хамруулах боломжгүй тохиолдолд асрамж, халамжийн байгууллагын үйлчилгээнд хамруулах бөгөөд хүүхдэд үзүүлэх асрамж, халамжийн байгууллагын үйлчилгээг гэр бүлтэй дүйцэхүйц орчинд болон бүлгийн хэлбэрээр зохион байгуулж хүргэнэ гэж тусгажээ.

Зураг 1,18. Төвлөрсөн асрамж, халамжийн үйлчилгээнд хамрагдсан хүүхэд, сургууль цэцэрлэгт хамрагдалт, хувиар, 2024 он

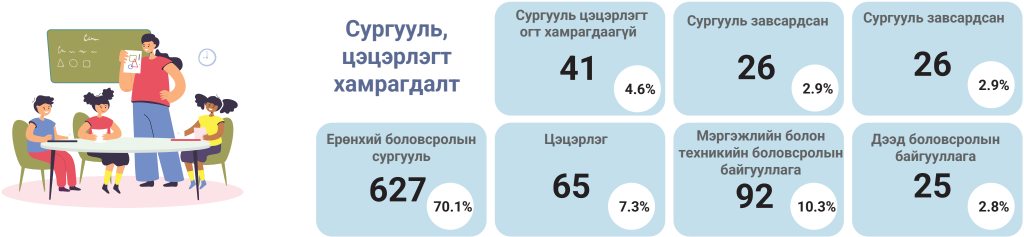

Зураг 1.19. Төвлөрсөн асрамж, халамжийн үйлчилгээнд хамрагдсан хүүхэд, асран хамгаалагч, хувиар, 2024 он

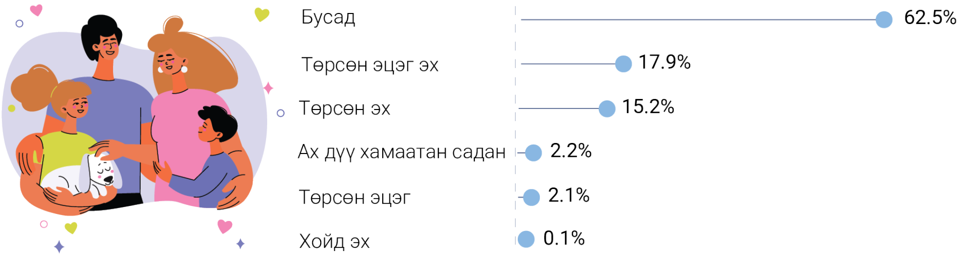

Зураг 1.20. Төвлөрсөн асрамж, халамжийн үйлчилгээнд хамрагдсан хүүхэд, асрамжид ирсэн шалтгаанаар, хувиар, 2024 он

1.2.3.2. ХАРАА ХЯНАЛТГҮЙ ХҮҮХЭД[7]

Улсын хэмжээнд 2024 оны байдлаар **240** хараа хяналтгүй хүүхэд бүртгэгдсэн байна. Хараа хяналтгүй хүүхдийн **56.2** нь эрэгтэй, **43.8** хувь нь эмэгтэй хүүхэд ба тэдгээр хүүхдийн асран хамгаалагчийн **48.3** хувь нь төрсөн эцэг эх нь байна.

Сургууль цэцэрлэгт хамрагдсан байдлаар авч үзвэл 76.7 хувь нь сургууль, цэцэрлэгт, 5.4 хувь нь мэргэжил болон техникийн эсхүл дээд сургуульд суралцдаг бол 22.1 хувь нь сургууль, цэцэрлэгт огт суралцдаггүй, сургууль завсардсан байна.

Зураг 1.21. Хараа хяналтгүй хүүхдийн тоо, 2020-2024 он

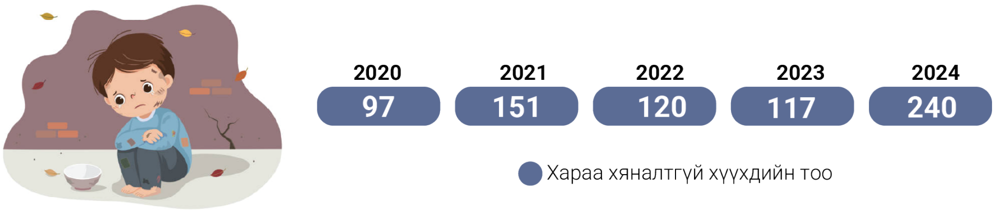

Зураг 1.22. Хараа хяналтгүй хүүхдийн тоо, хүйс, хүүхдийн байдал, асран хамгаалагчаар, 2024 он

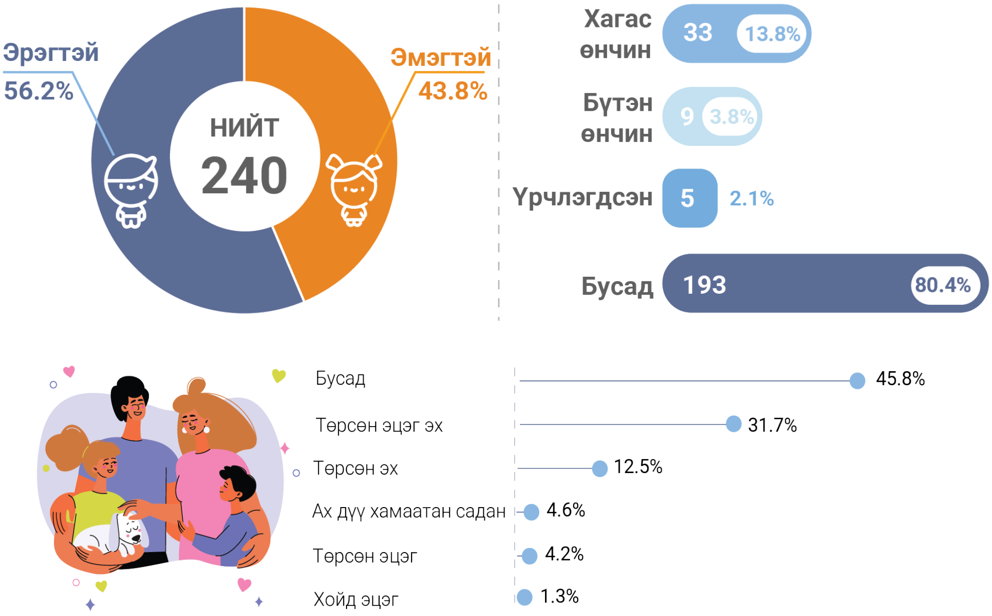

[7] Эцэг эх буюу хууль ёсны бусад төлөөлөгч, эсвэл албан тушаалтны зүгээс тухайн хүүхдийг хүмүүжүүлэх, сургах, тэжээн тэтгэх үүргээ биелүүлээгүй буюу зохих ёсоор биелүүлээгүйн улмаас түүний зан үйлд тавих хяналтгүй болсон хүүхэд болон мөн эцэг эх, асран хамгаалагч, харгалзан дэмжигчийн хараа хяналтаас гарч тэнүүчлэн амьдарч байгаа хүүхдийг ойлгоно.

Зураг 1.23. Хараа хяналтгүй хүүхдийн тоо, сургууль цэцэрлэгт хамрагдалт, тоо, хувиар, 2024 он

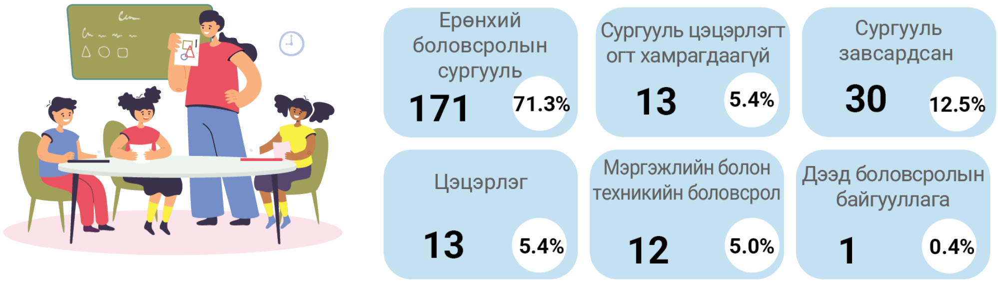

Зураг 1.24. Хараа хяналтгүй хүүхдийн тоо, хараа хяналтгүй/гадуур тэнэсэн/, байсан давтамжаар, хувиар, 2024 он

Зураг 1.25. Хараа хяналтгүй хүүхдийн тоо, хараа хяналтгүй байгаа шалтгаанаар, хувиар, 2024 он

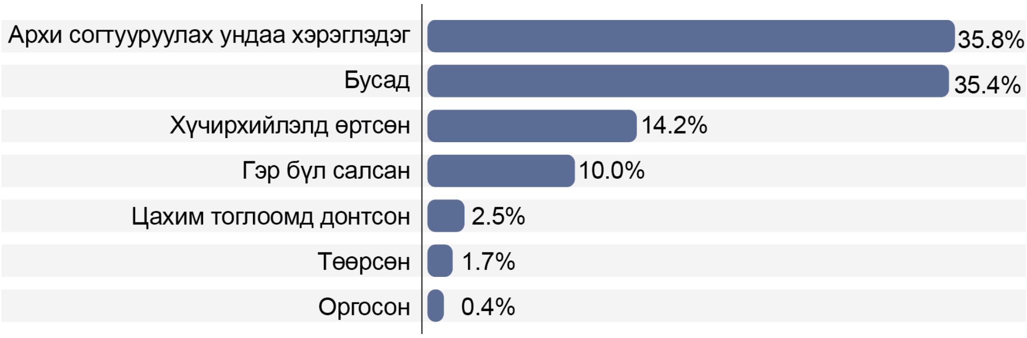

1.2.3.3. ХӨДӨЛМӨР ЭРХЭЛЖ БУЙ ХҮҮХЭД[8]

Монгол Улсын хэмжээнд 2024 оны байдлаар **430** хүүхэд хөдөлмөр эрхэлж байгаа гэж бүртгэгдсэн нь өмнөх онтой харьцуулахад **30** хувиар буурсан үзүүлэлттэй байна. Хүйсийн хувьд **87** хувь нь эрэгтэй, **13** хувь нь эмэгтэй бөгөөд үүний 0.9 хувь буюу хөгжийн бэрхшээлтэй 4 хүүхэд байна. Хүүхдийн хувьд 10.3 хувийг нь хагас болон бүтэн өнчин эзэлж байна. Тэдгээрийн 92.3 хувьд ЕБС-д суралцаж, 4.0 хувь нь сургууль завсардсан байна. Асран хамгаалагчдын хувьд 81 хувь нь төрсөн эцэг эх нь, 17.7 хувь нь ах дүү хамаатан садан нь байна

Зураг 1.26. Хөдөлмөр эрхэлж буй хүүхдийн тоо, 2020-2024 он

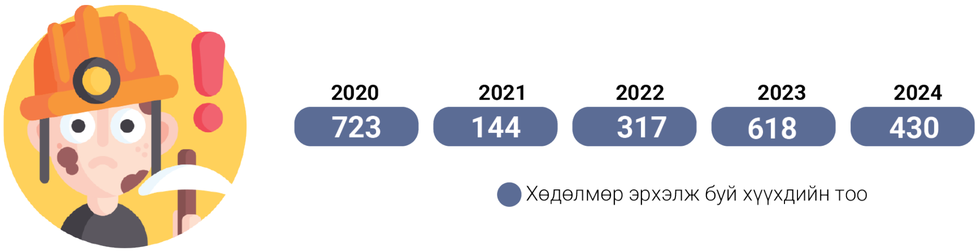

Зураг 1.27. Хөдөлмөр эрхэлж буй хүүхдийн тоо, хүйс, хүүхдийн байдлаар, 2024 он

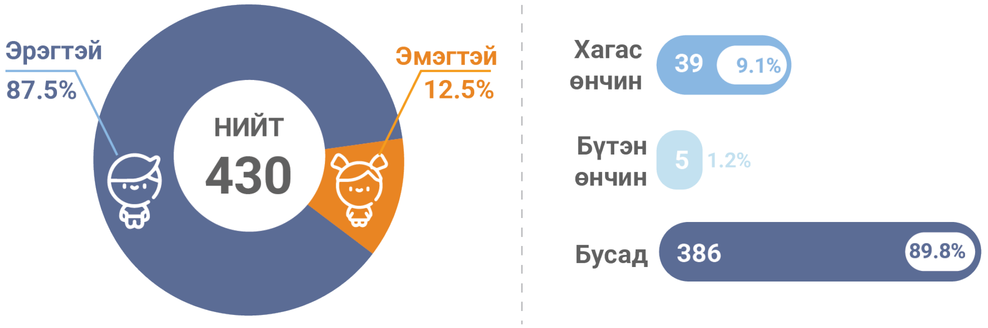

[8]Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 4.1.6 дах заалтад "Насанд хүрээгүй ажилтан гэж хөдөлмөр эрхлэлтийн харилцаанд оролцож байгаа 18 насанд хүрээгүй хүүхдийг ойлгоно" гэжээ.
Тогтвортой хөгжлийн зорилтын шалгуур үзүүлэлтээр “Хэт бага наснаасаа ажил хийх, эсвэл бие бялдар, оюун санаа, нийгмийн болон боловсролын хөгжилд нь саад учруулж буй үйл ажиллагаанд оролцож байгаа хүүхдүүдийг хөдөлмөр эрхэлж буй хүүхэд гэж үзэх” гэж үзэх ба 5-17 насны хүүхдийн энэ үзүүлэлтэд тооцно.

Зураг 1.28. Хөдөлмөр эрхэлж буй хүүхдийн тоо, сургууль цэцэрлэгт хамрагдалтаар, 2024 он

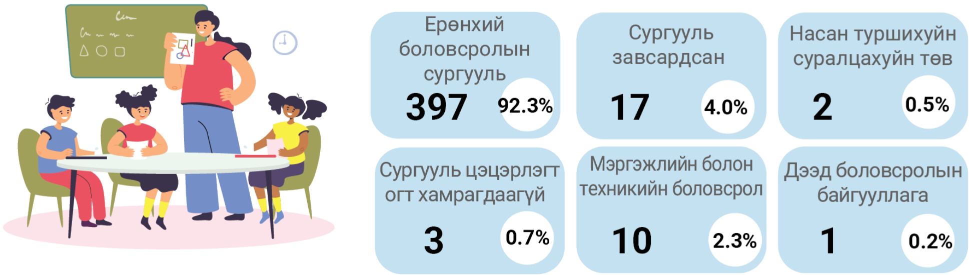

Зураг 1.29. Хөдөлмөр эрхэлж буй хүүхдийн тоо, асран хамгаалагчаар, тоо, хувиар, 2024 он

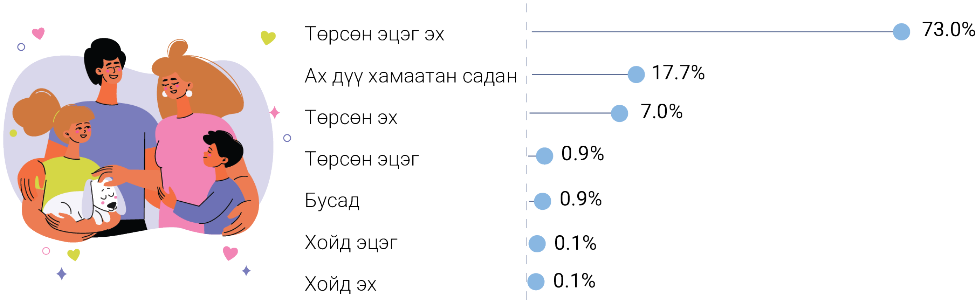

Зураг 1.30. Хөдөлмөр эрхэлж буй хүүхдийн хөдөлмөр эрхлэлтийн байдал, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбарын ангилал, мөнгөн олговор, хувиар, 2024 он

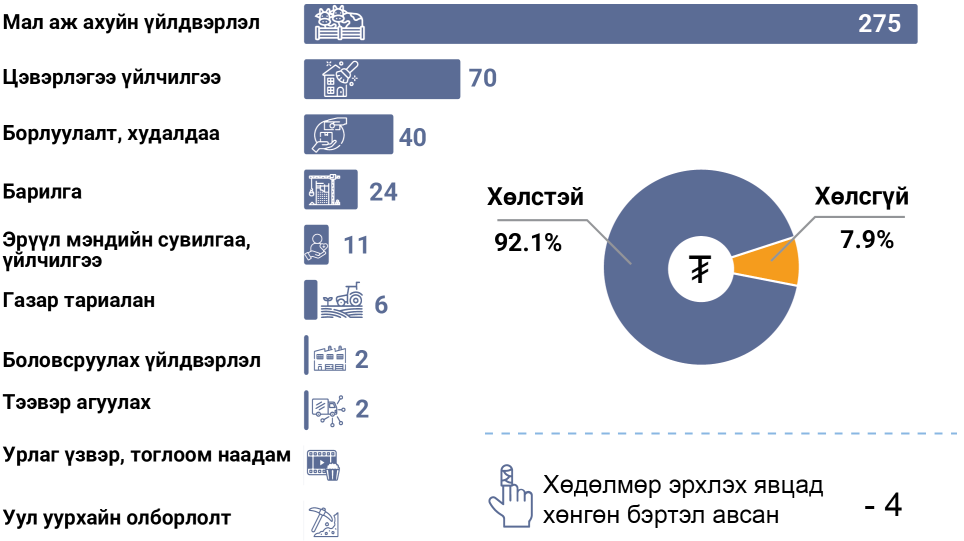

СТАТИСТИК 2024

1.2.3.4. ХУРДАН МОРИНЫ УРАЛДААНЧ ХҮҮХЭД[9]

2024 оны байдлаар улсын хэмжээнд нийт **464** уралдаан зохион байгуулагдаж давхардсан тоогоор **16,092** хурдан морины унаач хүүхэд бүртгэгдсэн байна. Ковидын жилийг эс тооцвол жил бүр хурдан морины уралдааны тоо тогтмол өсөж байна.

Хурдан морины уралдааны тоог бүсээр авч үзвэл **15.1** хувь Баруун, **32.1** хувь нь Хангайн, **35.6** хувь нь Төвийн, **13.6** хувь нь Зүүн бүст , **3.6** хувь нь Улаанбаатарт зохион байгуулагджээ.

Зураг 1.31. Хурдан морины уралдаанч хүүхдийн тоо, уралдааны тоо, 2020-2024 он

	2020	2021	2022	2023	2024
Уралдааны тоо	160	21	59	352	464
Хурдан морины унаач хүүхдийн тоо	13 519	1 918	7 596	11 207	16 092

Зураг 1.32. Хурдан морины уралдаанч хүүхэд, бүс, аймаг нийслэлээр, 2024 он

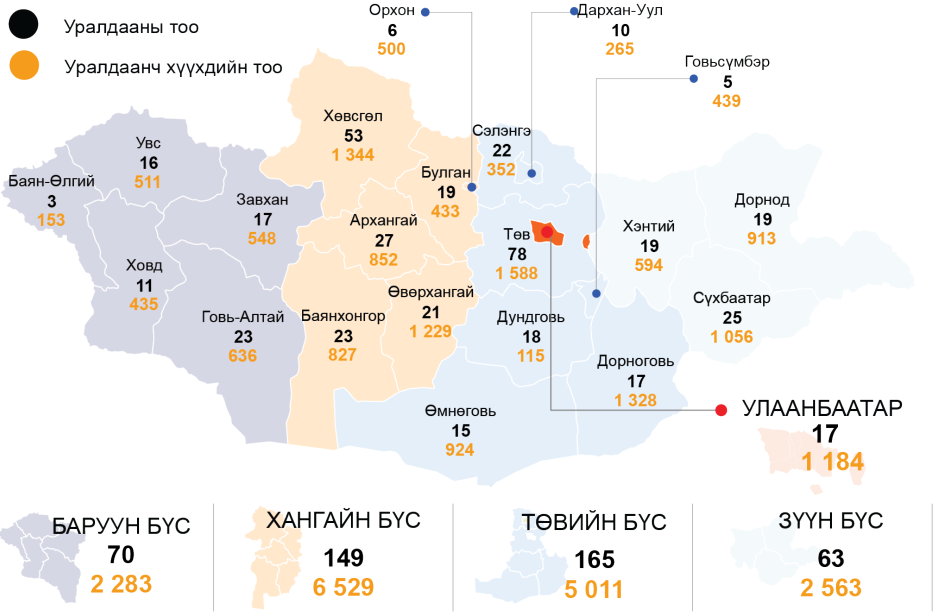

[9]8, түүнээс дээш настай, эрүүл мэндийн байгууллагаас уралдаанд оролцоход эрүүл мэндийн хувьд харшлах шалтгаангүй гэсэн тодорхойлолт авсан, хурдан морины уралдаанд хүүхдийн ослын даатгалд даатгуулсан хүүхдийг ойлгоно. *Үндэсний их баяр наадмын тухай хууль, 10.2, 10.3, 14.7.8 дах заалт*

1.2.3.5. ХҮЧИРХИЙЛЭЛД ӨРТСӨН ХҮҮХЭД[10]

Монгол Улсын хэмжээнд 2024 оны байдлаар нийт **16,055** хүүхэд хүчирхийлэлд өртсөн байна. Хүйсийн хувьд **49.3** хувь эрэгтэй, **50.7** хувь эмэгтэй байна.

Хүчирхийллийн хэлбэрийн хувьд 6,657 буюу 41.5 хувь үл хайхрах, 6041 буюу 37.6 хувь нь сэтгэл санааны, 2967 буюу 18.5 хувь нь бие махбодын, 390 хүүхэд буюу 2.4 хувь бэлгийн хүчирхийлэлд тус тус өртсөн байна.

Хүүхэд хүчирхийллийн 61 хувь нь гэр бүлийн орчинд үйлдэгдэж байгаа бол хүүхдийн хүчирхийлэл үйлдэгч этгээдийн 58.6 хувь нь тэдний төрсөн эцэг эх, 8.6 хувь нь хойд эцэг, эх, 15.5 хувь нь үе тэнгийн хүүхдүүд нь байна.

Зураг 1.33. Хүчирхийлэлд өртсөн хүүхэд, хүчирхийллийн хэлбэрээр, 2024 он

[10]Хүүхдийн эрхийн тухай хуулийн 4.1.3-т “хүүхдийн эсрэг хүчирхийлэл” /цаашид “хүчирхийлэл” гэх/ гэж хүүхдийн хэвийн өсөлт, хөгжил, эрүүл мэнд, аюулгүй байдалд хор хохирол учруулах, бие махбод, сэтгэл санаа, эдийн засаг, бэлгийн дарамт, хүчирхийллийн үйлдэл, эс үйлдэхүй хэлнэ хэмээн тусгажээ.

Зураг 1.34. Хүчирхийлэлд өртсөн хүүхэд, хүчирхийлэл үйлдсэн этгээд, хувиар, 2024 он

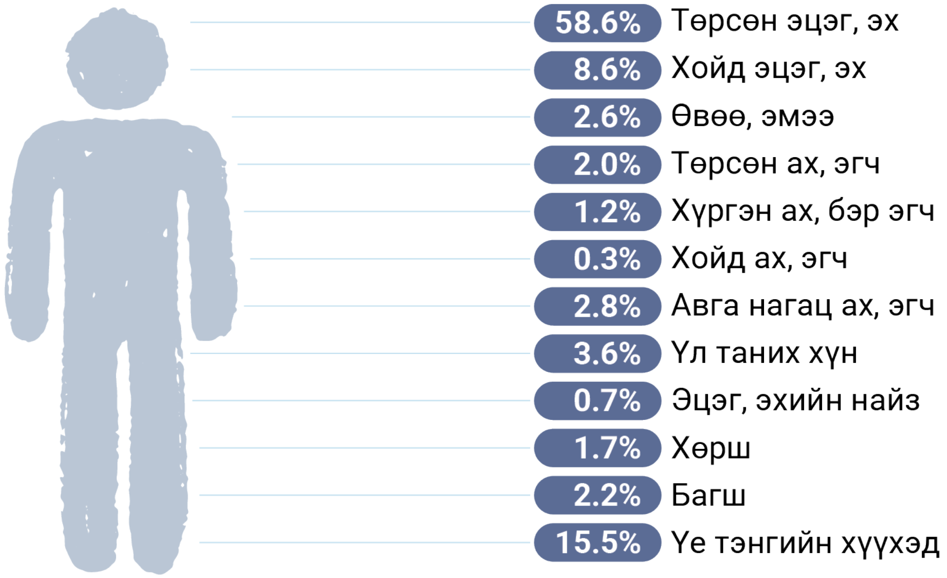

Зураг 1.35. Хүчирхийлэлд өртсөн хүүхэд, хүчирхийлэл үйлдсэн орчин, хувиар, 2024 он

Хүснэгт 1.4. Хүүхэд хамгааллын хариу үйлчилгээнд хамрагдсан хүүхдийн тоо, бүс, аймаг нийслэлээр, 2024 он

Аймаг /нийслэл	Бүтэн хачин	Хагас өнчин	Эрсдэлт нөхцөлд буй хүүхэд*	Хараа хяналтгүй хүүхэд	Хөдөлмөр эрхэлдэг хүүхэд	Уралдаанч хүүхэд
УЛСЫН ДҮН	2 576	53 077	13 219	240	430	16 092
Баруун бүс	248	6 610	1 331	0	188	2 283
Баян-Өлгий	67	1 448	861	0	153	153
Говь-Алтай	39	1 104	29	0	0	636
Завхан	37	1 110	192	0	0	548
Увс	55	1 458	205	0	5	511
Ховд	50	1 490	44	0	30	435
Хангайн бүс	479	10 755	4 293	46	27	6 529
Архангай	42	1 453	151	9	10	852
Баянхонгор	62	1 324	1877	27	3	827
Булган	35	949	410	0	0	433
Орхон	117	1 913	5	0	2	500
Өвөрхангай	96	1 834	250	0	0	1229
Хөвсгөл	127	3 282	1600	10	12	1344
Төвийн бүс	450	11 227	4 001	4	104	5 11
Говьсүмбэр	34	488	19	0	0	439
Дархан-Уул	76	1 861	533	0	0	265
Өмнөговь	65	1 919	544	0	17	924
Дорноговь	31	1 336	796	4	2	1 328
Дундговь	47	1 878	274	0	0	115
Сэлэнгэ	104	2 020	258	0	0	352
Төв	93	1 725	1577	0	85	1 588
Зүүн бүс	209	4 558	1 515	21	36	2 563
Дорнод	96	1 401	859	21	33	913
Сүхбаатар	31	1 272	462	0	3	1 056
Хэнтий	82	1 885	194	0	0	594
Улаанбаатар	1 190	19 927	1 801	169	75	1 184

1.2.4. ХҮҮХЭД ХАМГААЛЛЫН ХАРИУ ҮЙЛЧИЛГЭЭ

1.2.4.1. ХАМТАРСАН БАГИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ

Улсын хэмжээнд 2024 оны байдлаар **764** хамтарсан багийн 6083 гишүүн нийт **9,743** хүүхдэд үйлчилгээ үзүүлж, хамтарсан багийн үйл ажиллагаанд нийт 77,644,497 төгрөг зарцуулсан байна. Үйлчилгээ авсан хүүхдийн 56.1 хувь нь эмэгтэй, **0.8 хувь нь** буюу 75 хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд байна. Үйлчилгээ үзүүлсэн төрлөөр авч үзвэл зөвлөгөө мэдээлэл өгсөн 42.9 хувь, Түр хамгаалах байр, нэг цэгийн үйлчилгээний төвд байрлуулсан 31.9 хувь, төрөл садны хамгаалалтад өгсөн 25.2 хувийг эзэлж байна.

Зураг 1.36. Хамтарсан баг, үйлчилгээний төрлөөр, хувиар, 2024 он

ХАМТАРСАН БАГ

Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хуулийн 5.1.4 дэх заалтад " Хамтарсан баг гэж хохирогч, түүний гэр бүлийн гишүүнд энэ хуулийн 37, 38.1.1, 40, 41, 42 дугаар зүйлд заасан үйлчилгээг хамтран үзүүлэх сум, хорооны Засаг даргаар ахлуулсан зохион байгуулалтын хэлбэрийг" хэлнэ гэж тусгасан байна.

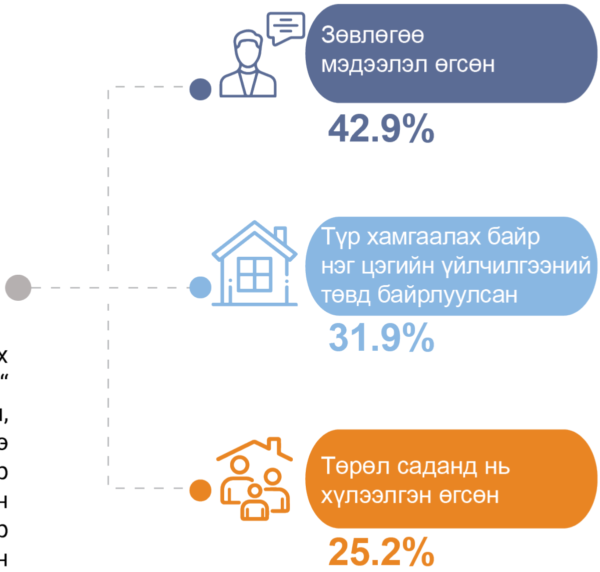

Хүснэгт 1.5. Хамтарсан багийн үйлчилгээ, 2020-2024 он

Үзүүлэлт	2020	2021	2022	2023	2024
Хамтарсан багийн тоо	684	731	720	806	764
Хамтарсан багийн гишүүдийн тоо	5 649	6 063	6 113	6 508	6083
Хамрагдсан хүүхдийн тоо	5 541	11 897	12 200	6 233	9 743
Нийт зардал /мян.төгрөг/	384 033.9	806 490.7	980 524.5	363 458.7	77 644.5

Зураг 1.37. Хамтарсан багийн үйлчилгээ, үйлчилгээнд хамрагдсан шалтгаанаар, хувиар, 2024 он

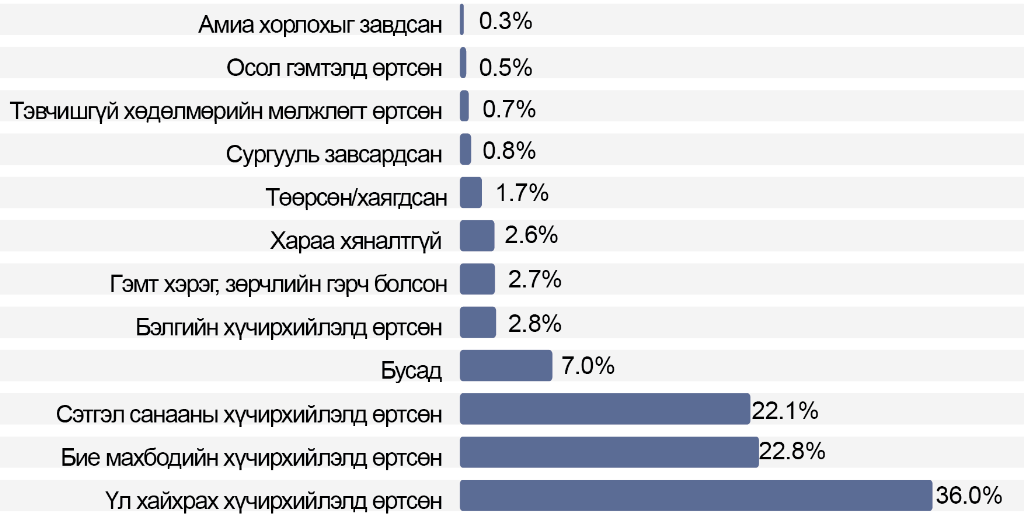

1.2.4.2. ТҮР ХАМГААЛАХ БАЙР, НЭГ ЦЭГИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ[11]

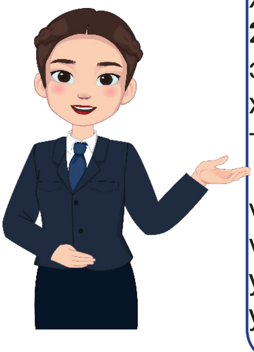

Улсын хэмжээнд 2024 оны байдлаар **22** түр хамгаалах байр, **17** нэг цэгийн үйлчилгээний төвөөр **2,289** хүүхэд үйлчлүүлсэн байна. Үүний 56.9 хувь нь эмэгтэй, 1.9 хувь буюу 43 нь хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд байна. Тэдний асран хамгаалагчийн 90.2 хувь төрсөн эцэг, эх нь байна.

Хүүхдийн түр хамгаалах байр, нэг цэгийн үйлчилгээний төвөөр үйлчлүүлсэн давтамжийг авч үзэхэд 79.5 хувь нь анхны удаа, 14.7 хувь нь хоёр дахь удаа, 3.8 хувь нь 3 дахь удаа, 2.0 хувь нь 4-өөс дээш удаа үйлчлүүлсэн байна

Хүснэгт 1.6. Түр хамгаалах байр, нэг цэгийн үйлчилгээний төвийн тоо, үйлчилгээ авсан хүүхдийн тоо, 2020-2024 он

Үзүүлэлт	2020	2021	2022	2023	2024
Түр хамгаалах байрны тоо	16	16	17	22	22
Нэг цэгийн үйлчилгээний төв	14	19	17	17	17
Хамрагдсан хүүхдийн тоо	2147	2916	3226	3308	2289

[11]Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хуулийн 30.1 дэх заалтад "...Гэр бүлийн хүчирхийлэлд өртсөн хүүхдийг хамгаалах зорилгоор хүүхдийг нэг цэгийн үйлчилгээний төв, эсхүл түр хамгаалах байранд хүргэж хүүхдийг тусгай хамгаалалтаар хангах" гэж тусгасан.

Зураг 1.38. Түр хамгаалах байр, нэг цэгийн үйлчилгээний төвөөр үйлчлүүлсэн хүүхдийн тоо, хүйс, хүүхдийн байдлаар, тоо, хувиар 2024 он

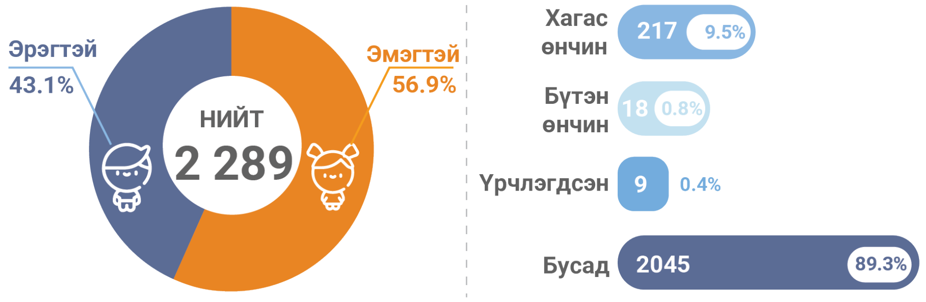

Зураг 1.39. Түр хамгаалах байр, нэг цэгийн үйлчилгээний төвөөр үйлчлүүлсэн хүүхдийн тоо, асран хамгаалагчаар, хувиар 2024 он

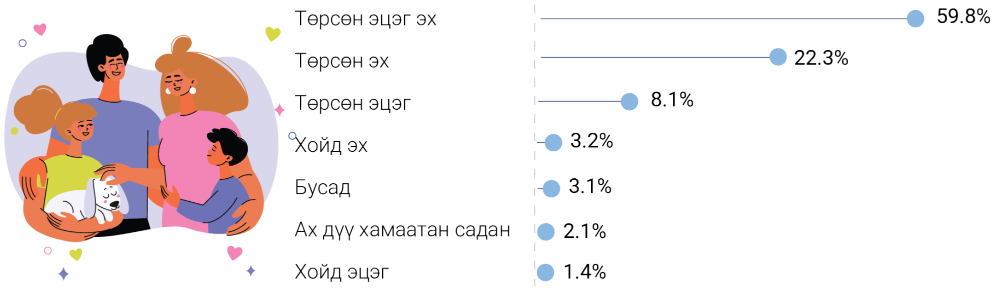

Зураг 1.40. Түр хамгаалах байр, нэг цэгийн үйлчилгээний төвөөр үйлчлүүлсэн хүүхдийн тоо, үйлчлүүлсэн давтамжаар, тоо хувиар, 2024 он

Зураг 1.41. Түр хамгаалах байр, нэг цэгийн үйлчилгээний төвийн үйлчилгээнд хамрагдсан хүүхдийн тоо, үйлчилгээ авсан шалтгаанаар, хувиар, 2024 он

Зураг 1.42. Түр хамгаалах байр, нэг цэгийн үйлчилгээний төвийн тоо, бүс, аймаг нийслэлээр, 2024 он

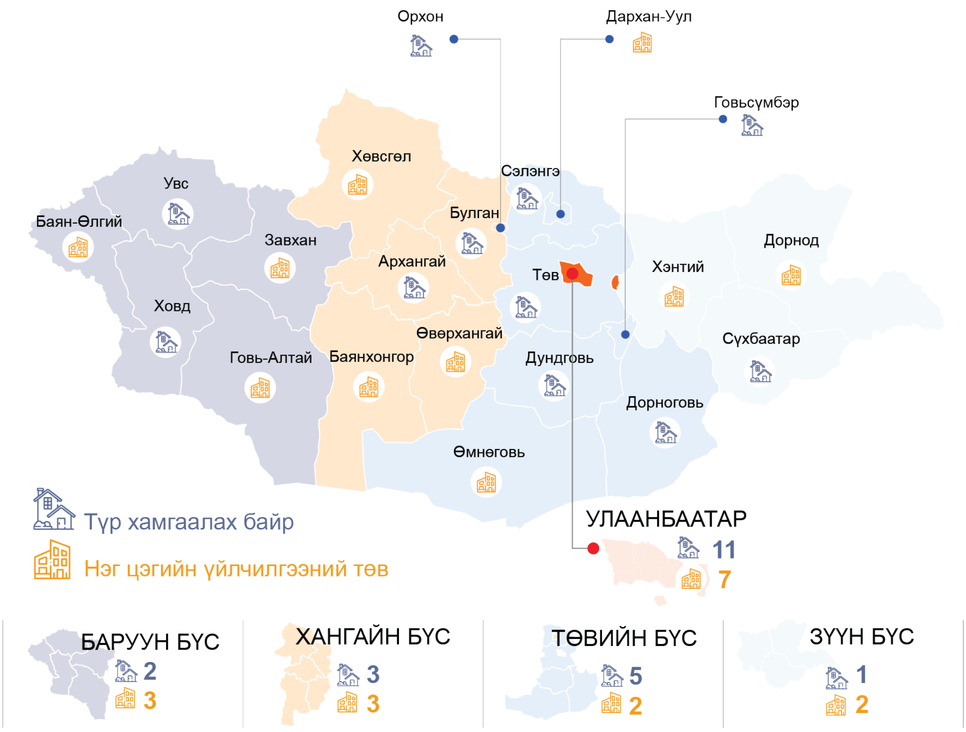

1.2.4.3. ХҮҮХДИЙН ЭРХИЙН ХУУЛЬ ЗҮЙН ХОРОО

Монгол Улсын хэмжээнд 2024 оны байдлаар 38 хүүхдийн эрхийн хууль зүйн хорооны 466 гишүүн **1,537** хүүхдэд нийгэм эрх зүйн туслалцаа үйлчилгээ үзүүлжээ. Тэдгээрийн **23.2 хувь** нь хууль зөрчсөн, **12.0 хувь** нь гэмт хэргийн гэрч, **48.8 хувь** нь гэмт хэргийн хохирогч, **8.1 хувь** нь гэмт хэргийн сэжигтэн, **7.0 хувь** нь гэмт буруутай ч ял хойшлогдсон, **0.8 хувь** нь сургалт хүмүүжлийн тусгай байгууллагаас суллагдсан хүүхдүүд байна

Зураг 1.43. Хүүхдийн эрхийн хууль эрхзүйн хороо, үйлчилгээний төрлөөр, хувиар, 2024 он

ХҮҮХДИЙН ХУУЛЬ ЭРХЗҮЙН ХОРОО

40.1.Аймаг, дүүргийн Засаг дарга харьяалах нутаг дэвсгэртээ хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцогч хүүхдэд тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх чиг үүрэг бүхий хүүхдийн эрхийн хууль зүйн хороо /цаашид "хууль зүйн хороо" гэх/-г тухайн шатны иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралтай зөвшилцөн байгуулна.

Хүснэгт 1.7. Хүүхдийн эрхийн хууль эрхзүйн хорооны үйлчилгээ, үндсэн үзүүлэлт, 2020-2024 он

Үзүүлэлт	2020	2021	2022	2023	2024
Хүүхдийн эрхийн хууль зүйн хорооны тоо	32	32	32	38	38
Хууль зүйн хорооны гишүүний тоо	362	413	413	466	522
Үйлчилгээ авсан хүүхдийн тоо	852	603	1 682	1 840	1 537

Зураг 1.44. Хүүхдийн эрхийн хууль зүйн хороогоор үйлчлүүлсэн хүүхэд, төрлөөр, тоо хувиар 2024 он

Хүүхдийн хууль эрхзүйн хорооны үйлчилгээ, үйлчилгээ үзүүлсэн хүүхэд

Төрөл	Тоо	Хувь
Зөрчил гаргасан хүүхэд	357	23.2%
Гэрч хүүхэд	185	12.0%
Хохирогч хүүхэд	750	48.8%
Сэжигтэн хүүхэд	125	8.1%
Ял хойшлогдсон хүүхэд	108	7.0%
Сургалт хүмүүжлийн тусгай байгууллагаас суллагдсан хүүхэд	12	0.8%

1.2.4.4. ХҮҮХДИЙН ЭРХИЙН УЛСЫН БАЙЦААГЧИЙН ШИЙДВЭРЛЭСЭН ЗӨРЧИЛ

Монгол Улсын хэмжээнд 2024 оны байдлаар Хүүхдийн эрхийн ерөнхий байцаагч, улсын ахлах байцаагч-**8**, улсын байцаагч-**36** албан хаагчид Зөрчлийн тухай хуулийн **22** зүйлийн хүрээнд **183 хүүхдийн** зөрчлийг шалгаж ажилласан бөгөөд үүнээс шийдвэрлэсэн **155** буюу **84.5 хувь**, **28** буюу **15.3 хувьд** нь хяналт шалгалт үргэлжилж, нийт 103 зөрчилд торгуулийн арга хэмжээ авч 41.450.0 мянган төгрөгийн мөнгөн торгууль ноогдуулсан байна.

Зураг 1.45. Хүүхдийн эрхийн улсын байцаагч, хууль эрх зүйн тодорхойлолт, 2024 он

ХҮҮХДИЙН ЭРХИЙН УЛСЫН БАЙЦААГЧ

Хүүхдийн эрхийн тухай хуулийн 20 дугаар зүйл

20.2.Хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн хүүхдийн эрхийн улсын ерөнхий байцаагчийн эрх эдлэх бөгөөд хүүхдийн эрх, хамгааллын чиглэлээр мэргэшиж, сургалтад хамрагдсан ажилтанд улсын байцаагчийн эрх олгоно.

20.3.Хүүхдийн эрхийн улсын байцаагч нь хүүхдийн эрх, хамгааллын чиглэлээр мэргэшүүлсэн сургалтад хамрагдсан, тухайн чиглэлээр нэгээс доошгүй жил ажилласан, хүмүүнлэгийн болон нийгмийн ухаан, хууль зүйн чиглэлээр дээд боловсрол эзэмшсэн байна.

20.4.Хүүхдийн эрхийн улсын байцаагч нь гэр бүл, нийгмийн орчинд хүүхдийн эрх хангагдаж байгаа эсэхэд хяналт тавих, хүүхдийн эрх зөрчигдөхөөс урьдчилан сэргийлэх, зөвлөн туслах, хүүхдийн эрхийн зөрчлийг илрүүлэх, таслан зогсоох, шалган шийдвэрлэх замаар хүүхдийн эрхийн хэрэгжилтийг хангуулна.

Хүснэгт 1.8. Хүүхдийн эрхийн улсын байцаагчийн шийдвэрлэсэн зөрчлийн үзүүлэлт, 2020-2024 он

Үзүүлэлт	2020	2021	2022	2023	2024
Зөрчил, өргөдөл гомдлын тоо	125	118	122	187	127
Шийдвэрлэсэн	86	89	110	169	64
Шалгаж байгаа	39	27	12	18	727
Торгуулийн хэмжээ /мян.төг/	7 760.6	10 201.3	28 400.0	25 400.0	41 450.0

Зураг 1.46. Хүүхдийн эрхийн улсын байцаагчийн шийдвэрлэсэн зөрчлийн мэдээ, 2024 он

Зөрчлийн тухай хуулийн 6.20 дугаар зүйлийн

Заалт	Зөрчил	Тоо
6.20.1.1	Хүүхдийг хувцас, хоол хүнс, орон байраар зориуд гачигдуулах	1
6.20.1.4	Хүүхдийг асран хамгаалах, тэжээн тэтгэх үүргээ биелүүлээгүй	46
6.20.2.1	Хүүхдийг утаат тамхи татахыг санал болгох, дэмжлэг үзүүлэх;	1
6.20.2.2	Хууль ёсны өмчлөх, өв залгамжлах, хөлс, урамшуулал авах эрхийг хязгаарлах;	3
6.20.2.3	Хүүхдийн сурч боловсрох, хөгжих, оролцох, эрүүл аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг хязгаарлах	18
6.20.3.2	Хүүхдийн асран хамгаалагчийн зөвшөөрөлгүйгээр гэрэл зураг, дуу бичлэгийг мэдээлэл, сурталчилгаанд ашигласан	2
6.20.3.3	Хүүхдийн нэрийг хууль бусаар ашиглах, амь нас эрүүл мэнд, нэр хүндэд аюул учруулах	33
6.20.4	Хүүхдийн хүсэл зоригын эсрэг шашны үйл ажиллагаанд татан оролцуулах	1
6.20.5	Хүүхдийн байгууллага хүүхдэд аюулгүй ээлтэй орчин бүрдүүлэх үүргээ биелүүлэхгүй байх	19
6.20.7	Хүүхдийн бие махбодид халдах, архидан согтуурах, мансуурах	41
6.20.8	Хүүхдийн амь нас, эрүүл мэндэд аюул учруулах орчин нөхцөлийг шалгах үүргээ биелүүлээгүй	11
15.2.1.1	Хүүхдийн байгууллага албан хаагчийн хууль ёсны шаардлагыг биелүүлээгүй	3
15.2.1.2	Хууль ёсны дагуу шаардсан мэдээллийг гаргаж өгөхгүй байх, худал мэдээлэл өгөх	2
15.2.1.3	Хүүхдийн байгууллага, албан хаагчийн үйл ажиллагаанд саад учруулах хөндлөнгөөс нөлөөлөх	2

1.2.4.5. ХҮҮХДИЙН 108 УТАСНЫ ДУУДЛАГА ҮЙЛЧИЛГЭЭ

Хүүхдийн тусламжийн 108 утас нь 7 хоногийн 24 цагийн турш Монгол Улсын өнцөг булан бүрээс 0-18 насны хүүхдийн хамгаалал, хүүхдийн эсрэг хүчирхийлэл, хүүхдийн эрхийн зөрчлийн тухай мэдээллийг үнэ төлбөргүй хүлээн авч, холбон зуучлах, шуурхай тусламжийн үйлчилгээ үзүүлэх, сэтгэл зүйн зөвлөгөө, мэдээлэл өгөх зэрэг хүүхэд хамгааллын үйлчилгээг үзүүлж байна.

Зураг 1.47. Хүүхдийн 108 утасны дуудлага үйлчилгээний үзүүлэлт, 2024 он

Хүснэгт 1.9. Хүүхдийн 108 утасны дуудлага үйлчилгээний үзүүлэлт, 2020-2024 он

Үзүүлэлт	2020	2021	2022	2023	2024
Нийт дуудлагын тоо	118 662	99 579	111 776	111 223	101 321
А.Бүртгэсэн тохиолдлын тоо /Кейсийн тоо/					
Кейсийн тоо	7 544	8 102	9 294	10 436	10 821
Хаагдсан кейс	7 157	6 889	7 526	8 781	9 457
Б.Дуудлагын ангилал					
Хүүхдийн эрх хамгаалал	21 656	18 746	16 300	14 559	13 167
Зөвлөгөө	9 228	7 817	8 692	6 590	5 509
Мэдээлэл	38 604	45 305	39 693	43 042	46 006
Шуурхай тусламж,үйлчилгээ	1 045	998	1 274	1 188	1 222
Санал, гомдол	168	40	126	113	103

Хүснэгт 1.10. Хүүхэд хамгааллын хариу үйлчилгээ, үйлчилгээний төрлөөр, бүс, аймаг нийслэлээр, 2024 он

Аймаг/ нийслэл	Хүүхдийн хууль зүйн хорооны үйлчилгээ	Хамтарсан багийн үйлчилгээ	Түр хамгаалах байр, нэг цэгийн үйлчилгээ	Хүүхэд харах үйлчилгээ	Төвлөрсөн асрамж, халамж үйлчилгээ	Уралдаанч хүүхэд
УЛСЫН ДҮН	**1 537**	**9 743**	**2 289**	**14 168**	**895**	**16 092**
Баруун бүс	**215**	**737**	**221**	**1026**	**0**	**2 283**
Баян-Өлгий	29	186	68	317	0	153
Говь-Алтай	114	54	17	158	0	636
Завхан	16	28	7	102	0	548
Увс	47	269	48	96	0	511
Ховд	9	200	81	353	0	435
Хангайн бүс	**268**	**1 563**	**368**	**1 479**	**81**	**6 529**
Архангай	24	20	32	95	0	852
Баянхонгор	32	229	64	239	0	827
Булган	60	109	72	272	0	433
Орхон	40	462	63	60	64	500
Өвөрхангай	93	331	20	0	17	1229
Хөвсгөл	19	412	117	813	0	1344
Төвийн бүс	**378**	**1 118**	**374**	**1 061**	**90**	**5 11**
Говьсүмбэр	25	66	39	43	0	439
Дархан-Уул	98	292	96	265	90	265
Өмнөговь	138	130	101	658	0	924
Дорноговь	34	45	29	95	0	1 328
Дундговь	5	15	15	0	0	115
Сэлэнгэ	39	252	88	0	0	352
Төв	39	318	6	0	0	1 588
Зүүн бүс	**113**	**495**	**174**	**1069**	**22**	**2 563**
Дорнод	39	34	100	495	22	913
Сүхбаатар	14	189	44	121	0	1 056
Хэнтий	60	272	30	453	0	594
Улаанбаатар	563	5 830	1 152	9 533	702	1 184

1.2.5. ХҮҮХДИЙН ХӨГЖЛИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ

Монгол Улсын хэмжээнд 2024 онд хүүхэд хөгжлийн үйлчилгээнд давхардсан тоогоор нийт **376,299** хүүхэд хамрагдсан бөгөөд үүний 54.5 хувь эмэгтэй, 45.5 хувь нь эрэгтэй, 03 хувь буюу 1066 нь хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд байна.

Зураг 1.48. Хүүхдийн хөгжлийн үйлчилгээнд хамрагдсан хүүхдийн тоо, үйлчилгээ үзүүлсэн байгууллагаар, 2024 он

Зураг 1.49. Хүүхдийн хөгжлийн үйлчилгээнд хамрагдсан хүүхдийн тоо, үйлчилгээний төрлөөр, хувиар, 2024 он

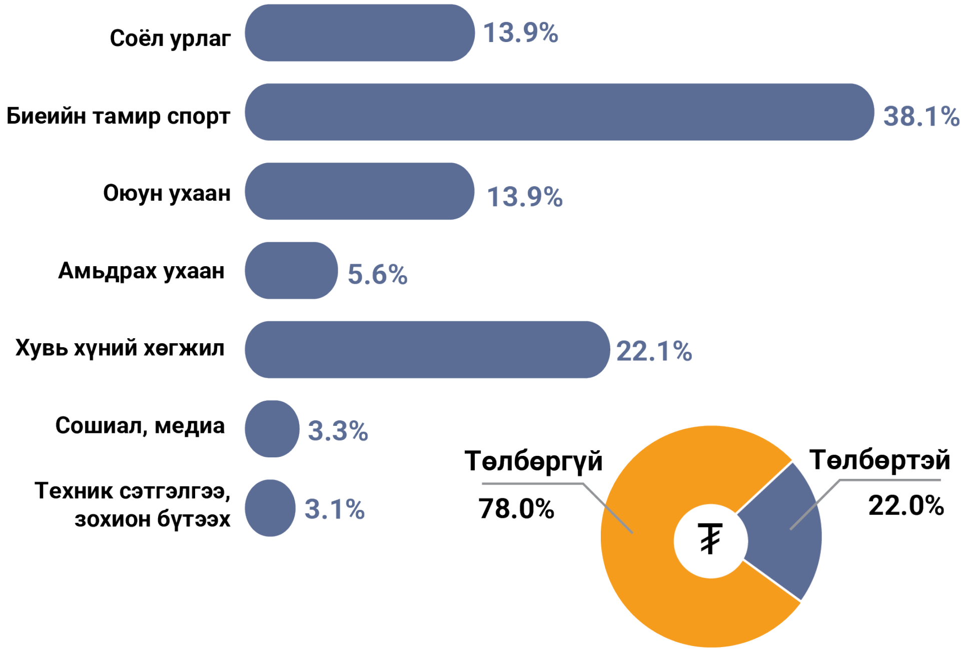

Хүснэгт 1.11. Хүүхдийн хөгжлийн үйлчилгээнд хамрагдсан хүүхдийн тоо, үйлчилгээ үзүүлсэн байгууллагаар, бүс, аймаг, дүүргээр, 2024 он

Аймаг/нийслэл	Нийт	Хөгжлийг дэмжих үйлчилгээ үзүүлэгч байгууллага				
		Хүүхдийн ордон	Сургууль	Хөгжлийн төв	Хүүхдийн театр	Бусад
УЛСЫН ДҮН	**376 299**	**42 270**	**172 603**	**26 736**	**23 868**	**110 822**
Баруун бүс	**36 386**	**4 836**	**21 557**	**3 975**	**0**	**6 018**
Баян-Өлгий	13 356	2 014	5 482	2 625	0	3 235
Говь-Алтай	4 570	675	3 442	31	0	422
Завхан	248	247	0	0	0	1
Увс	7 310	0	4 124	826	0	2 360
Ховд	10 902	1 900	8 509	493	0	0
Хангайн бүс	**50 997**	**5 072**	**25 785**	**3 539**	**11 957**	**4 644**
Архангай	634	0	0	0	0	634
Баянхонгор	13 702	1 435	289	128	11 850	0
Булган	1 340	0	0	169	0	1 171
Орхон	9 296	1 369	7 238	283	92	314
Өвөрхангай	14 249	797	8 310	2 955	15	2 172
Хөвсгөл	11 776	1 471	9 948	4	0	353
Төвийн бүс	**105 736**	**31 469**	**43 601**	**3 759**	**11 476**	**15 431**
Говьсүмбэр	215	0	46	169	0	
Дархан-Уул	9 297	5 317	0	0	0	3 980
Өмнөговь	4 705	579	3 042	374	0	710
Дорноговь	5 819	374	2 786	876	328	1 455
Дундговь	3 270	573	428	847	0	1 422
Сэлэнгэ	23 010	478	22 337	195	0	0
Төв	59 420	24 148	14 962	1 298	11 148	7 864
Зүүн бүс	**29 910**	**0**	**12 431**	**8 408**	**0**	**9 071**
Дорнод	7 992	0	0	7 992	0	0
Сүхбаатар	7 565	0	5 565	0	0	2 000
Хэнтий	14 353	0	6 866	416	0	7 071
Улаанбаатар	**563**	**5 830**	**1 152**	**9 533**	**702**	**1 184**
Багануур	2 725	0	2 438	7	0	280
Багахангай	2 529	0	689	0	0	1 840
Баянгол	2 692	0	0	0	0	2 692
Баянзүрх	34 145	108	32 231	0	0	1 806
Налайх	10 096	785	23	7	355	8 926
Сонгинохайрхан	43 470	0	24 698	2 464	1	1 6307
Сүхбаатар	260	0	83	0	79	98
Хан-Уул	51 639	0	8 078	0	0	43 561
Чингэлтэй	5 714	0	989	4 577	0	148

АХМАД НАСТАН 2024 он

11.8%
Нийт хүн амд эзлэх хувь

Эрэгтэй **128 439**

Эмэгтэй **277 813**

насны бүлэг, хүйсээр

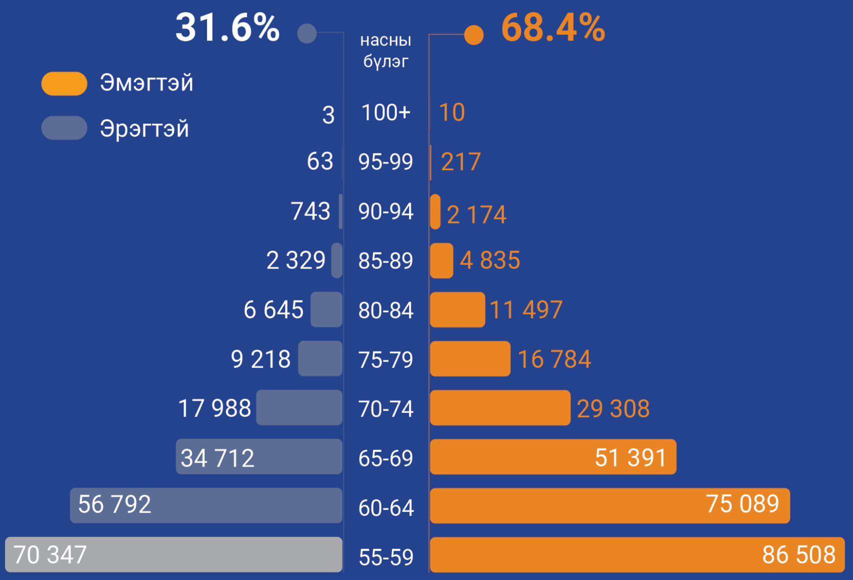

ГАНЦ БИЕЭР ӨРХ ҮҮСГЭН АМЬДАРЧ БАЙГАА АХМАД НАСТАН
39 628

АХМАД НАСТАН АЖИЛЛАГЧИД
90 956

ӨНДӨР НАСТНЫ ТЭТГЭВЭР АВАГЧ
414 297

1.3 АХМАД НАСТНЫ ҮЗҮҮЛЭЛТ

1.3.1 АХМАД НАСТНЫ ТОО, ХҮН АМ ЗҮЙН ЗАРИМ ҮНДСЭН ҮЗҮҮЛЭЛТ

Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллагаас 2023 онд 60-аас дээш насны хүн амын тоо 1.1 тэрбум байсан бол 2030 онд 1.4 тэрбум (16.5%), 2050 он гэхэд энэ тоо хоёр дахин өсөж 2.1 тэрбум (21.5%) хүн амд хүрэх төлөвтэй бөгөөд 2050 он гэхэд 5 хүн тутмын нэг нь 60, түүнээс дээш насны хүн ам болохоор байна.

Монгол Улсын хувьд 60, түүнээс дээш насны хүн ам нийт хүн амд эзлэх хувь 2024 онд 9.8 хувь байсан бол 2030 онд 10.6 хувь, 2050 он гэхэд нийт хүн амын 17.3 хувьтай тэнцэх магадлалтай байна.

Зураг 1.50. Монгол Улсын хүн амын хэтийн тооцоо, мянган хүн, эзлэх хувиар, 2020-2050 он

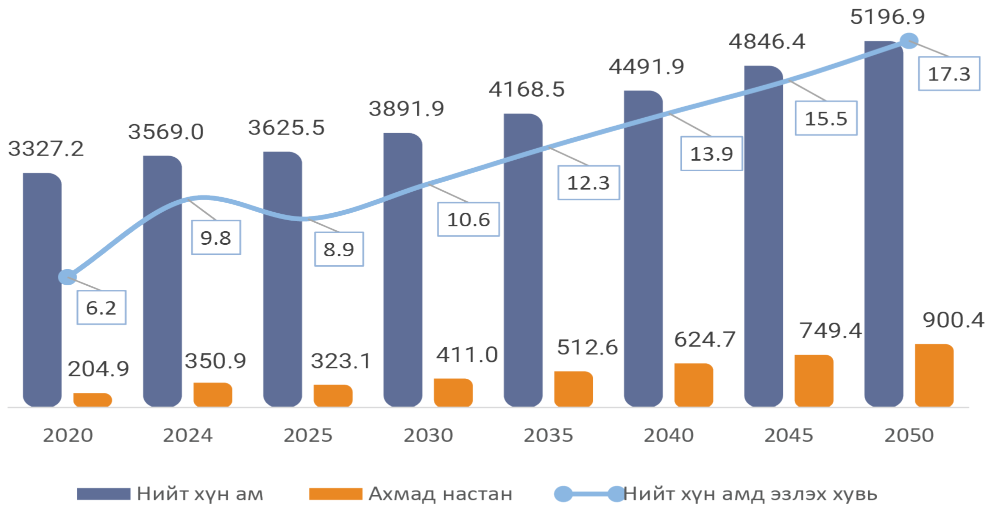

Эх сурвалж: МУ-ын харьяат хүн амын хувьд тооцсон хүн амын тоо, дунд хувилбар 2Б, ҮСХ, 2024 он

Монгол Улсын нийт хүн ам 2024 онд 3.5 сая хүн болж, 2020 онтой харьцуулахад 7.5 хувиар өссөн бол харин ахмад настан 406.3 мянган болж 30.9 хувиар нэмэгдсэн бөгөөд нийт хүн амын нэмэгдсэн бөгөөд нийт хүн амын 11.8 хувийг эзэлж байна.

Ахмад настан гэж Монгол улсын Ахмад настны тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасны дагуу 60, түүнээс дээш эрэгтэй, 55, түүнээс дээш настай эмэгтэй хүнийг хамруулсан байна.

Нийт ахмад настны 2024 онд 128,439 буюу 31.6 хувь нь эрэгтэй, 277,813 буюу 68.4 хувь нь эмэгтэйчүүд байна. Нийт ахмад настнуудын 21.2 хувь нь 55-59, 32.4 хувь нь 60-64, 21.3 хувь нь 65-69, 25.1 хувь нь 70, түүнээс дээш насных байна. Нийт ахмад настны 47.6 хувь нь хотод, 52.4 хувь нь хөдөөд амьдарч байна.

Зураг 1.51. Ахмад настны тоо, насны бүлэг, хүйсээр 2024 он

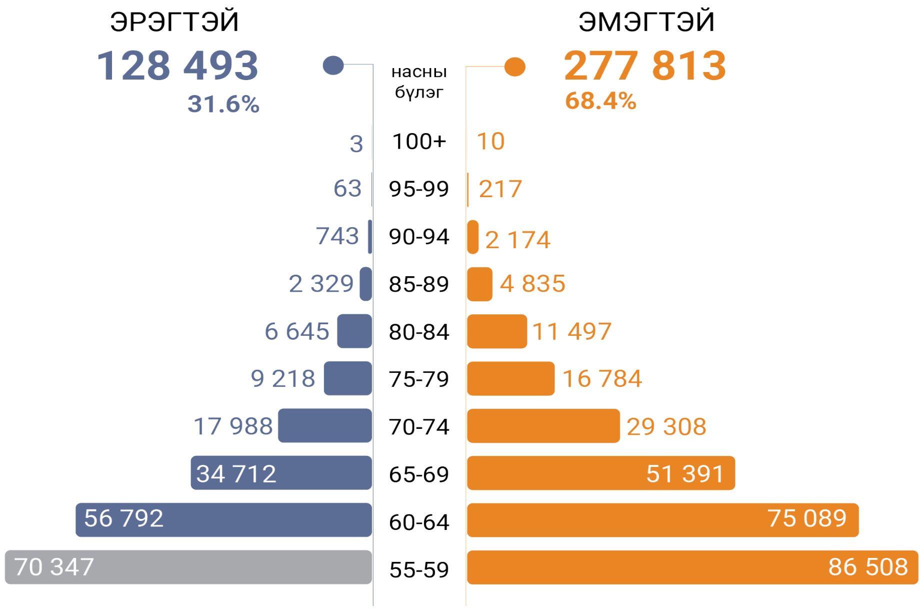

Зураг 1.52. Ахмад настны тоо, аймаг нийслэлээр, 2024 он

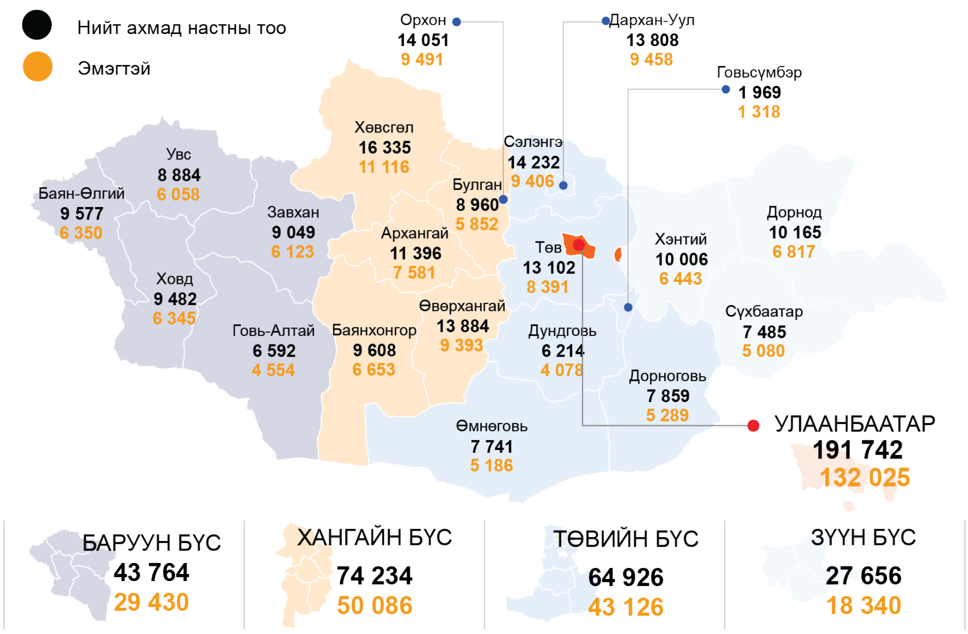

Улсын хэмжээнд 2024 оноор дундаж наслалт 71.8 болжээ. Дундаж наслалтыг хүйсээр авч үзвэл эрэгтэй 67.9 нас, эмэгтэй 77.1 нас байна. Эрэгтэй, эмэгтэй хүмүүсийн дундаж наслалтын зөрүү 2000 онд 5.7 жил байсан бол 2024 онд 9.2 жил байна.

Зураг 1.53. Хүн амын дундаж наслалт, хамгийн их болон бага улс орнууд, 2024 он

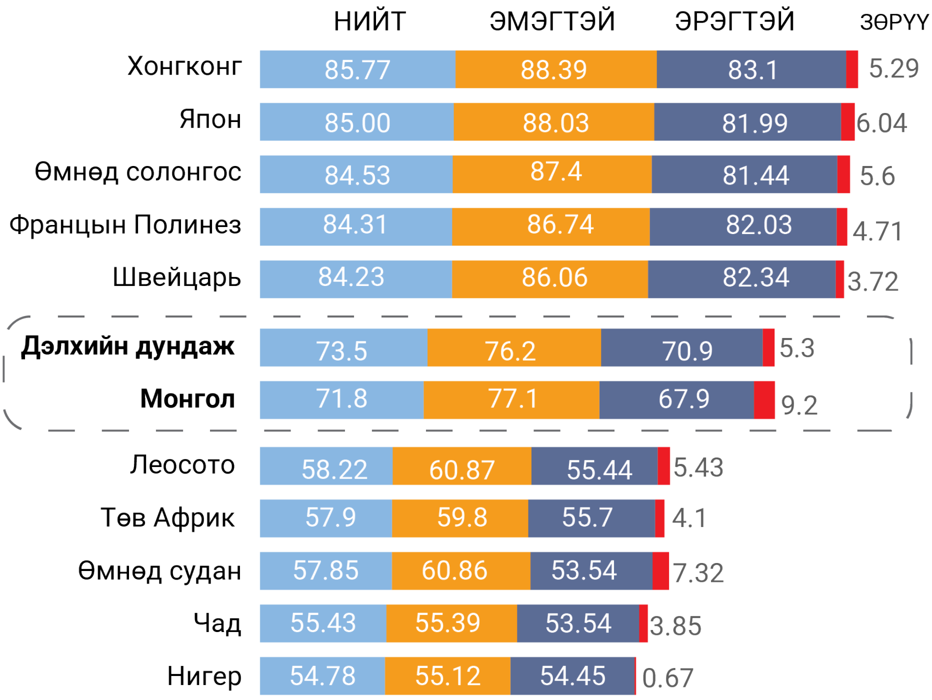

Эх сурвалж: https://www.worldometers.info/demographics/life-expectancy/

1.3.2. АХМАД НАСТНЫ ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТ

Монгол улсын хэмжээнд 2024 оны байдлаар нийт ажиллагчдын тоо 1,355,666 байгаа бөгөөд үүний 90,956 буюу 6.7 хувь нь ахмад настай ажиллагчид байгаа нь 2020 онтой харьцуулахад 26 хувиар өссөн үзүүлэлт юм.

Зураг 1.54. Ахмад настан ажиллагчдын тоо, хүйс, насны бүлгээр, 2024 он

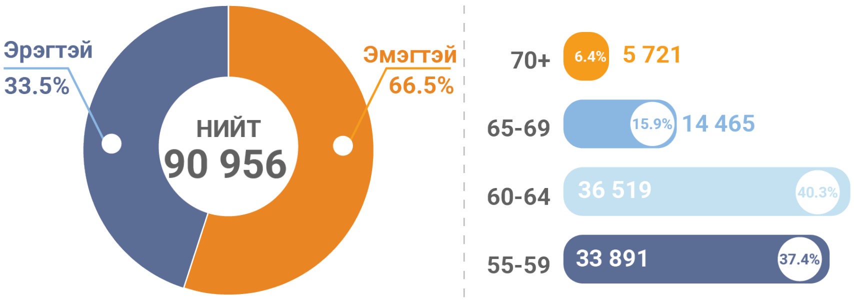

Ахмад настан ажиллагчдын тоо 30,510 буюу 33.5 хувь нь эрэгтэй, 60,086 буюу 66.5 хувь эмэгтэй байна. Ахмад ажиллагчдыг насны бүлгээр авч үзвэл 33,891 буюу 37.4 хувь нь 55-59, 36,519 буюу 40.3 хувь нь 60-64, 14465 буюу 15.9 хувь 65-69, 5721 буюу 6.4 хувь нь 70, түүнээс дээш насных байна.

Нийт ахмад ажиллагчдын хамгийн их буюу 34.4 хувь Хөдөө аж ахуйн мэргэшсэн ажил мэргэжлээр болон Хөдөө аж ахуйн салбарт (35.0%) ажиллаж байна. Сарын дундаж цалингаар авч үзвэл, цалин хөлстэй ажиллагчид 1227.9 мянган төгрөг, орлого олж буй ажиллагчдын хувьд 583.4 мянган төгрөг байна.

Зураг 1.55. Ахмад настан ажиллагчдын тоо, ажил мэргэжлээр, 2024 он

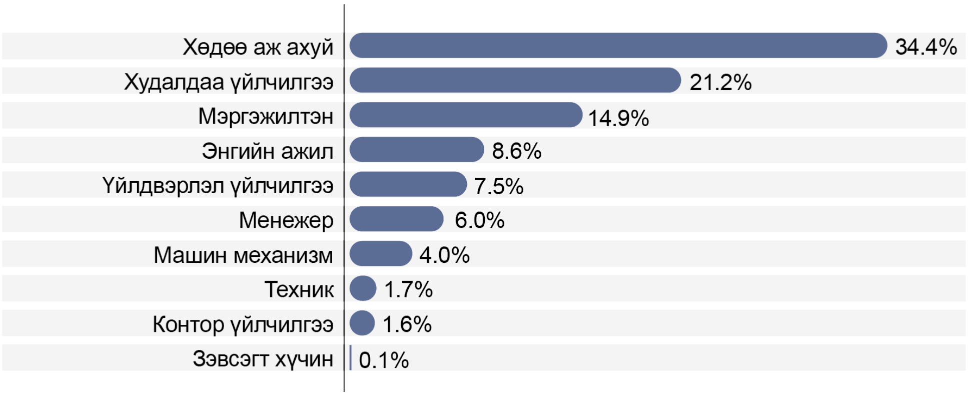

Зураг 1.56. Ахмад настан ажиллагчдын тоо, эдийн засгийн үйл ажиллагаагаар, 2024 он

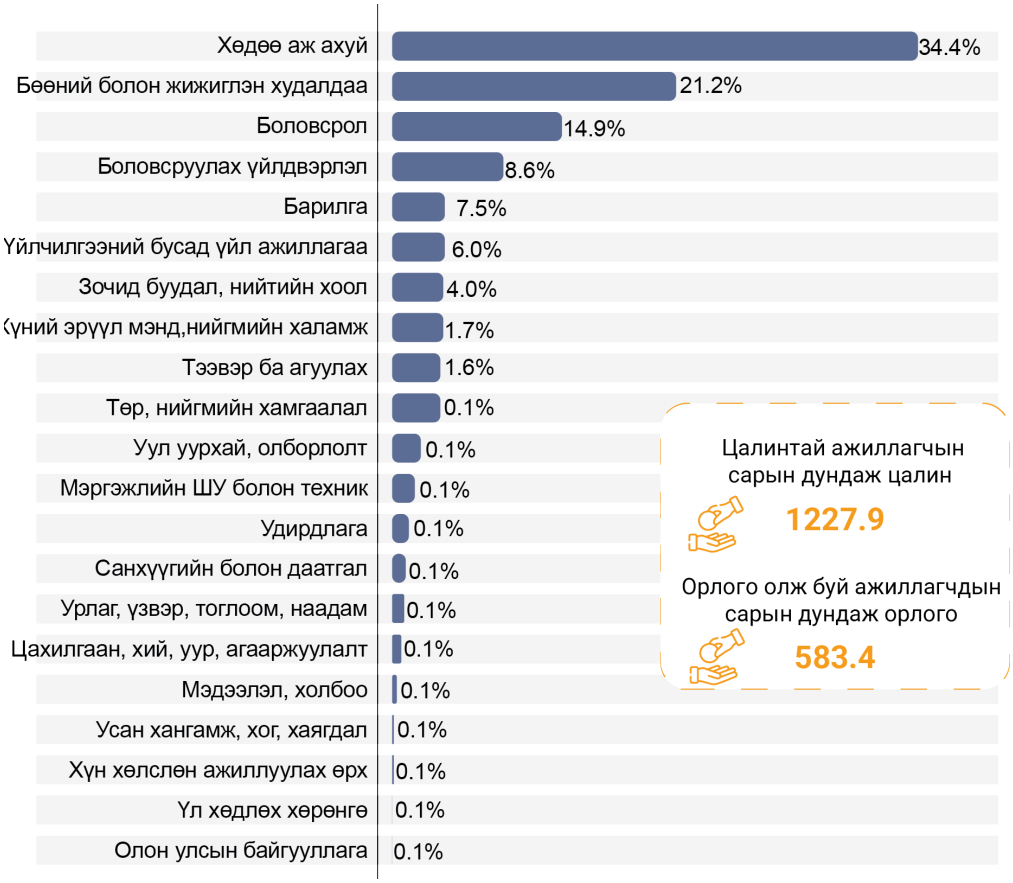

1.3.3. АХМАД НАСТНЫ ТЭТГЭВЭР

Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлд зааснаар тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийг 25-аас доошгүй жил (2025 онд 22 ба жил бүр 3 сараар нэмэгдэж 2037 онд 25 жил болно) төлсөн 60 насанд хүрсэн эрэгтэй, 55 насанд хүрсэн эмэгтэй, мөн нийтдээ 20-иос доошгүй жил шимтгэл төлсөн 65 насанд хүрсэн даатгуулагч ердийн нөхцөлөөр тус тус өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгох эрхтэй.

Түүнчлэн, 10-20 хүртэл жил шимтгэл төлсөн 65 насанд хүрсэн даатгуулагч тэтгэврийг хувь тэнцүүлэн тогтоолгон авах эрхтэй.

Нийгмийн даатгалын сангаас нийт тэтгэвэр авагчдын тоо 2024 онд 531.8 мянга болж, үүнээс 414.3 мянга (77.9 хувь) нь өндөр насны тэтгэвэр авагчид байна. Олгосон нийт тэтгэврийн 77.9 хувь нь өндөр насны тэтгэвэрт ногдож байна. Сарын дундаж тэтгэврийн хэмжээ 787,510.6 төгрөг байна.

Зураг 1.57. Өндөр насны тэтгэвэр авагчийн тоо, дундаж тэтгэвэр, 2020-2024 он

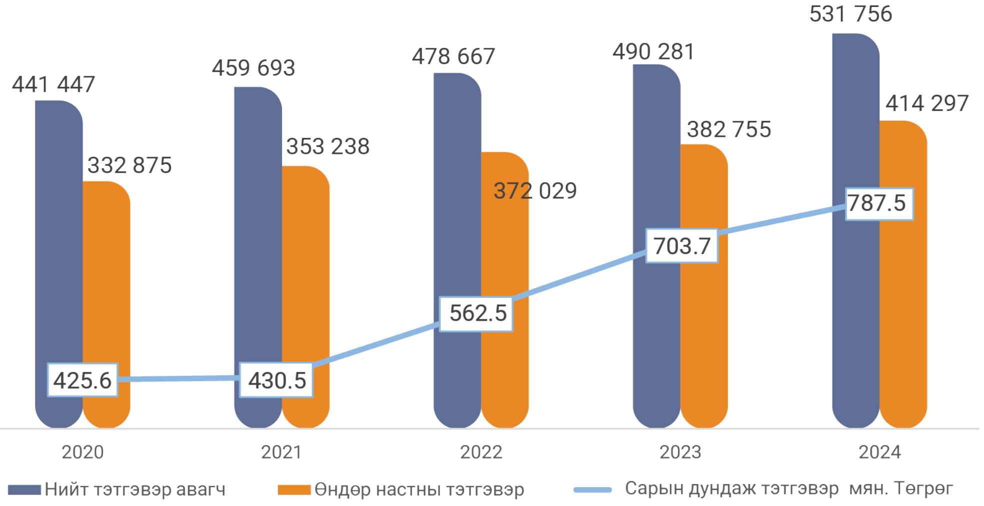

Зураг 1.58. Өндөр насны тэтгэвэр авагчийн тоо, бүс, аймаг нийслэлээр, 2024 он

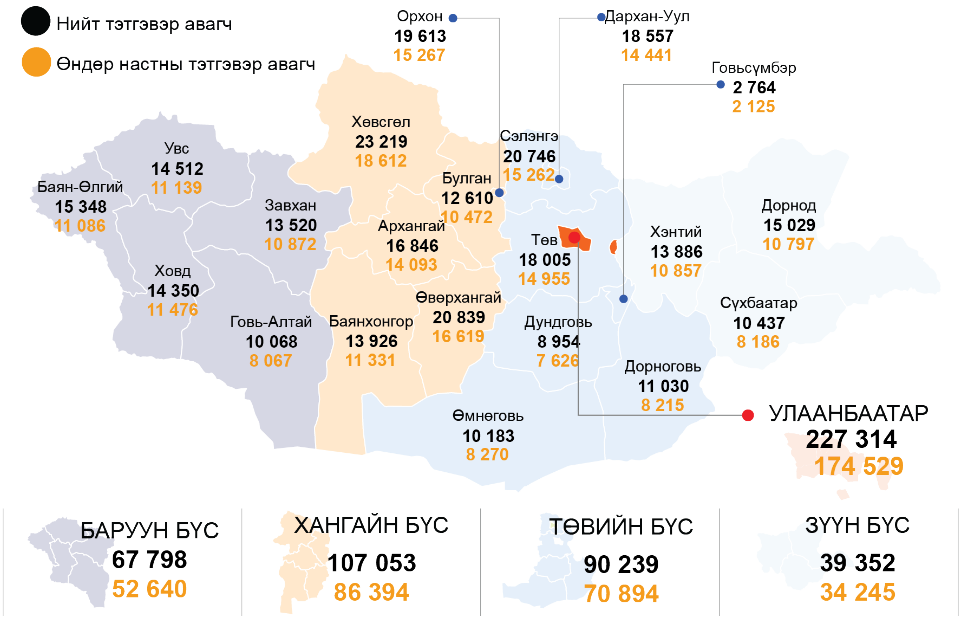

СТАТИСТИК 2024

1.3.4. АХМАД НАСТНЫ ЭРҮҮЛ МЭНД

Ахмад настнууд дунд зүрх, судасны өвчин 35.1%, хоол боловсруулах эрхтний өвчин 12.6%, шээс-бэлгийн тогтолцооны өвчин 10.3%, мэдрэлийн тогтолцооны өвчин 8.7% дэлгэрсэн байдаг. Сэтгэл зүйн хувьд 80% орчим нь байнгын санаа зовнил, нойргүйдэлтэй буюу стресс, ганцаардалд ордог, 20.3% нь сэтгэлээр унасан, 17.4% нь ганцаардмал байдлыг илэрхийлсэн байна.

Хүснэгт 1.12. Эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүлсэн өвчний бүтэц, төрлөөр

ӨВЧНИЙ ТӨРӨЛ	Ахмадууд дунд
• Зүрх судасны	35.1%
• Хоол боловсруулах	12.6%
• Шээс ялгаруулах	10.3%
• Мэдрэлийн	8.7%

Ахмадуудын 12,000 орчим нь эрүүл мэндийн хөгжлийн төвөөр “Хөгжлийн бэрхшээлтэй” хэмээн бүртгэгдсэн. Ахмад настнуудын 85.5 хувь нь нэг буюу түүнээс дээш өвчнөөр өвдсөн бөгөөд эмийн хөнгөлөлт, урьдчилан сэргийлэх үзлэг, сэтгэлзүйн дэмжлэгт бүрэн хамрагдаж чадахгүй хэвээр байна. Жил бүр гэрээр халамж, эрүүл мэндийн үзлэгт хамруулах, шинэ дэвшилтэт технологи бүхий эрүүл мэндийн үйлчилгээ нэвтрүүлэх амлалт хэдий ч хэрэгжилтийн түвшин хангалтгүй нийтлэг хэвээр байна.

ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮНИЙ ТОО, 2024 ОН

ХӨДӨЛМӨРИЙН НАСНЫ ХҮН
89,594 12.1%

ХӨДӨЛМӨР ЭРХЭЛДЭГ ИРГЭД
16,175 18.1%

ЭРЭГТЭЙ
61,728 57.2%

ЭМЭГТЭЙ
46,176 42.8%

Насны бүлэг	Эрэгтэй	Эмэгтэй
0-14 нас	6165	3959
15-64 нас	51306	38288
65+, өндөр настан	4256	3930

1.4 ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮНИЙ ҮЗҮҮЛЭЛТ

Монгол Улсад хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн эрхийг хамгаалах, нийгмийн оролцоог нэмэгдүүлэх, тэгш байдлыг хангах асуудал нь сүүлийн жилүүдэд төрийн бодлого болон олон нийтийн анхаарлын тэргүүлэх чиглэлүүдийн нэг болсон байна. 2024 оны байдлаар төрийн байгууллагууд, олон улсын хамтын ажиллагааны байгууллагууд болон иргэний нийгмийн байгууллагуудын хамтын ажиллагаа өргөжин хөгжиж, бодлогын шинэчлэл болон дэмжих үйл ажиллагаа идэвхтэй хэрэгжиж байна. Энэ нь хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн нөхцөл байдлыг судалж шинжлэх, улмаар нотолгоонд суурилсан шийдэл боловсруулах суурийг бүрдүүлж байна.

Энэхүү танилцуулгын зорилго нь 2024 оны байдлаар хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн тоо, бүтэц, насны ангилал, бэрхшээлийн хэлбэр ба шалтгаан, бүс нутгийн ялгаа, хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин, төрийн албанд ажиллаж буй иргэдийн талаарх статистик мэдээлэлд тулгуурлан өнөөгийн нөхцөл байдлыг харуулах зорилготой юм. Үүнээс гадна, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн асуудлыг хариуцдаг салбарын онцлог шинж, нийгмийн хандлага, бодлого болон үйлчилгээний хүртээмж, технологи, инновацын чиг хандлагыг нарийвчлан шинжилж, тулгамдсан асуудлыг тодорхойлохын зэрэгцээ цаашдын хөгжлийн чиг хандлагад үндэслэсэн нэгдсэн дүгнэлт гаргахад энэхүү танилцуулга чиглэнэ.

1.4.1. ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮНИЙ ЕРӨНХИЙ ҮЗҮҮЛЭЛТ

2024 онд Хөгжлийн бэрхшээлтэй 107,904 иргэд байгаагаас 61,728 эрэгтэй буюу 57.2% байна. Харин 46,176 эмэгтэй буюу 42.8%-ийг эзэлж байна. Энэ нь хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн дунд эрэгтэйчүүдийн эзлэх хувь эмэгтэйчүүдээс илүү байгааг харуулж байна.

Зураг 1.59. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний тоо, хүйсээр, байршлаар, 2024 он

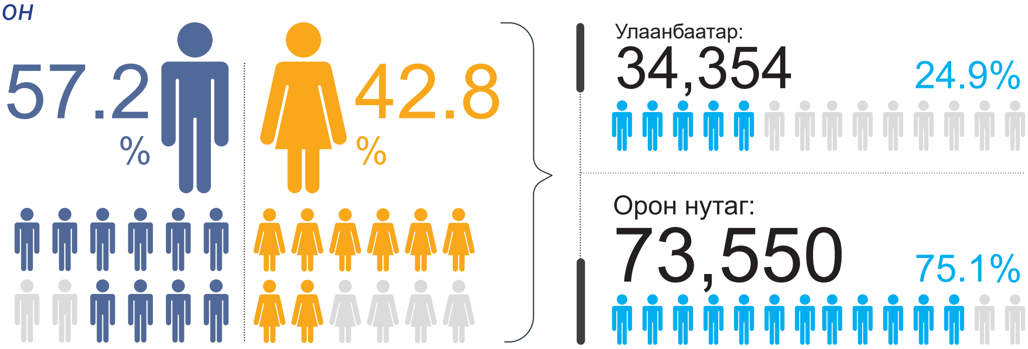

Хүснэгт 1.13. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний хөдөлмөр эрхлэлт, 2024 он

ҮЗҮҮЛЭЛТ	Хүн	Хувь
15 ба түүнээс дээш насныхан	97,780	90.6%
Хөдөлмөрийн насныхан (15-64 нас)	89,594	12.1%
Нийт хөдөлмөр эрхэлдэг иргэд	16,175	14.9%
Төрийн албанд ажилладаг	5,853	36.2%

Хөгжлийн бэрхшээлийн төрлөөр нь авч үзвэл 21,215 буюу 19.7 хувь нь сэтгэцийн, 19,444 буюу 18.0 хувь нь хөдөлгөөний, 1,498 хүн буюу 10.7 хувь нь харааны, 7,561 хүн буюу 7.0 хувь нь сонсголын, 3,482 хүн буюу 3.2 хувь нь хэл ярианы, 7,034 хүн буюу 6.5 хувь нь олон төрлийн буюу хавсарсан, 37,670 буюу 34.9 хувь нь бусад төрлийн хөгжлийн бэрхшээлтэй тус тус байна.

Зураг 1.60. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний тоо, хөгжлийн бэрхшээлийн төрлөөр, 2024 он

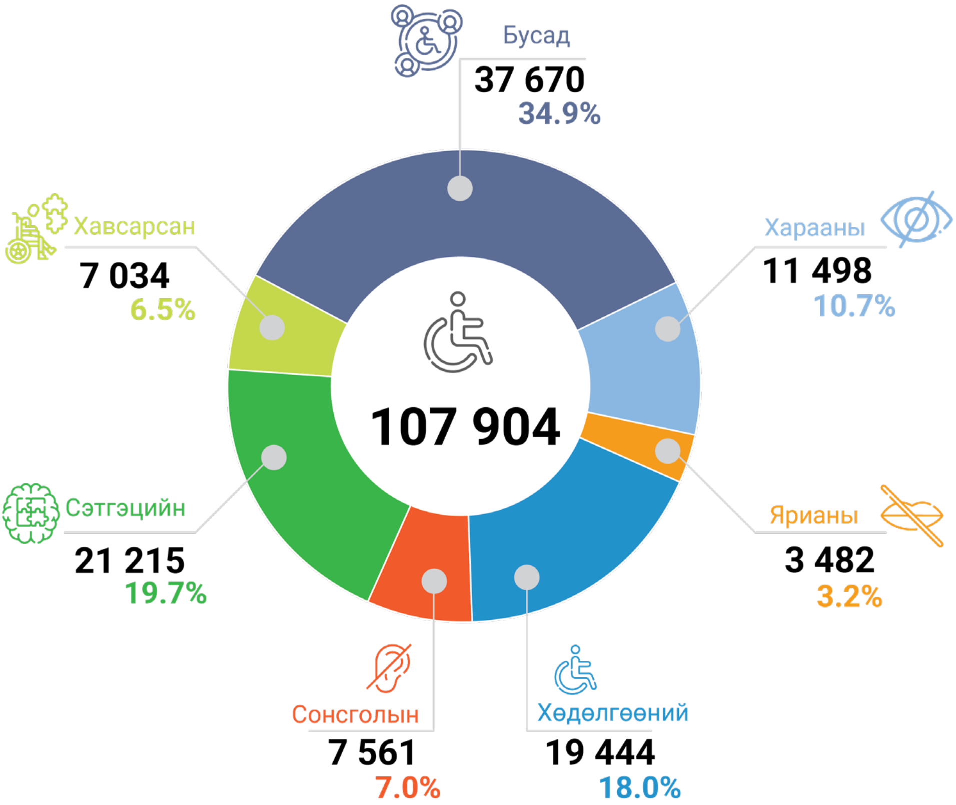

2024 оны байдлаар хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн насны бүтцийг авч үзвэл нийт 107,904 хүнээс 15-64 насны 89,594 хүн буюу 83%-ийг бүрдүүлж, хамгийн өндөр хувийг эзэлж байна. Харин 0-14 насны хүүхэд 10,124 хүн буюу 9%, 65-аас дээш насны өндөр настан 8,186 хүн буюу 8%-ийг тус тус эзэлж байна.

Энэхүү мэдээлэл нь хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн насны бүтэц, насны онцлогт суурилсан дэмжлэг, үйлчилгээний чиглэл тодорхойлоход чухал ач холбогдолтой.

Зураг 1.61. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний тоо, насны бүлгээр

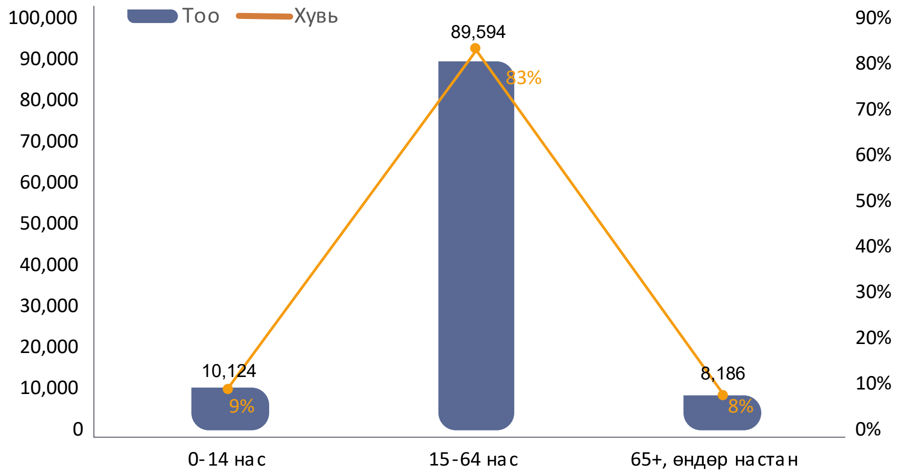

1.4.2. Хөдөлмөр эрхлэлт ба төрийн албанд ажиллаж буй иргэд

2024 оны байдлаар нийт 16,175 хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн хөдөлмөр эрхэлж байгаа бөгөөд үүнээс 5,853 нь төрийн албанд ажиллаж, байгаа нь нийт ажиллаж буй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн 36.2%-ийг бүрдүүлж байна. Энэ нь хөдөлмөр эрхлэлтийн квотын тогтолцоо тодорхой хэмжээнд хэрэгжиж, төрийн байгууллагууд хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих бодлого баримталж байгааг илтгэж байна. Гэсэн хэдий ч Монгол Улсад хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн албан болон албан бус хөдөлмөр эрхлэлтийн талаар нарийвчилсан, ангилсан статистик мэдээлэл хязгаарлагдмал хэвээр байна. Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 144 дүгээр зүйлийн 144.2-т "Өмчийн төрөл, хэлбэрээс үл хамаарч 25 ба түүнээс дээш ажилтантай аж ахуйн нэгж, байгууллага нийт ажлын байрныхаа 4 хувиас доошгүй орон тоонд хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнийг ажиллуулах" гэж заасан.

Хүснэгт 1.14. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний тоо, аймаг, нийслэлээр, 2024 он

Аймаг, нийслэл	Бүгд	Эмэгтэй	Байршил			
			Аймаг, нийслэл	Тосгон	Сум	Хөдөө
УЛСЫН ДҮН	107,904	46,176	65752	1443	19695	21014
Баруун бүс	17,705	7,670	7368	87	3867	6383
Баян-Өлгий	4,309	2,007	2041	12	836	1420
Говь-Алтай	2,574	1,063	674	66	615	1219
Завхан	3,298	1,427	895	0	937	1466
Увс	4,415	1,873	2252	0	786	1377
Ховд	3,109	1,300	1506	9	693	901
Хангайн бүс	24,084	10,234	10717	330	5640	7397
Архангай	3,632	1,486	1025	0	791	1816
Баянхонгор	3,826	1,655	1857	73	486	1410
Булган	2,233	886	21	100	1327	785
Орхон	4,210	1,796	1651	0	1238	1321
Өвөрхангай	5,733	2,440	1868	157	1692	2016
Хөвсгөл	4,450	1,971	4295	0	106	49
Төвийн бүс	21,100	8,873	9144	788	6845	4323
Говьсүмбэр	578	244	0	6	455	117
Дархан-Уул	5,034	2,056	3998	0	844	192
Өмнөговь	3,040	1,265	1254	72	967	747
Дорноговь	1,868	813	675	0	402	791
Дундговь	2,487	1,100	1323	0	664	500
Сэлэнгэ	4,713	2,030	1177	686	2173	677
Төв	3,380	1,365	717	24	1340	1299
Зүүн бүс	10,661	4,470	4282	230	3342	2807
Дорнод	4,248	1,835	2098	0	937	1213
Сүхбаатар	2,965	1,225	1203	0	869	893
Хэнтий	3,448	1,410	981	230	1536	701
Улаанбаатар	34,354	14,929	34241	8	1	104

ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ

ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТИЙН СТАТИСТИК ҮЗҮҮЛЭЛТ, 2024 он

Ажиллах хүчний оролцооны түвшин **61.3%**	Хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин **57.6%**
Ажилгүйдлийн түвүин **61.3%**	Хөдөлмөрийн дутуу ашиглалтын түвшин **61.3%**

АЖИЛЛАГЧДЫН **САРЫН ГОЛЧ** ЦАЛИН /мянган төгрөг/

1,911.4₮

АЖИЛЛАХ ХҮЧНИЙ ОРОЛЦОО, ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТИЙН ТҮВШИН

01 НИЙТ АЖИЛЛАХ ХҮЧ **1,441,090**

02 НИЙТ АЖИЛЛАГЧ **1,355,666**

03 АЖИЛЛАХ ХҮЧНЭЭС ГАДУУР **911,690**

04 АЖИЛГҮЙ ХҮН **86,423**

АЖИЛЛАХ ХҮЧНИЙ ОРОЛЦООНЫ ТҮВШИН, ГЭРЛЭЛТИЙН БАЙДАЛ, ХҮЙСЭЭР

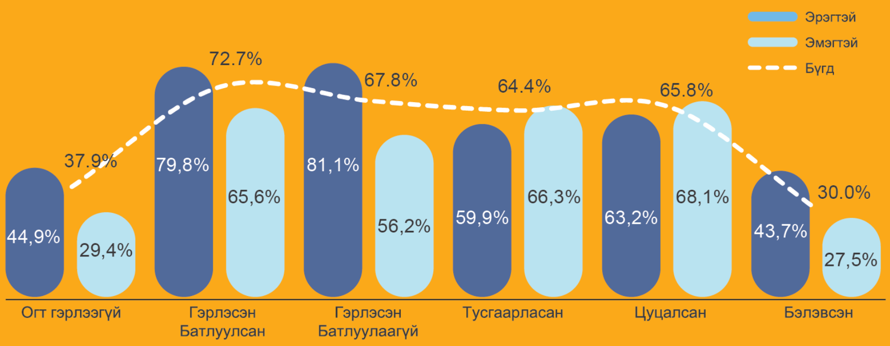

БҮЛЭГ 2. ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ

2.1 ХӨДӨЛМӨРИЙН НАСНЫ ХҮН АМ

2024 оны байдлаар Монгол Улсын 15 ба түүнээс дээш насны 2.3 сая хүн байна. Хөдөлмөрийн насны хүн амын 1.428.8 мянган хүн буюу 61.3% нь хөдөлмөрийн зах зээлд оролцож байгаа ажиллах хүч байгаа бол 849.6 мянган хүн 37.8% нь ажиллах хүчнээс гадуурх хүн ам байна.

Зураг 2.1. Хөдөлмөрийн насны хүн амын бүтэц, мянган хүнээр, 2021-2024 он, улирлаар

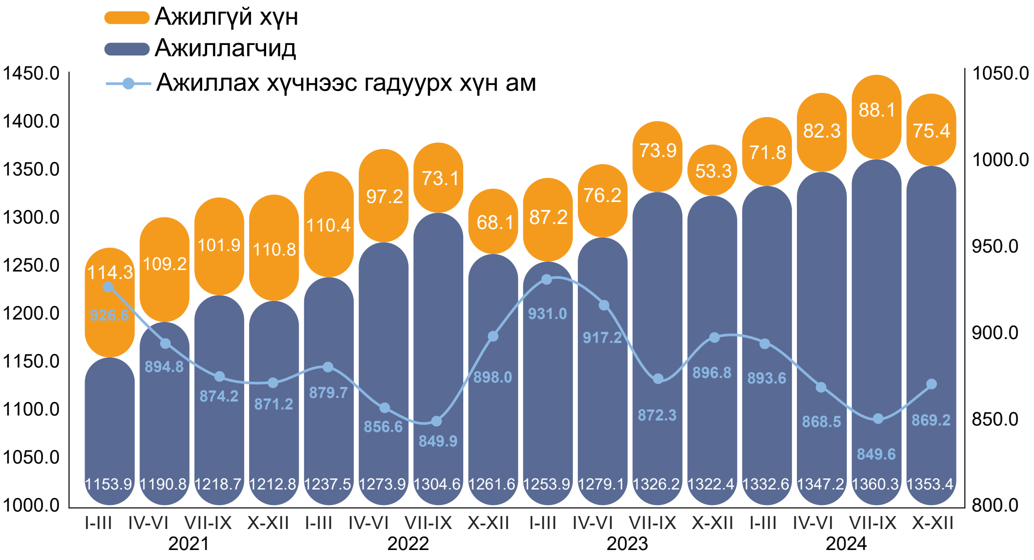

Зураг 2.2. 15 ба түүнээс дээш насны ажиллагчид. 2021-2024 он

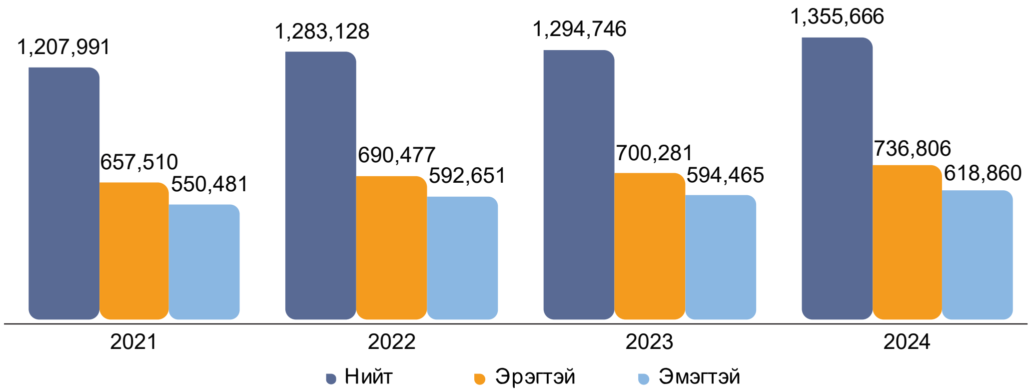

2.2. АЖИЛЛАГЧИД

Зураг 2.3. Ажиллагчид насны бүлгээр, 2024 он

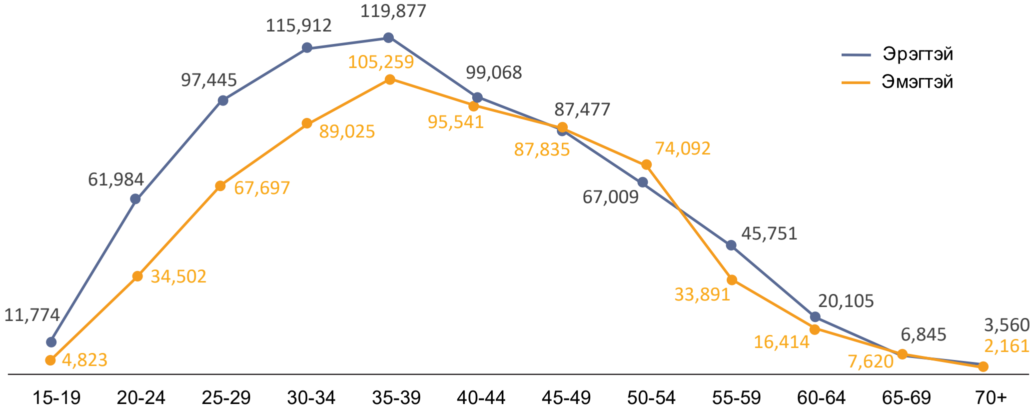

Зураг 2.4. Ажиллагчдын хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин, аймаг, нийслэлээр

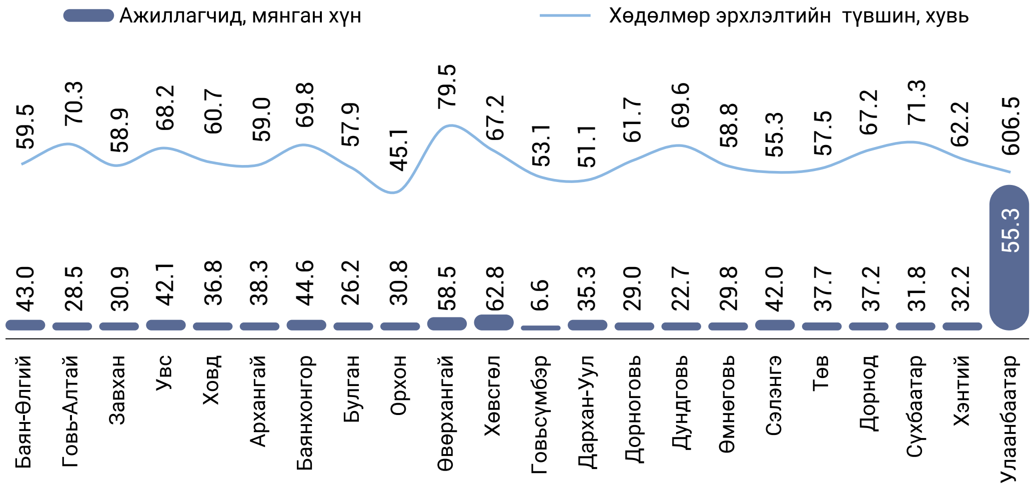

2.2.1. АЖИЛЛАГЧДЫН АЖИЛ МЭРГЭЖЛИЙН АНГИЛАЛ

Ажиллагчдыг эрхэлж буй ажил мэргэжлээр нь авч үзвэл, 314.6 мянган хүн буюу 23.2% нь хөдөө аж ахуй, ой, загас агнуурын салбарт, 244.9 мянган хүн 18.1% нь мэргэжилтэн, 212.6 мянган хүн 15.7% нь худалдаа, үйлчилгээний ажил, мэргэжлээр тус тус ажиллаж байна.

Зураг 2.5. Ажиллагчдын тоо, ажил мэргэжлийн ангилалаар, 2024 он

2.2.2. АЖИЛЛАГЧИД, АЖ АХУЙН НЭГЖ, БАЙГУУЛЛАГЫН ТӨРЛӨӨР

Ажиллагчдыг ажиллаж буй байгууллагынх нь төрлөөр авч үзвэл, 498.4 мянган хүн 36.8% нь хувийн аж ахуйн нэгж байгууллагад, 302.3 мянган хүн 22.3% нь өрхийн аж ахуйд, 259.8 мянган хүн 19.2% нь төсөвт байгууллагад ажиллаж байгаа бол 183.0 мянган хүн 13.5% нь хувийн бизнес эрхлэгч буюу хувь хүн, иргэд байна.

Хүснэгт 2.1. Ажиллагчид аж ахуйн нэгж, байгууллагын төрлөөр, хүйсээр

Үзүүлэлтүүд	Нийт дүн		Эрэгтэй		Эмэгтэй	
	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь
Улсын дүн	1,355,666	100%	738,807	55%	614,581	45%
Төрийн өмчит аж ахуйн оролцоотой үйлдвэрийн газар	28,603	2.1%	19,164	2.6%	9,439	1.5%
Орон нутгийн өмчит аж ахуйн оролцоотой үйлдвэрийн газар	17,771	1.3%	11,060	1.5%	6,711	1.1%
Төсөвт байгууллага	259,773	19.2%	93,404	12.6%	166,369	27.1%
Төрийн бус байгууллага (сүм, хийд)	10,752	0.8%	6,253	0.8%	4,499	0.7%
ОУ-ын байгууллага, суурин төлөөлөгчийн газар	1,264	0.1%	722	0.1%	542	0.1%
Хувьцаат компани	48,596	3.6%	27,754	3.8%	20,842	3.4%
Хувийн аж ахуйн нэгж байгууллага	498,444	36.8%	296,890	40.2%	201,554	32.8%
Хувийн бизнес буюу хувь хүн (ферм болон ХХК биш)	182,959	13.5%	104,868	14.2%	78 091	12.7%
Өрхийн аж ахуй	302,255	22.3%	177,503	24.0%	124,752	20.3%

2.3. ХӨДӨЛМӨРИЙН ДУТУУ АШИГЛАЛТ

2024 онд хөдөлмөрийн дутуу ашиглалт нийт 88.2 мянган хүн байна. Үүнээс 75.4 мянга буюу 85.5% нь ажилгүйчүүд, 10.9 мянга буюу 12.4% нь боломжит ажиллах хүч, харин 1.9 мянга буюу 2.1% нь цаг хугацааны хамаарсан бүрэн бус хөдөлмөр эрхлэгчид байна. Түүнчлэн хөдөлмөрийн дутуу ашиглалтын хэмжээ өмнөх оны мөн үеэс 24.8 мянган хүнээр буюу 21.9%-иар буурсан нь ажиглагдаж байна.

Зураг 2.6. Хөдөлмөрийн дутуу ашиглалт, хувиар, 2021-2024 он

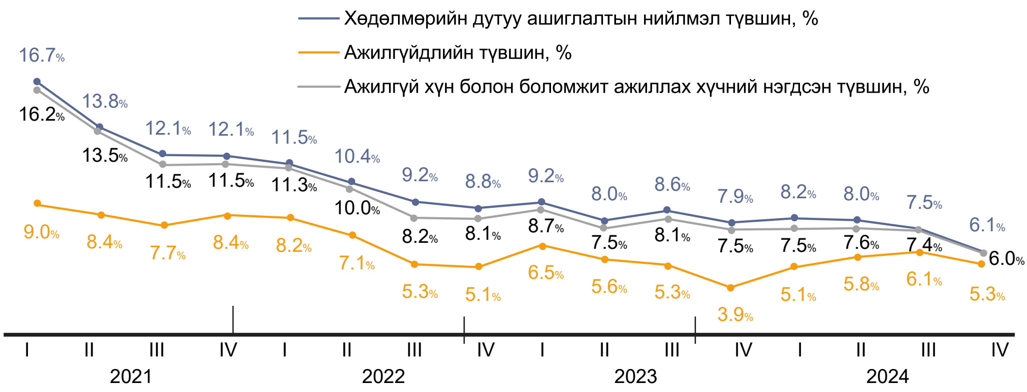

Зураг 2.7. Хөдөлмөрийн дутуу ашиглалтын түвшин, насны бүлгээр, хувиар

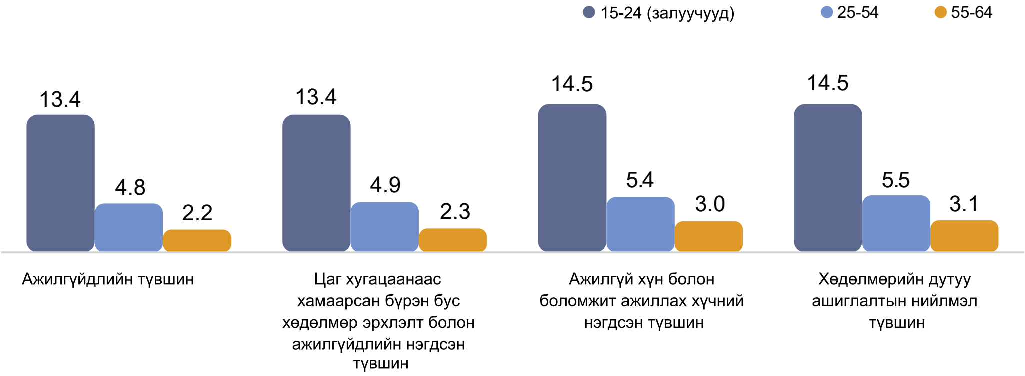

Зураг 2.8. Цаг хугацаанаас хамаарсан бүрэн бус хөдөлмөр эрхлэгч, насны бүлгээр

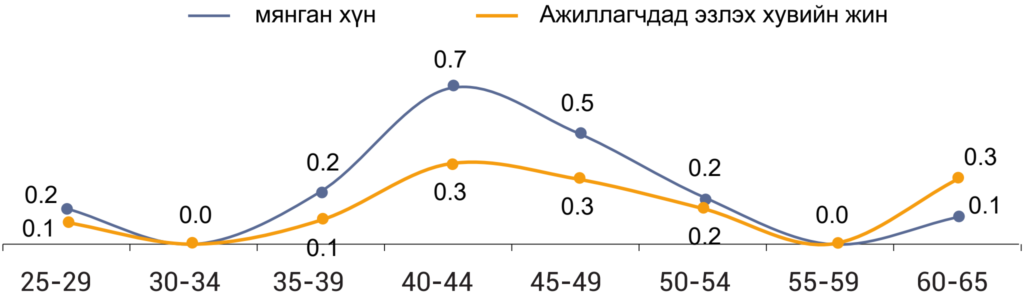

Зураг 2.9. Ажил хайгч иргэдийн тоо, хүйсээр, аймгаар, 2024 он

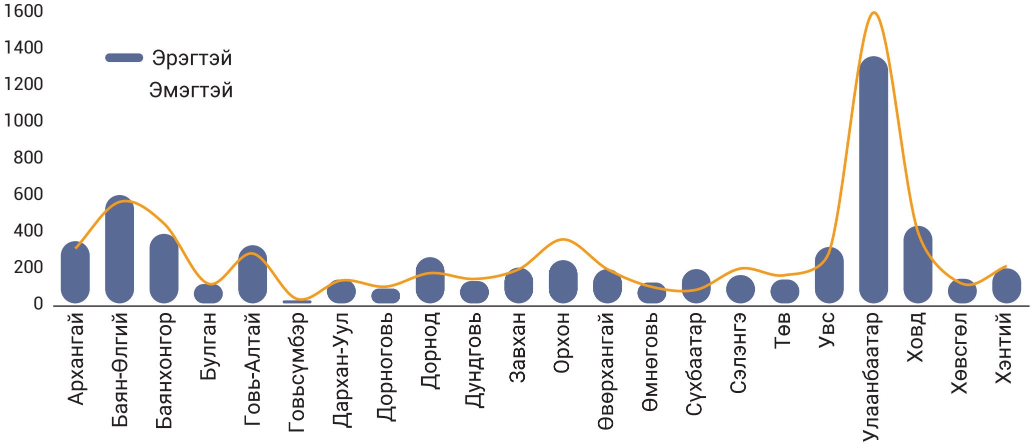

2.4. БҮРТГЭЛТЭЙ АЖИЛГҮЙ ИРГЭД

Зураг 2.10. Бүртгэлтэй ажилгүй иргэдийн тоо, хүйсээр, аймгаар, 2024 он

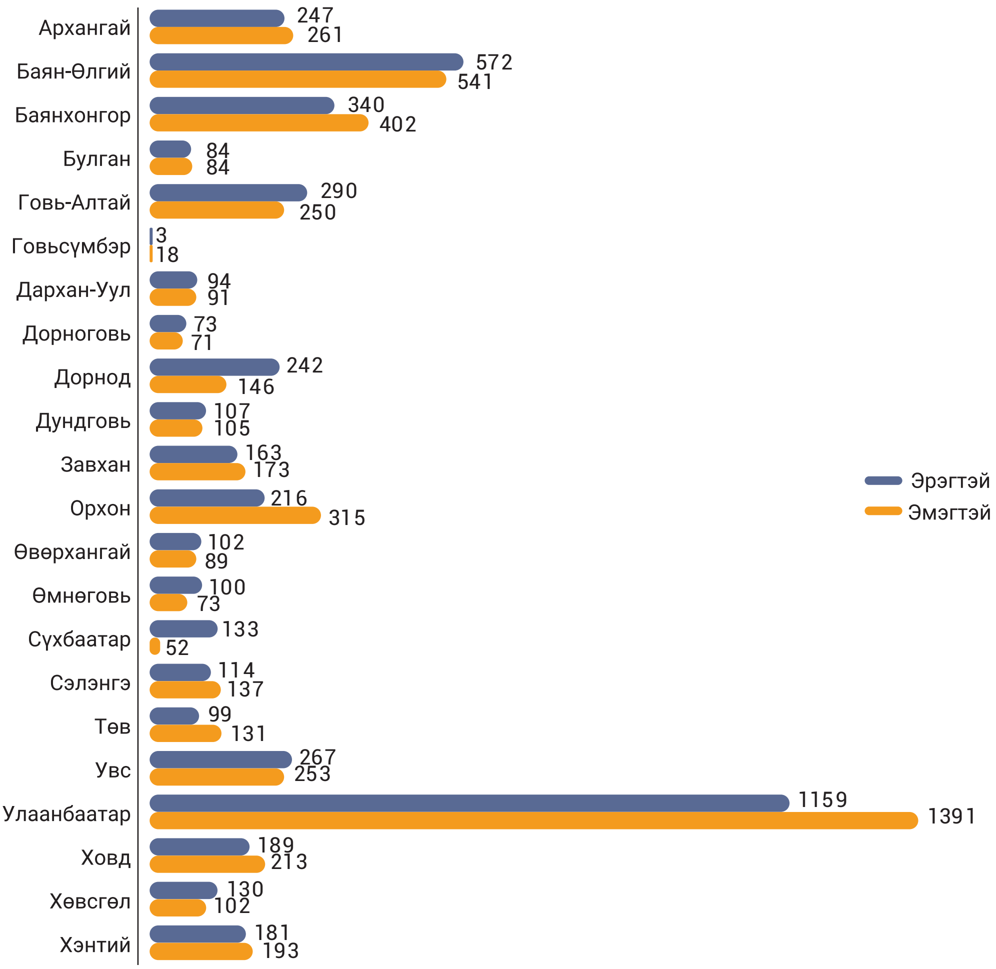

СТАТИСТИК 2024

Зураг 2.11. Бүртгэлтэй ажилгүй иргэдийн тоо, насны ангиллаар, бүсээр

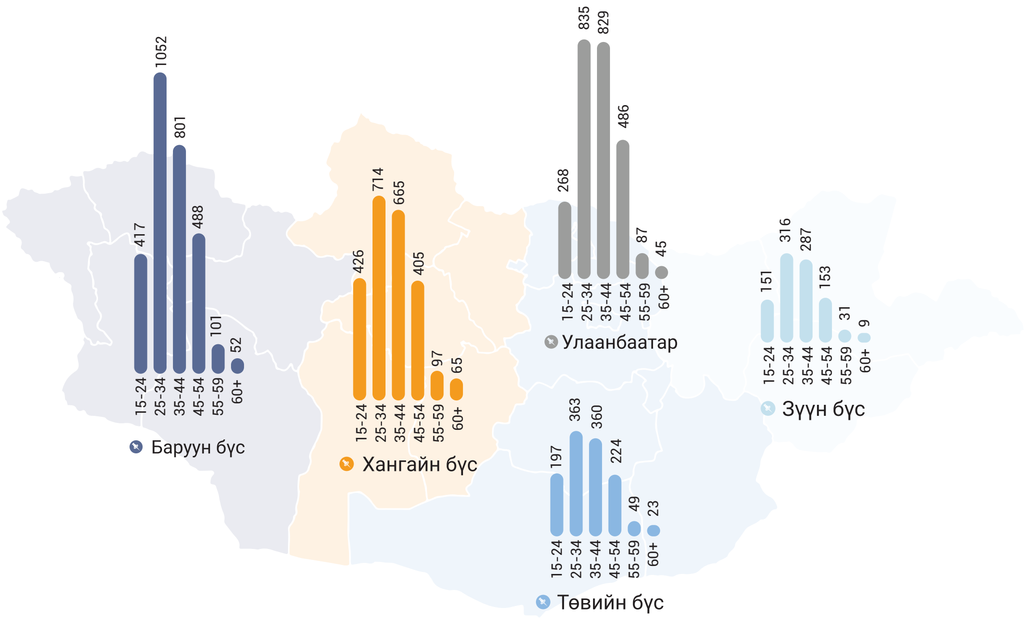

Бүртгэлтэй ажилгүй иргэдийг насны бүлгээр авч үзвэл, 1.5 мянга (14.6 хувь) нь 15-24 насны, 3.3 мянга (32.8 хувь) нь 25-34 насны, 2.9 мянга (29.4 хувь) нь 35-44 насны, 1.8 мянга (17.6 хувь) нь 45-54 насны, 0.5 мянга (5.6 хувь) нь 55, түүнээс дээш насныхан байна.

Зураг 2.12. Бүртгэлтэй ажилгүй иргэдийн тоо, боловсролоор, бүсээр

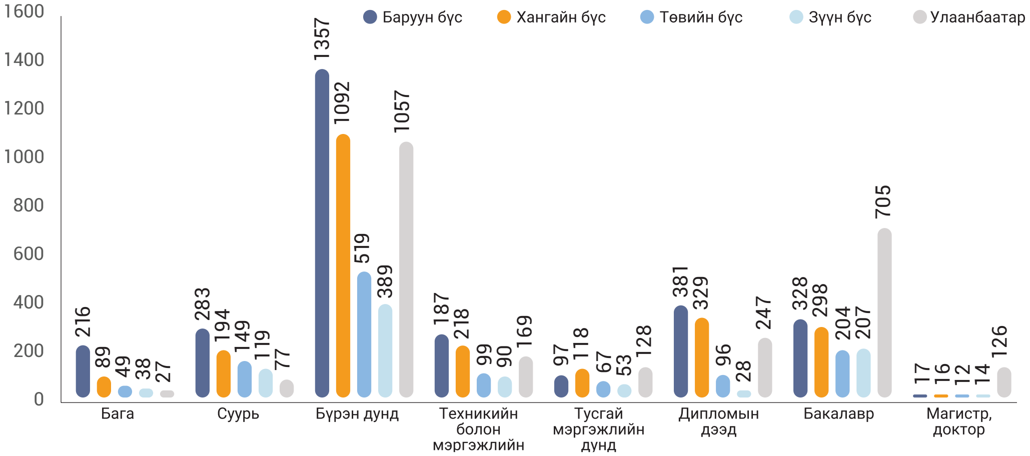

Боловсролын түвшнээр авч үзвэл, 1.1 хувь нь боловсролгүй, 4.2 хувь нь бага, 8.2 хувь нь суурь, 44.2 хувь нь бүрэн дунд, 7.6 хувь нь техникийн болон мэргэжлийн, 4.6 хувь нь тусгай мэргэжлийн дунд, 28.2 хувь нь дипломын дээд болон бакалавр, 1.9 хувь нь магистр, түүнээс дээш түвшний боловсролтой байна. Бүрэн дунд боловсролтой бүртгэлтэй ажилгүй иргэдийн 1,357 нь баруун бүсэд, 1,092 нь зүүн бүсэд, 1,057 нь Улаанбаатар хотод, 908 нь бусад бүсэд бүртгүүлсэн байна.

2.5. АЖЛЫН БАЙРНЫ ЗАХИАЛГА

2024 оны байдлаар 112,390 ажлын байрны захиалга ирсэн бөгөөд өмнөх оноос 27,520 буюу 32.4 хувиар өссөн байна. Нийт ажлын байрны захиалгын 44.2 хувь нь Улаанбаатар хот, 42.8 хувь нь төвийн бүс, 9.4 хувь нь зүүн бүс, 3.1 хувь баруун бүс, 2.2 хувь нь хангайн бүсэд бүртгэгдсэн байна.

Зураг 2.13. Ажлын байрны захиалга, бүсээр, эзлэх хувиар

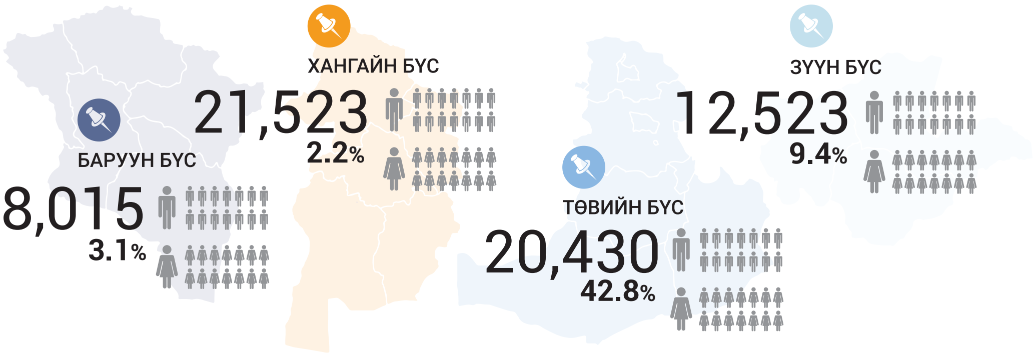

Зураг 2.14. Ажлын байрны захиалга, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар, 2024 он

Зураг 2.15. Ажлын байрны захиалга, ажил мэргэжлийн ангиллаар

Ажлын байрны захиалгын бүтцийг ажил мэргэжлийн ангиллаар авч үзвэл энгийн ажил мэргэжил 27.5%, мэргэжилтэн 18.4%, үйлдвэрлэл, барилга, гар урлалын ажилтан 14.0%, худалдаа үйлчилгээний ажилтан 10.3%, суурин төхөөрөмжийн операторч 8.0%, хөдөө аж ахуй, ой, загас агнуурын ажилтан 7.3%, техникч болон туслах мэргэжилтэн 6.8%, менежер 3.4%, зэвсэгт хүчний ажил мэргэжил 2.4%, конторын ажилтан 1.9%-ийг тус тус эзэлж байна.

Зураг 2.16. Ажлын байрны захиалга, өмчийн хэлбэрээр, бүсээр

Ажлын байрны захиалгыг өмчийн хэлбэрээр авч үзэхэд 33.1 хувь нь төрийн өмчийн, 2.3 хувь нь орон нутгийн өмчийн, 56.0 хувь нь Монгол Улсын хувийн, үлдсэн нь төрийн болон орон нутгийн оролцоотой, хамтарсан болон гадаадын захиалга байна. Монгол Улсын хувийн өмчийн нийт 62,989 ажлын байрны захиалгын 3,535 нь баруун, 7,937 нь хангай, 11,156 нь төв, 3,222 нь зүүн бүсэд, харин 37,139 нь Улаанбаатар хотод бүртгэгдсэн байна.

Зураг 2.17. Ажлын байрны захиалга, өмчийн хэлбэрээр, бүсээр

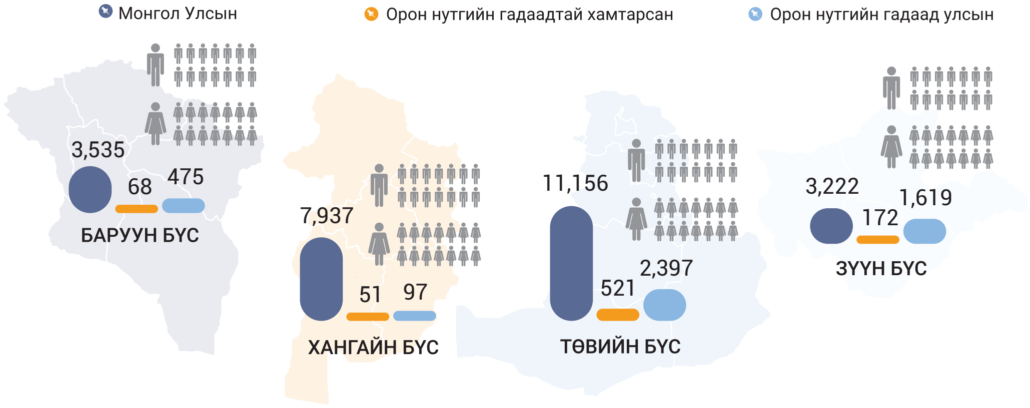

Зураг 2.18. Ажлын байрны захиалга, өмчийн хэлбэрээр, бүсээр

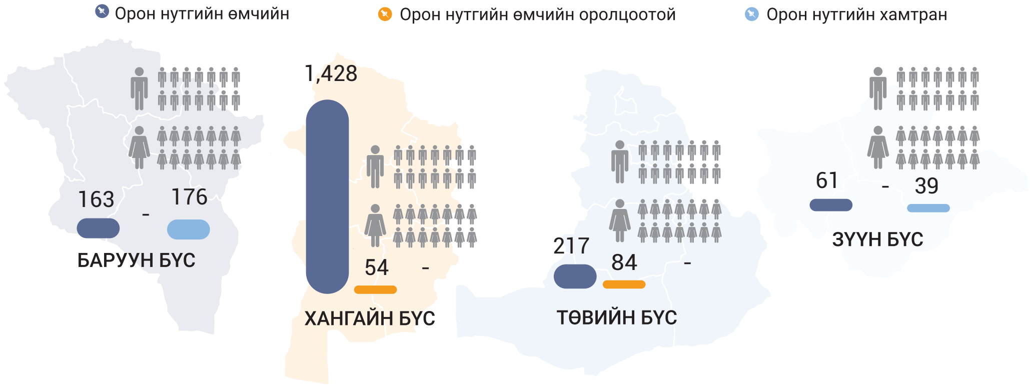

Зураг 2.19. Ажлын байрны захиалга, хариуцлагын хэлбэрээр, бүсээр

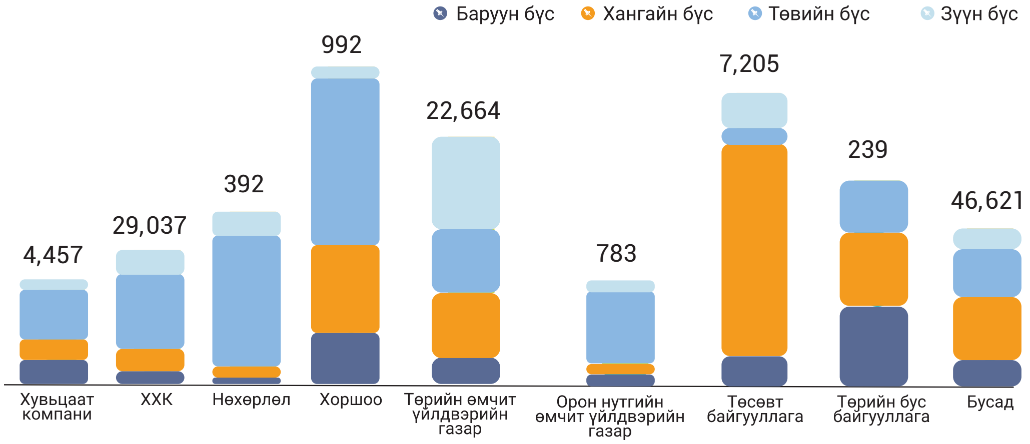

Хариуцлагын хэлбэрээр ажлын байрны захиалгыг харвал хувьцаат компани 4.0 хувь, хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани 25.8 хувь, нөхөрлөл 0.3 хувь, хоршоо 0.9 хувь, төрийн өмчит үйлдвэрийн газар 20.2 хувь, орон нутгийн өмчит үйлдвэрийн газар 0.7 хувь, төсөвт байгууллага 6.4 хувь, төрийн бус байгууллага 0.2 хувь, бусад 41.5 хувийг эзэлж байна.

2.6. АЖЛЫН БАЙРАНД ЗУУЧЛАГДСАН ИРГЭД

Ажилд зуучлагдсан иргэдийг бүсээр харвал 11.1 хувь нь зүүн бүс, 15.4 хувь баруун бүс, 20.8 хувь нь төвийн бүс, 24.5 хувь нь хангайн бүс, 28.2 хувь нь Улаанбаатар хотод байна.

Зураг 2.20. Ажилд зуучлагдсан иргэд, бүсээр, эзлэх хувиар

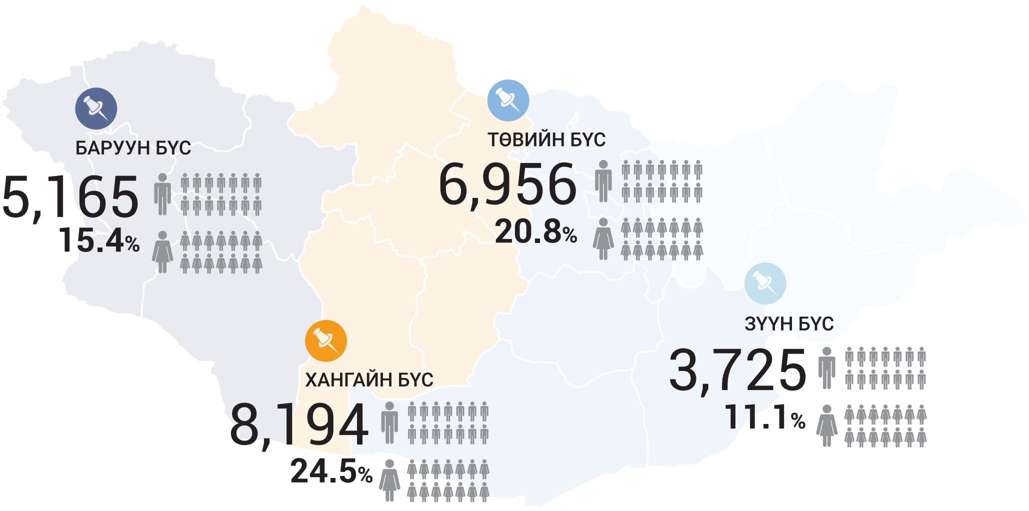

Зураг 2.21. Ажилд зуучлагдсан иргэд, бүсээр, хүйсээр

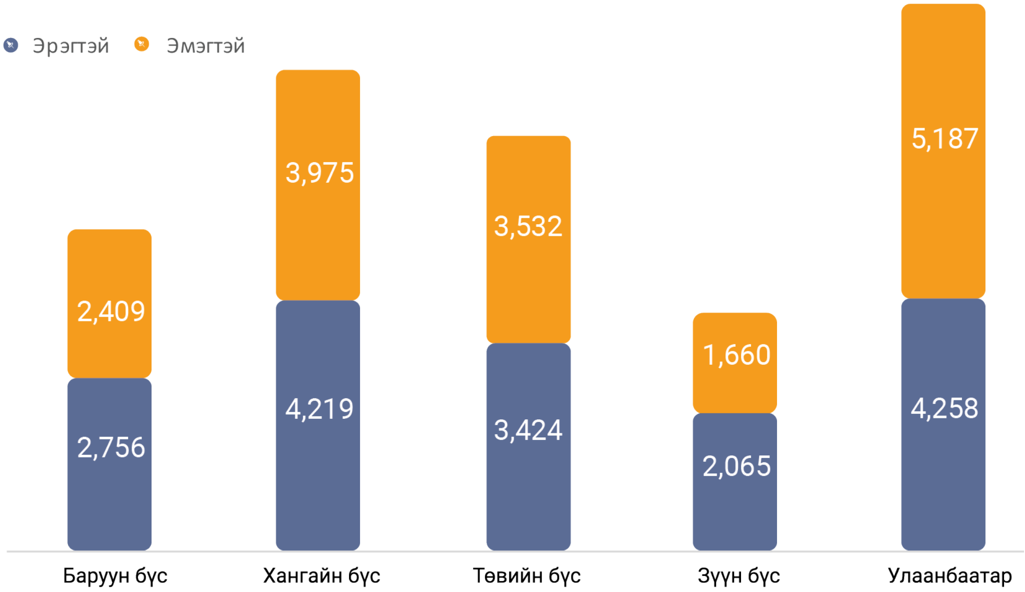

Ажилд зуучлагдсан иргэдийг хүйсээр авч үзвэл 16,763 буюу 50.1 хувь нь эмэгтэй, 16,722 буюу 49.9 хувь нь эрэгтэйчүүд эзэлж байна. Бүс тус бүрээр ажилд зуучлагдсан иргэдийн хүйсийн харьцааг харвал баруун бүсийн 53.4 хувь нь эрэгтэй, 46.6 хувь нь эмэгтэй, хангайн бүсийн 51.5 хувь

нь эрэгтэй, 48.5 хувь нь эмэгтэй, төвийн бүсийн 49.2 хувь нь эрэгтэй, 50.8 хувь нь эмэгтэй, зүүн бүсийн 55.4 хувь нь эрэгтэй, 44.6 хувь нь эмэгтэй, Улаанбаатар хотын 45.1 хувь нь эрэгтэй, 54.9 хувь нь эмэгтэй байна.

Зураг 2.22. Ажилд зуучлагдсан иргэд, ажил мэргэжлийн ангиллаар

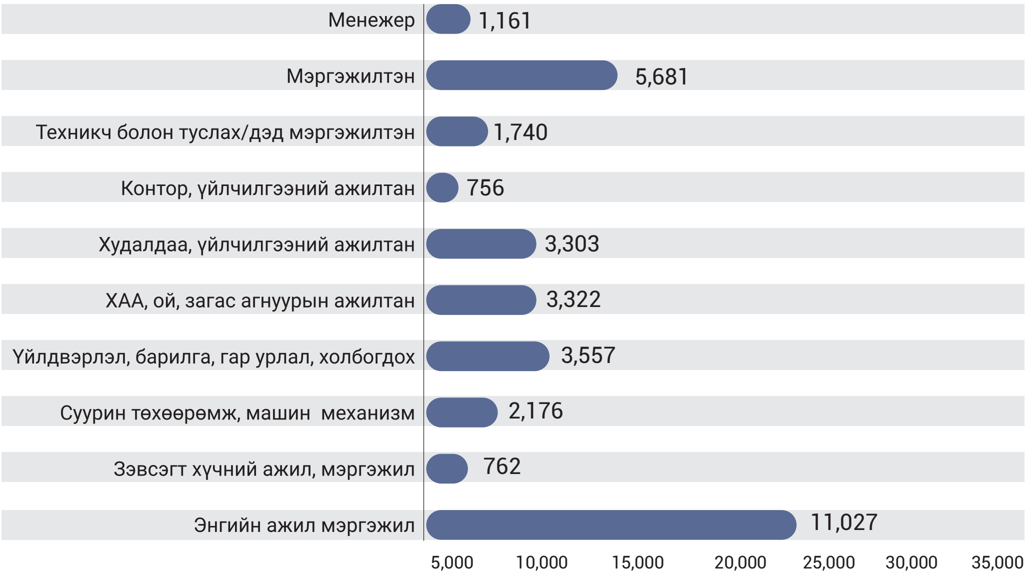

Ажил мэргэжлийн ангиллаар энгийн ажил мэргэжил 32.9 хувь, мэргэжилтэн 17.0 хувь, үйлдвэрлэл, барилга, гар урлал, холбогдох ажил үйлчилгээний ажилтан 10.6 хувь, ХАА, ой, загас агнуурын ажилтан 9.9 хувь, худалдаа, үйлчилгээний ажилтан 9.9 хувь, суурин тоноглол, машин механизмын операторч, угсрагч 6.5 хувь, техникч болон туслах/дэд мэргэжилтэн 5.2 хувь, менежер 3.5 хувь, зэвсэгт хүчний ажил, мэргэжил 2.2 хувь, контор, үйлчилгээний ажилтан 2.3 хувийг эзэлж байна.

Зураг 2.23. Ажилд зуучлагдсан иргэд, ажил мэргэжлийн ангиллаар, хүйсээр

СТАТИСТИК 2024

Зураг 2.24. Ажилд зуучлагдсан иргэд, ажил мэргэжлийн ангиллаар, салбараар

Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбарын хувьд хөдөө аж ахуйн салбарт ажилд зуучлагдсан иргэд хамгийн их хувийг буюу 19.6 хувийг эзэлж байна.

Харин боловсруулах үйлдвэрлэл 12.7 хувь, төрийн удирдлага ба батлан хамгаалах үйл ажиллагаа, албан журмын нийгмийн хамгаалал 10.5 хувь, уул уурхай олборлолт 9.0 хувь, усан хангамж; бохир ус зайлуулах систем, хог, хаягдлын менежмент болон цэвэрлэх үйл ажиллагаа 7.9 хувь, бөөний болон жижиглэн худалдаа, машин, мотоциклийн засвар үйлчилгээ 7.6 хувь, үлдсэн салбарууд нь 22.8 хувийг эзэлж байна.

Зураг 2.25. Ажилд зуучлагдсан иргэд, өмчийн хэлбэрээр, бүсээр

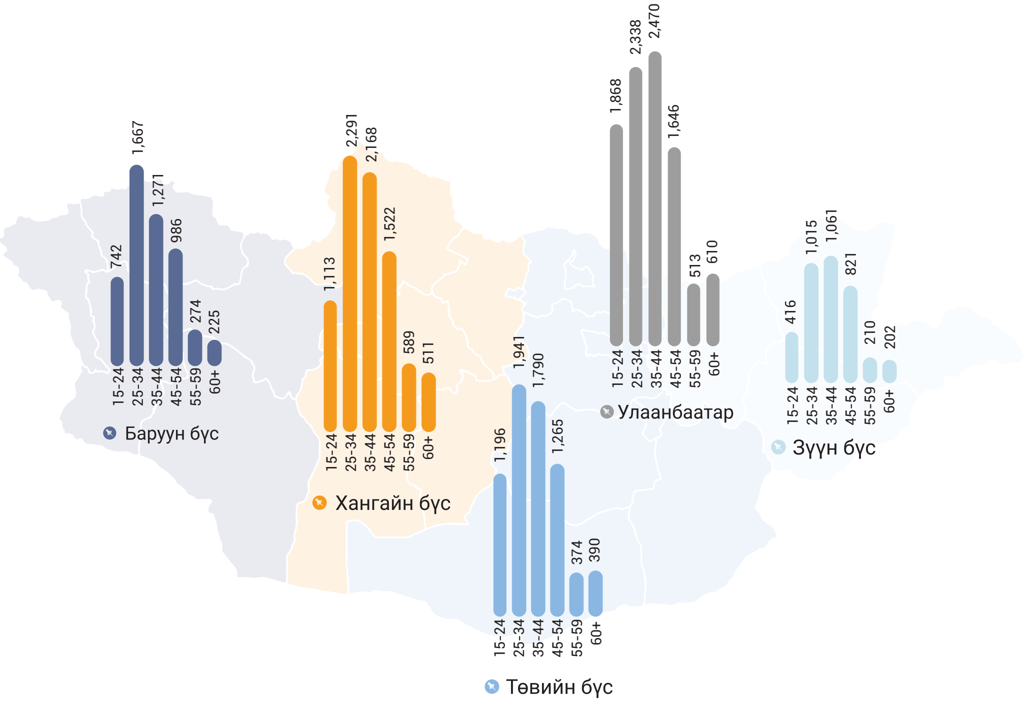

Ажилд зуучлагдсан иргэдийг насны бүлгээр авч үзвэл, 5,335 (15.9 хувь) нь 15-24 насны, 9,252 (27.6 хувь) нь 25-34 насны, 8,760 (26.2 хувь) нь 35-44 насны, 6,240 (18.6 хувь) нь 45-54 насны, 3,898 (11.7 хувь) нь 55, түүнээс дээш насныхан эзэлж байна.

Зураг 2.25. Ажилд зуучлагдсан иргэд, өмчийн хэлбэрээр, бүсээр

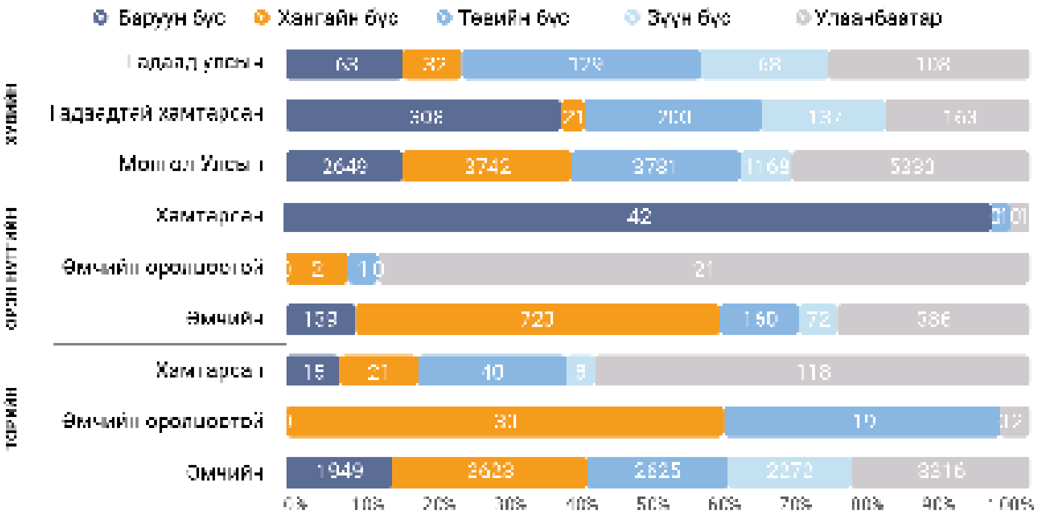

2.7. ШИНЭ АЖЛЫН БАЙРАНД АЖИЛД ОРСОН ИРГЭД

Улсын хэмжээнд 2024 онд нийт 31,882 ажлын шинэ байрыг бүртгэж тухайн ажлын байранд ажилд орсон иргэдийн мэдээллээр баталгаажуулсан байна. Нийт шинэ ажлын байрнаас, байнгын шинэ ажлын байр 20,876 буюу 65,5 хувь, улирлын шинэ ажлын байр 2,064 буюу 6,5 хувь, түр шинэ ажлын байр 8,942 буюу 28,0 хувийг тус тус эзэлж байна.

Зураг 2.26. Шинэ ажлын байранд орсон иргэдийн тоо, ажил мэргэжлийн ангилал, ажлын байрны төрлөөр

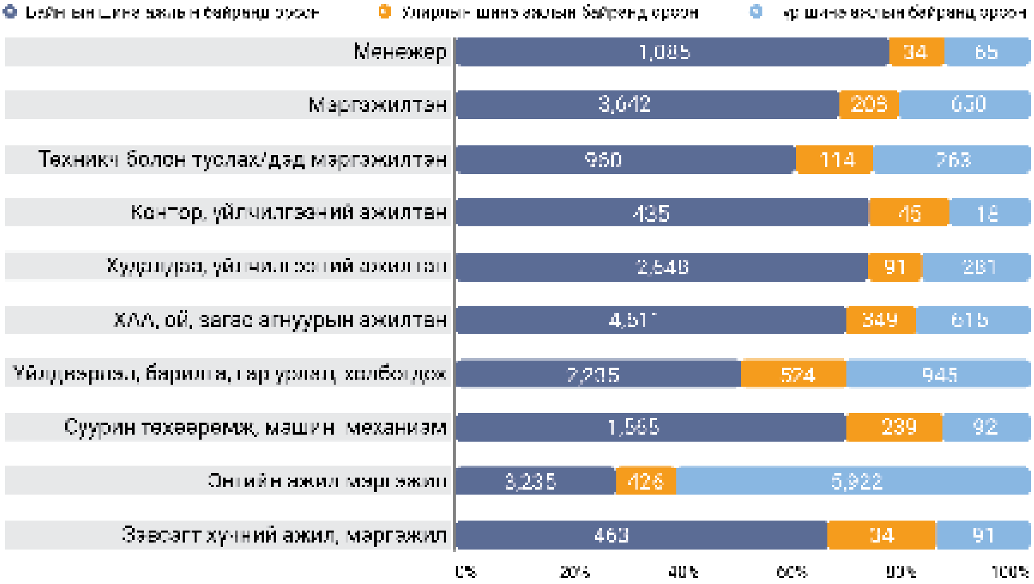

Шинэ ажлын байранд орсон иргэдийг ажил мэргэжлийн хувьд авч үзвэл энгийн ажил, мэргэжил 30.1 хувь, ХАА, ой, загас агнуурын мэргэшсэн ажилтан 17.5 хувь, мэргэжилтэн 14.1 хувь, худалдаа, үйлдвэрлэл, барилга, гар урлал, холбогдох ажил, үйлчилгээний ажил 11.6 хувь, үйлчилгээний ажилтан 9.5 хувь, Суурин төхөөрөмж, машин механизмын операторч, угсрагч 5.9 хувь, техникч болон туслах/ дэд мэргэжилтэн 4.2 хувь, менежер 3.7 хувь, зэвсэгт хүчний ажил, мэргэжил 1.8 хувь, контор, үйлчилгээний ажилтан 1.6 хувь байна.

Зураг 2.27. Шинэ ажлын байранд орсон Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн тоо, ажлын байрны төрлөөр

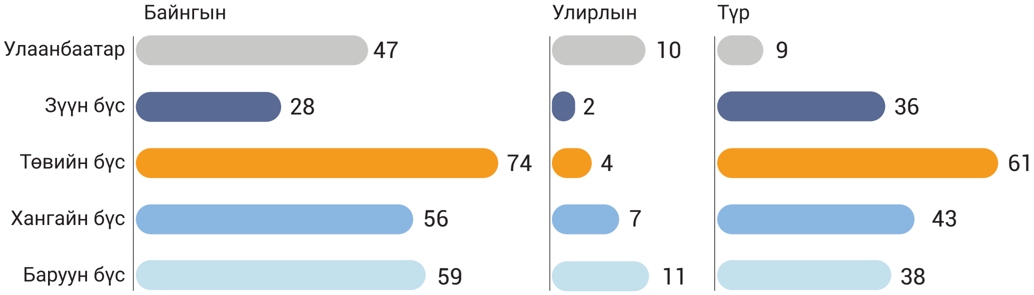

Зураг 2.28. Шинэ ажлын байранд орсон иргэдийн тоо, бүсээр, ажлын байрны төрлөөр

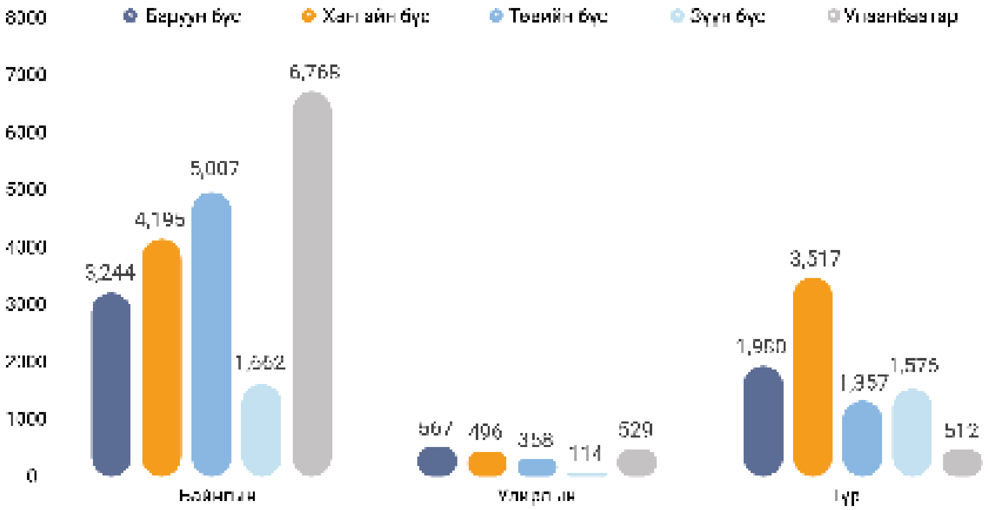

Шинэ ажлын байранд орсон иргэдийг байршлаар харвал 18.2 хувь нь баруун бүс, 25.7 хувь нь хангайн бүс, 21.1 хувь нь төвийн бүс, 10.5 хувь нь зүүн бүс, 24.5 хувь нь Улаанбаатар хотод байна. Дараах зурагт байнгын, улирлын болон түр шинэ ажлын байранд орсон иргэдийг бүсээр нь харуулсан.

2.8. ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТИЙГ ДЭМЖИХ САН

Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйл ажиллагаа нь Монгол Улсын Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих тухай хууль, Хөдөлмөр эрхлэлтийн үндэсний зөвлөлийн 2024 оны 2 дугаар сарын 23-ны өдрийн 01 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “2024 онд хэрэгжүүлэх хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйл ажиллагаа, хөтөлбөр”, мөн Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2024 оны 2 дугаар сарын 28-ны өдрийн А/39 дүгээр тушаалаар батлагдсан “Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйл ажиллагааны нэгдсэн удирдамж”-ийн хүрээнд хэрэгжүүлсэн.

Зураг 2.29. Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих хөтөлбөр, үйл ажиллагаанд зарцуулсан хөрөнгө, хамрагдсан хүн, хувиар, 2024 он

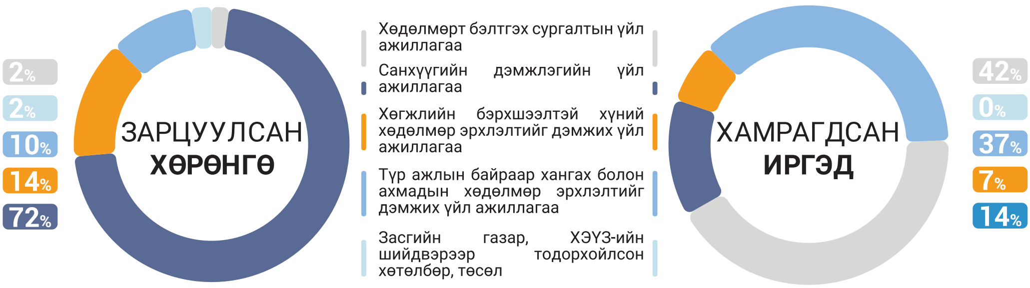

Өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад Хөдөлмөр эрхлэлтийн нийтлэг үйлчилгээнд зарцуулсан хөрөнгө 4.7 хувь, Хөдөлмөрт бэлтгэх сургалтын үйл ажиллагаанд зарцуулсан хөрөнгө 12.6 хувь, Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйл ажиллагаанд зарцуулсан хөрөнгө 8.6 хувь, Түр ажлын байраар хангах болон ахмадын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйл ажиллагаанд зарцуулсан хөрөнгө 21.6 хувиар буурсан бол Санхүүгийн дэмжлэгийн үйл ажиллагаанд зарцуулсан хөрөнгө 56.7 хувиар өссөн байна.

Зураг 2.30. Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих хөтөлбөр, үйл ажиллагаанд зарцуулсан хөрөнгө, үйл ажиллагааны төрлөөр, сая төгрөг 2023-2024 он.

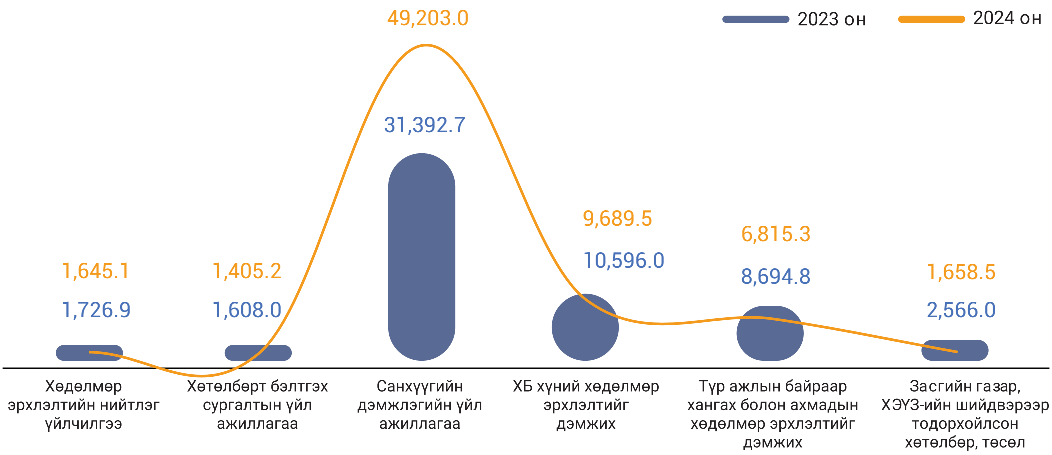

Зураг 2.31. Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих хөтөлбөр, үйл ажиллагаанд зарцуулсан хөрөнгө, үйл ажиллагааны төрлөөр, сая.төг

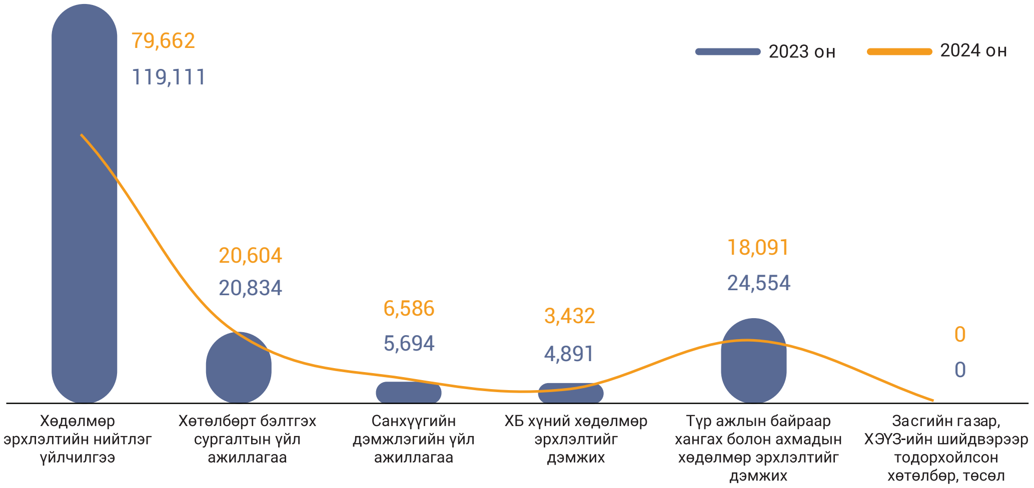

2.9. ҮЙЛДВЭРЛЭЛИЙН ОСОЛ, ХУРЦ ХОРДЛОГО

2024 оны байдлаар үйлдвэрлэлийн осол хурц, хордлогод нийт 808 хүн өртөж, үүнээс 87 хүн нас барч, 722 хүн бэртэж, гэмтсэн байна. Нийт осолд нас баралтын эзлэх хувь 10,7 хувь байна. Өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад үйлдвэрлэлийн осол хурц хордлогод өртсөн хүний тоо 401 буюу 2 дахин өссөн байна.

Зураг 2.32. Үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлогод өртсөн иргэд, бүсээр

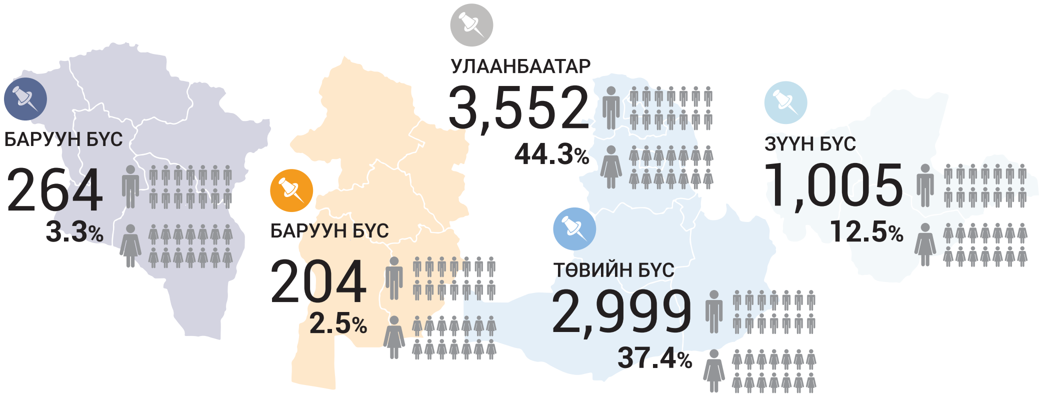

Үйлдвэрлэлийн осол хурц, хордлогод өртсөн нийт иргэдийн 546 буюу 67.5 хувь нь эрэгтэйчүүд, 263 буюу 32.5 хувь нь эмэгтэйчүүд байна.

Нийт ослын тохиолдлын дийлэнх тохиолдлын 15.7 хувь нь уул уурхай, олборлолт, 13.7 хувь нь төрийн удирдлага ба батлан хамгаалах үйл ажиллагаа, албан журмын нийгмийн хамгаалал, 13.2 хувь нь боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбаруудад гарсан байна.

Зураг 2.33. Үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлогод өртсөн иргэд, хүйсээр, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар

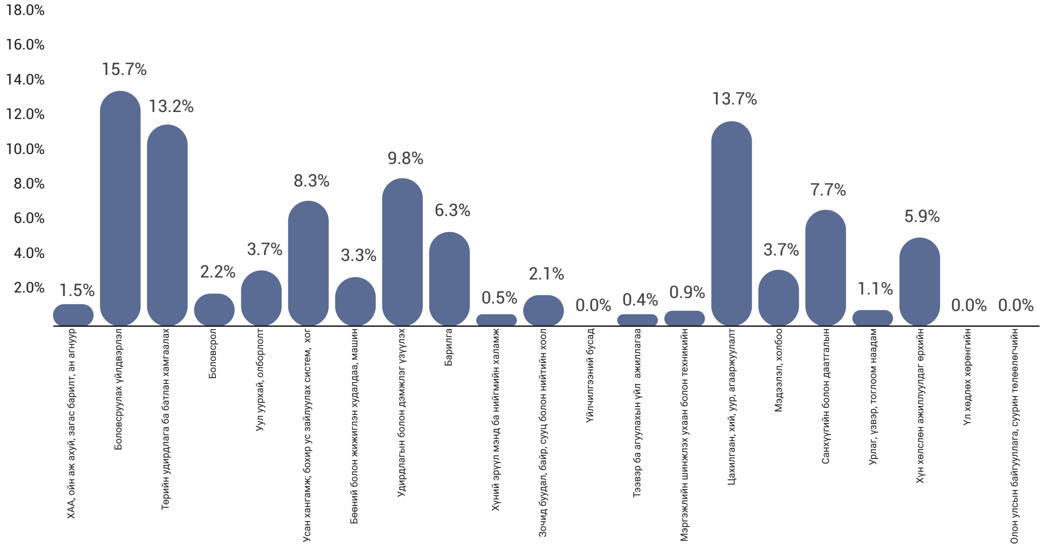

2.10. ГАДААДАД АЖИЛЛАХ ХҮЧ ИЛГЭЭХ, АВАХ

Зураг 2.34. Хөдөлмөрийн гэрээгээр ажил эрхэлж буй гадаадын иргэд, бүсээр

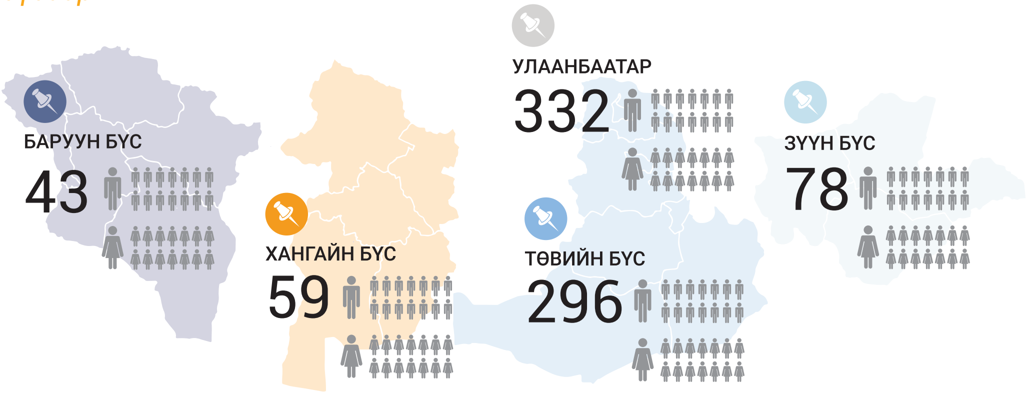

2024 оны байдлаар гадаадын 104 улсын 8,024 иргэн хөдөлмөрийн гэрээгээр Монгол Улсад ажиллаж байна. Энэ нь өмнөх оны мөн үеэс 1,542 хүнээр буюу 23.8 хувиар өссөн байна. Ажиллаж буй гадаадын иргэдийн 6,779 буюу 84.5 хувь нь эрэгтэй, 1,245 буюу 15.5 хувь нь эмэгтэй байна.

Мөн 44.3 хувь нь Улаанбаатар хотод, 37.4 хувь нь төвийн бүсэд, 12.5 хувь нь зүүн бүсэд, 3.3 хувь нь баруун бүсэд, 2.5 хувь нь хангайн бүсэд ажиллаж байна. Харин иргэншлийн хувьд нийт гадаадын иргэдийн 57.8 хувь нь Хятад, 7.6 хувь нь Вьетнам, 5.5 хувь нь Филиппин, 3.9 хувь нь ОХУ, 3.2 хувь нь АНУ, 2.8 хувь нь Өмнөд Солонгос, 2.9 хувь нь Энэтхэгийн иргэн бөгөөд үлдсэн 15.8 хувь нь бусад улсын иргэн байна.

Зураг 2.35. Хөдөлмөрийн гэрээгээр ажил эрхэлж буй гадаадын иргэд, хүйсээр

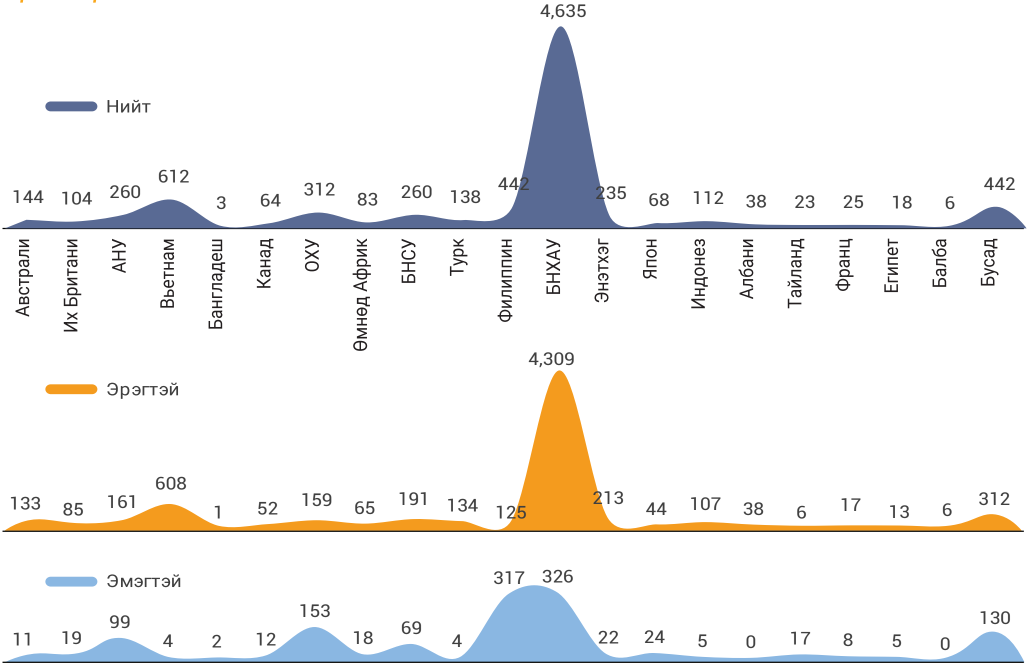

Зураг 2.36. Хөдөлмөрийн гэрээгээр ажил эрхэлж буй гадаадын иргэд,эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар, хүйсээр

Зураг 2.37. Хөдөлмөрийн гэрээгээр гадаад улсад зуучлагдсан иргэд, хүйсээр

Зураг 2.38. Гадаад улсад Хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллахаар зуучлагдсан хүний тоо, улсаар, 2021-2024 он

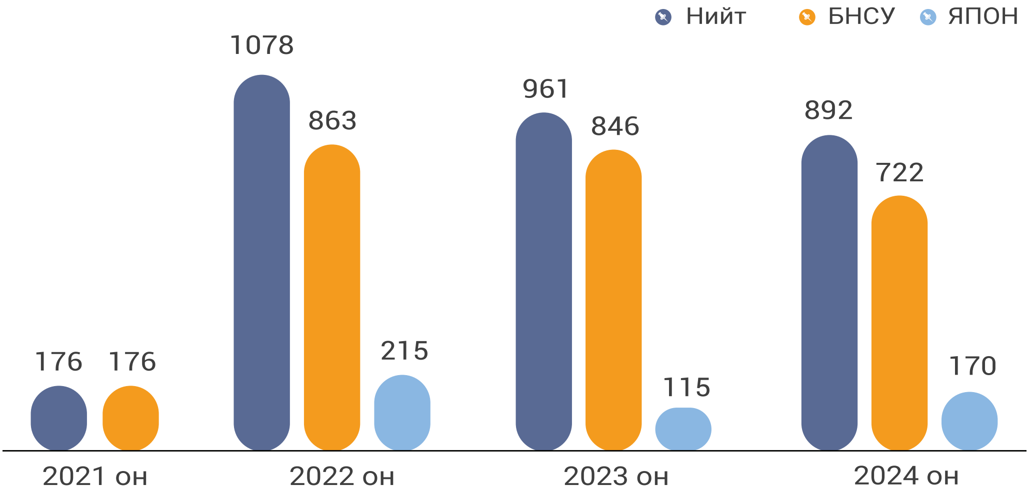

2024 оны байдлаар 892 иргэн хөдөлмөрийн гэрээгээр гадаадад ажилд зуучлагдсан бөгөөд өмнөх улирлаас 69 буюу 7.2 хувиар буурсан байна.

Гадаадад ажилд зуучлагдсан иргэдийн 722 (80.9 хувь) нь Өмнөд Солонгос, 170 (19.1 хувь) нь Япон улсад зуучлагдсан. Ажилд зуучлагдсан иргэдийн 585 (65.6 хувь) нь эрэгтэйчүүд, 307 (34.4 хувь) нь эмэгтэйчүүд байна. Өмнөд Солонгос улсад зуучлагдсан иргэдийн 520 нь эрэгтэй, 202 нь эрэгтэй бол Япон улсад зуучлагдсан иргэдийн 65 нь эрэгтэй, 105 нь эмэгтэй байна.

НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ҮЗҮҮЛЭЛТ

НИИГМИИН ДААТГАЛЫН СТАТИСТИК ҮЗҮҮЛЭЛТ, 2024 он

УЛСЫН ДҮН

НИЙГМИЙН ДААТГАЛД ДААТГУУЛАГЧИЙН ТОО

1,136,930

559,178
Эрэгтэй 49.17%

577,752
Эмэгтэй 50.83%

НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ТӨСӨВ

- Нийгмийн даатгалын сангийн орлого 5,609.7 тэрбум төгрөг
- Тэтгэврийн даатгалын сангийн орлого 4,724.9 тэрбум төгрөг
- УЛСЫН ТӨСВИЙН ТАТААС 1,174.9 тэрбум төгрөг
- Нийгмийн даатгалын сангийн зарлага 5,107.2 тэрбум төгрөг
- Тэтгэврийн даатгалын сангийн зарлага 4,666.5 тэрбум төгрөг

НИЙГМИЙН ДААТГАЛД ДААТГУУЛАГЧИЙН ТОО	АЛБАН ЖУРМЫН ДААТГУУЛАГЧИЙН ТОО	САЙН ДУРЫН ДААТГУУЛАГЧИЙН ТОО	МАЛЧИН ДААТГУУЛАГЧИЙН ТОО
1,136,930	996,769	140,161	53,772
	87.7%	12.3%	4.7%

БҮЛЭГ 3. НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ҮЗҮҮЛЭЛТ

3.1. НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САН

Нийгмийн даатгалын сангийн нийт орлого 2024 онд **5.6 их наяд төгрөгт** хүрч, төлөвлөгөөний **95.2** хувийг биелүүлсэн байна. Орлогын бүтцээр харвал ажил олгогчийн төлсөн шимтгэл 95.9 хувь, даатгуулагчийн шимтгэл 91.6 хувь биелсэн нь нийт орлогын төлөвлөгөөнд нөлөөлжээ. Харин төрөөс болон улсын төсвөөс олгосон хөрөнгө **100 хувь** биелсэн нь орлогын тогтвортой байдлыг хангах чухал хүчин зүйл болсон байна.

Зураг 3.1. Нийгмийн даатгалын сангийн орлого, төрлөөр, тэрбум төгрөг, 2024 он

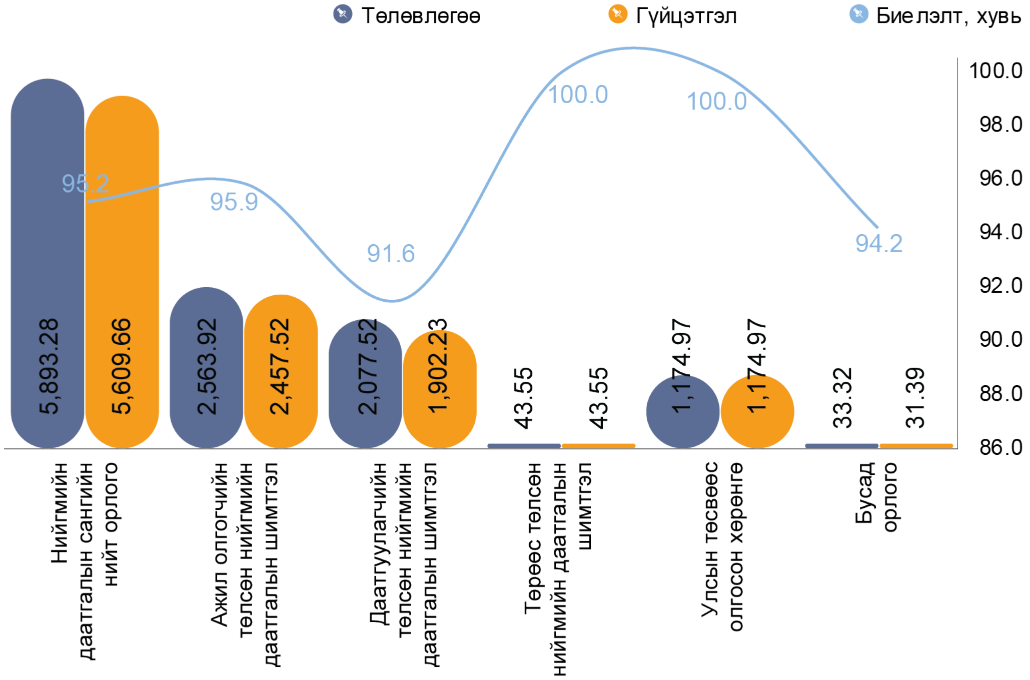

2024 онд нийгмийн даатгалын сангийн нийт зарлагын гүйцэтгэл **5.1 их наяд төгрөг** буюу төлөвлөгөөнөөс 1.6 хувиар бага биелэлттэй байна. Үүнээс тэтгэвэр, тэтгэмжийн зардал голлох хэсгийг эзэлж 98.4 хувийн биелэлттэй байсан бол бусад зардлын биелэлт 69.7 хувьтай гарсан нь зарим зардлын хэмнэлт болон төсвийн үр ашигтай зарцуулалтын үр дүнг илтгэж байна.

Зураг 3.2. Нийгмийн даатгалын сангийн зарлага, төрлөөр, тэрбум төгрөг, 2024 он

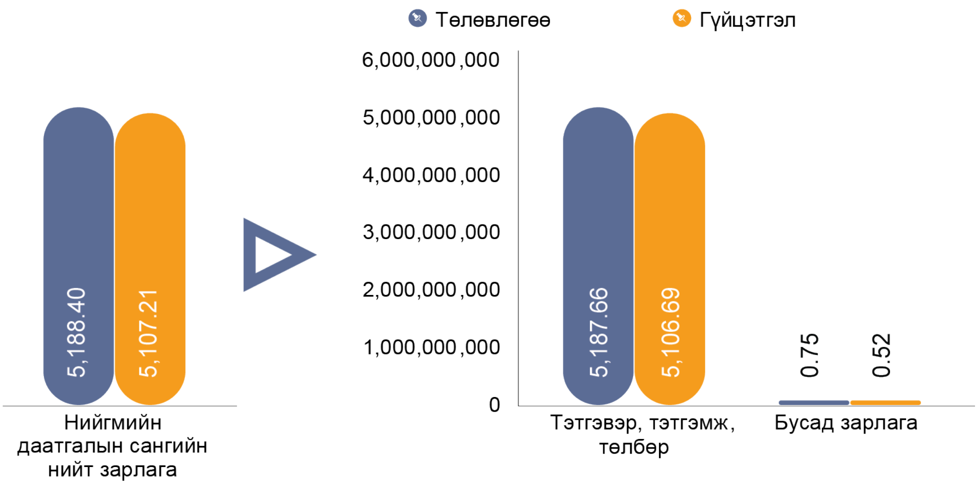

2024 онд нийгмийн даатгалын сангийн орлого, зарлага нь нийслэлд орлого 3.68 их наяд төгрөг буюу **нийт орлогын 65.6%,** зарлага 2.44 их наяд төгрөг буюу **нийт зарлагын 47.7%** төвлөрсөн бол бусад бүсүүдэд орлого бага (Баруун 6.3%, Хангайн 10.3%, Төвийн 13.5%, Зүүн 4.3%)

Зураг 3.3. Нийгмийн даатгалын сангийн нийт орлого, зарлагын эзлэх хувь, бүсээр, 2024 он

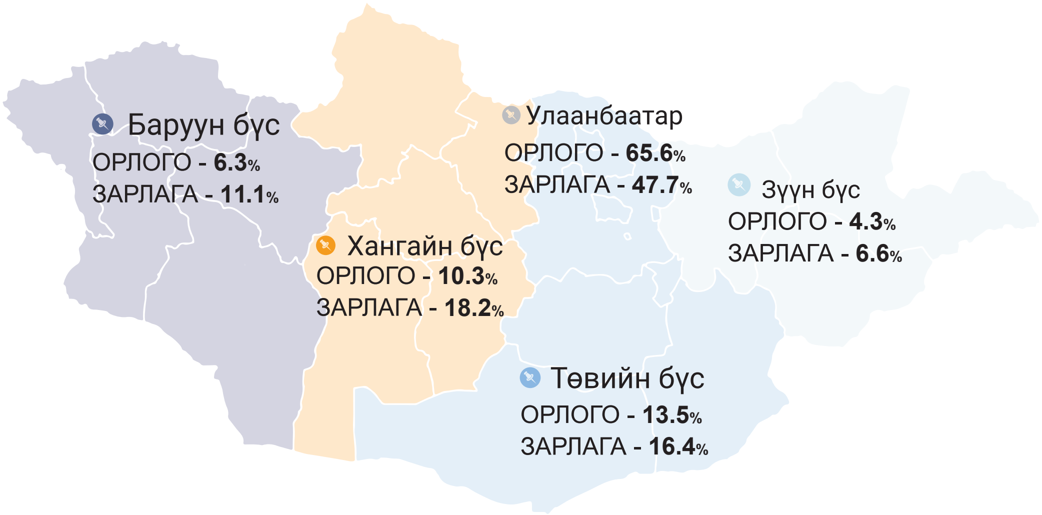

3.1.1. ТЭТГЭВРИЙН ДААТГАЛЫН САН

2024 онд тэтгэврийн даатгалын сангийн нийт орлого 4.74 их наяд төгрөг болж, төлөвлөгөөний 92.8 хувийн биелэлттэй гарсан байна. Орлогын бүтэц дотор ажил олгогчийн (90.6%) болон даатгуулагчийн (90.1%) шимтгэлийн орлого төлөвлөгөөнөөс бага биелсэн бол төрөөс болон улсын төсвөөс олгосон хөрөнгө бүрэн биелэлттэй байна. Бусад орлого төлөвлөснөөс давсан үзүүлэлттэй гарч, нэмэлт эх үүсвэрийн орлого нэмэгдснийг харуулж байна.

Зураг 3.4. Тэтгэврийн даатгалын сангийн орлогын төлөвлөгөө, гүйцэтгэл, биелэлт хувь, тэрбум төгрөг, 2024 он

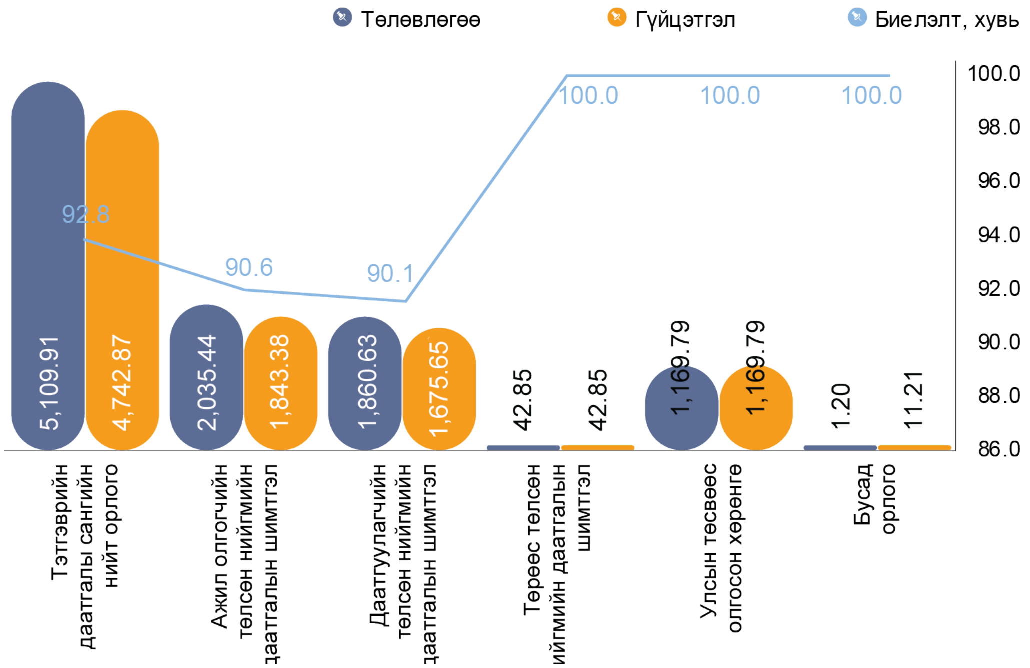

2024 онд Тэтгэврийн даатгалын сангийн нийт зарлага 4.67 их наяд төгрөг болж, төлөвлөгөөний 98.4 хувийн биелэлттэй гарсан байна. Үүнээс тэтгэвэр, тэтгэмж, бусад зардлын гүйцэтгэл 98.4 хувьтай биелсэн бол бусад зарлага харьцангуй бага хэмжээгээр буюу төлөвлөгөөнөөс доогуур буюу 67.2 хувийн биелэлттэй гарсан нь зардлын хэмнэлттэй зарцуулалтыг илтгэж байна.

Зураг 3.5. Тэтгэврийн даатгалын сангийн зарлагын төлөвлөгөө, гүйцэтгэл, биелэлт хувь, тэрбум төгрөг, 2024 он

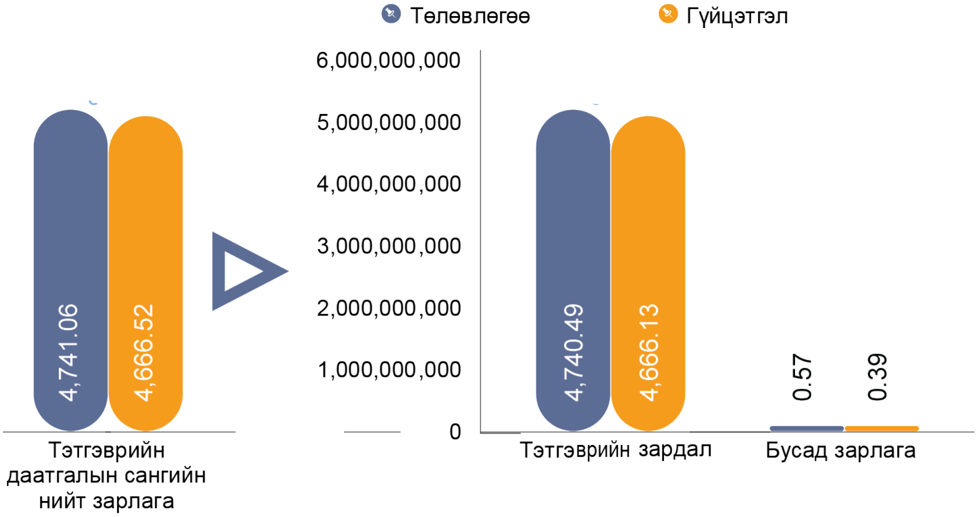

2021–2024 онд Нийгмийн даатгалын сангаас тэтгэвэр авагчийн нийт тоо 459.7 мянгаас 531.8 мянга болж 15.7%-аар өссөн байна. Тэдний дотор өндөр насны тэтгэвэр авагчид 17.3%-аар, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн тэтгэвэр 8.7%-аар, тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэр 10.8%-аар, цэргийн тэтгэвэр 15.3%-аар нэмэгдсэн нь сангийн зарцуулалт болон нийгмийн хамгааллын хөтөлбөрийн үр нөлөөг тодотгож байна.

Зураг 3.6. Нийгмийн даатгалын сангаас тэтгэвэр авагчид, тэтгэврийн төрлөөр

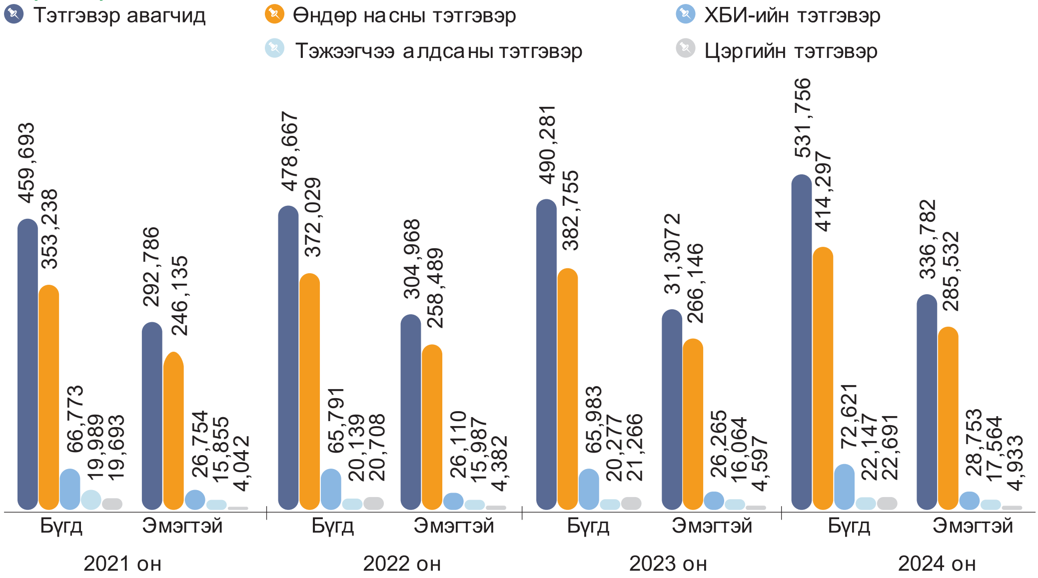

2024 онд Нийгмийн даатгалын сангаас тэтгэвэр авсан нийт 531,756 хүн байгаагаас Улаанбаатар хотод 227,314 хүн (42.7%), Хангайн бүсэд 107,053 хүн (20.1%), Төвийн бүсэд 90,239 хүн (17.0%), Баруун бүсэд 67,798

хүн (12.8%), Зүүн бүсэд 39,352 хүн (7.4%) төвлөрсөн байна. Зарцуулсан нийт хөрөнгө 4,708,172 сая төгрөг бөгөөд үүний 38.0%-ийг Улаанбаатар, 24.2%-ийг Хангайн, 20.0%-ийг Төвийн, 10.9%-ийг Баруун, 6.9%-ийг Зүүн бүсэд тус тус зарцуулсан нь нийслэлд төвлөрөл өндөр, бүс нутгийн нийгмийн даатгалд хамрагдалтын ялгааг харуулж байна.

Зураг 3.7. Нийгмийн даатгалын сангаас зарцуулсан хөрөнгө, тэрбум, төгрөгөөр, 2024 он

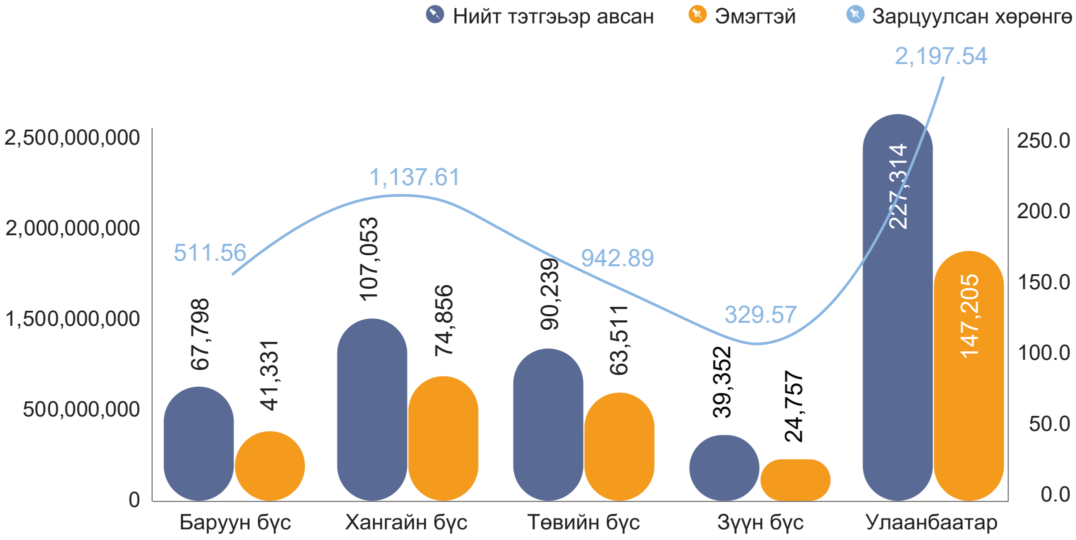

2024 онд дундаж тэтгэврийн хэмжээ өндөр насны тэтгэвэрт 787,511, тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэрт 591,549, хөдөлмөрийн чадвар алдсаны тэтгэвэрт 574,042 төгрөг тус тус байна. Эрэгтэйчүүдийн дундаж тэтгэвэр нь эмэгтэйчүүдээс өндөр байгаа нь хөдөлмөрийн оролцоо, ажилласан жил болон цалин хөлсний ялгаатай холбоотой байна.

Зураг 3.8. Дундаж тэтгэврийн хэмжээ, төрлөөр, хүйсээр, 2024 он

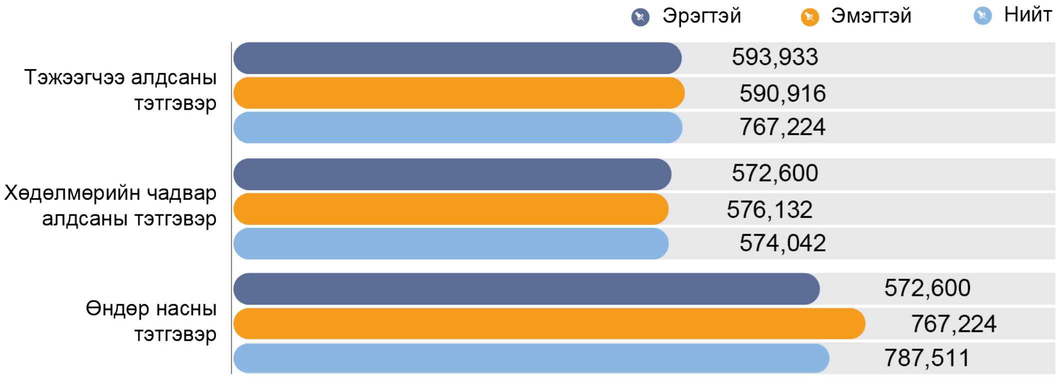

3.1.2. ТЭТГЭМЖИЙН ДААТГАЛЫН САН

2024 онд Тэтгэмжийн даатгалын сангийн нийт орлого 382.4 тэрбум төгрөгт хүрч, төлөвлөгөө бүрэн биелсэн байна. Орлогын бүтцээр харвал ажил олгогчийн шимтгэлийн орлого 106.6 хувийн биелэлттэйгээр төлөвлөгөөнөөс давж биелсэн бол даатгуулагчийн шимтгэлийн орлого 97.0 хувьтай, төлөвлөгөөнөөс бага биелэлттэй байна. Харин төрөөс төлсөн шимтгэл болон бусад орлого төлөвлөгөөндөө нийцтэй, тогтвортой гүйцэтгэлтэй байна.

Зураг 3.9. Тэтгэмжийн даатгалын сангийн орлогын төлөвлөгөө, гүйцэтгэл, биелэлт хувь,тэрбум төгрөг, 2024 он

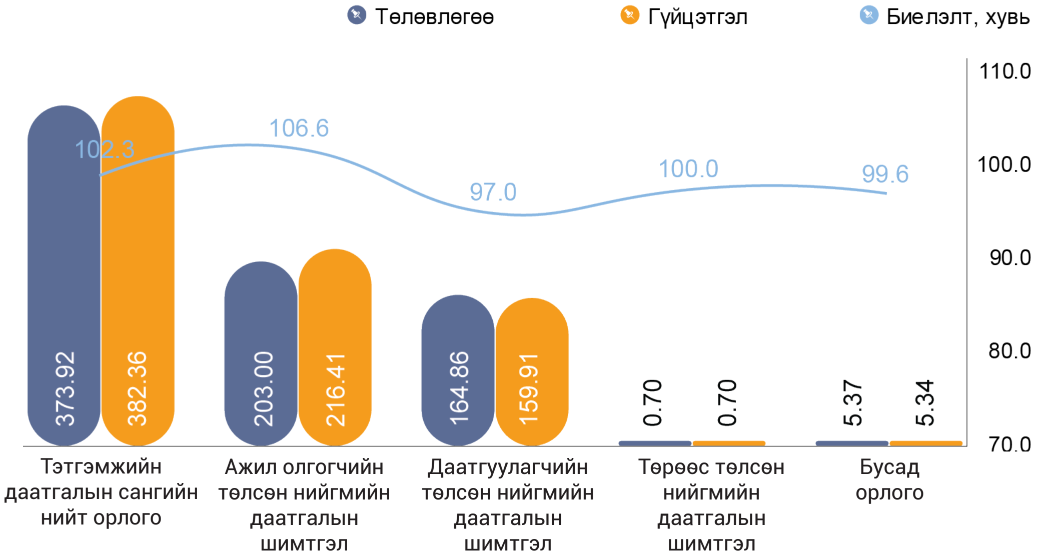

2024 онд Тэтгэмжийн даатгалын сангийн нийт зарлага **256.3 тэрбум төгрөг** болж, төлөвлөгөөний **97.7** хувьтай биелэлттэй гарсан байна. Үүнээс тэтгэмжийн зардлын гүйцэтгэл **97.7** хувь, бусад зарлага **67.4** хувьтай биелсэн нь үндсэн зардлын төлөвлөгөө тогтвортой биелсэн боловч бусад зардал төлөвлөсөн хэмжээнд хүрээгүй, зардлын хэмнэлт гарчээ.

Зураг 3.10. Тэтгэмжийн даатгалын сангийн зарлагын төлөвлөгөө, гүйцэтгэл, биелэлт хувь,тэрбум төгрөг, 2024 он

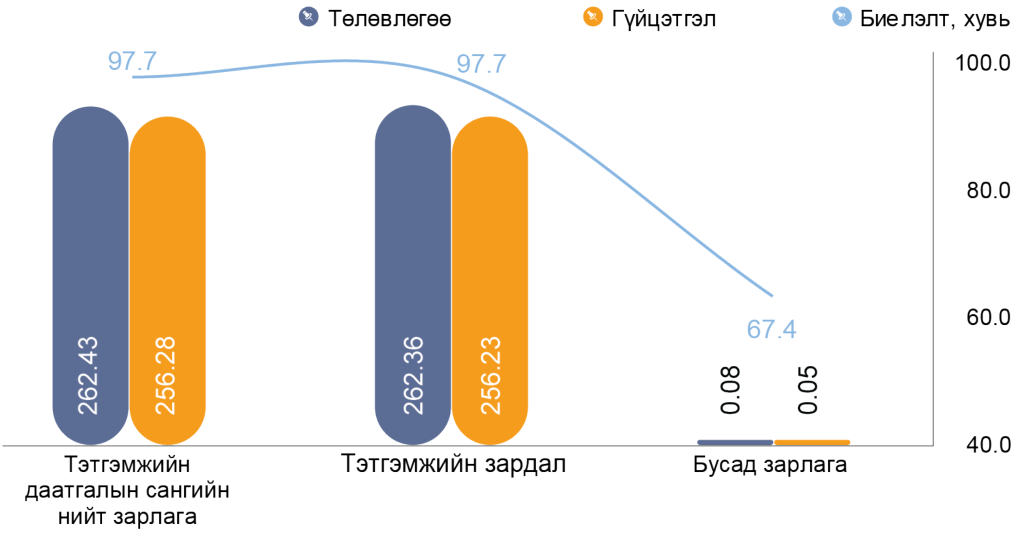

3.1.3. ҮОМШӨ-НИЙ ДААТГАЛЫН САН

2024 онд ҮОМШӨ-ний (үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалах өвчний) даатгалын сангийн нийт орлого **345.0 тэрбум төгрөг** болж, төлөвлөгөөний **127.5** хувьтай биелсэн байна. Орлогын бүтэц дотор ажил олгогчийн шимтгэлийн орлого 140.6 хувьтай биелж төлөвлөгөөнөөс давсан бол даатгуулагчийн шимтгэлийн орлого 75.0 хувьтай, бусад орлого 52.2 хувьтай буюу төлөвлөгөөнөөс доогуур биелсэн байна. Харин улсын төсвөөс олгосон хөрөнгө 100 хувьтай биелсэн нь сангийн орлогын тогтвортой байдлыг хангаж байна.

Зураг 3.11. ҮОМШӨ-ний даатгалын сангийн орлогын төлөвлөгөө, гүйцэтгэл, биелэлт хувь, тэрбум төгрөг, 2024 он

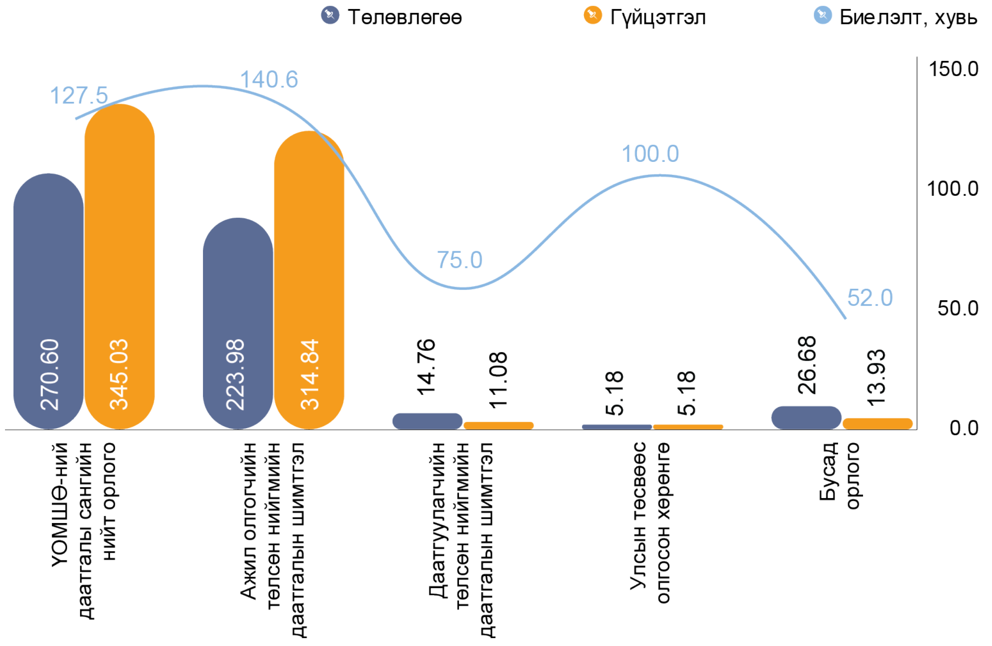

2024 онд ҮОМШӨ-ний даатгалын сангийн нийт зарлага 48.1 тэрбум төгрөг болж, төлөвлөгөөний 77.8 хувьтай биелсэн байна. Үүнээс тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөр, зардлын гүйцэтгэл 77.7 хувь, бусад зарлага 90.3 хувьтай биелсэн нь төлөвлөсөн хэмжээнээс бага зардал гарсан, өөрөөр хэлбэл сангийн хөрөнгө зарцуулалт үр ашигтай, хэмнэлттэй байсныг илтгэж байна.

Зураг 3.12. ҮОМШӨ-ний даатгалын сангийн зарлагын төлөвлөгөө, гүйцэтгэл, биелэлт хувь, тэрбум төгрөг, 2024 он

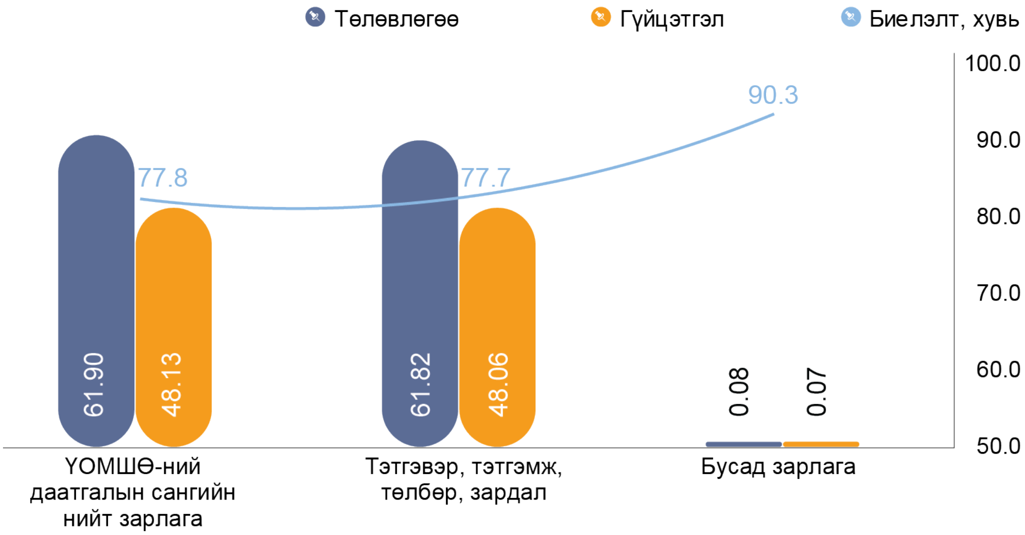

СТАТИСТИК 2024

3.1.4. АЖИЛГҮЙДЛИЙН ДААТГАЛЫН САН

2024 онд Ажилгүйдлийн даатгалын сангийн нийт орлого **139.4 тэрбум төгрөгт** хүрч, төлөвлөгөөний биелэлт давсан үзүүлэлттэй гарсан байна. Орлогын бүтцийн хувьд даатгуулагчийн шимтгэлийн орлого 55.6 тэрбум төгрөгөөр, төлөвлөгөөнөөс давсан гүйцэтгэлтэй байсан бол ажил олгогчийн шимтгэлийн орлого 82.9 тэрбум төгрөг, төлөвлөсөн хэмжээнээс бага биелэлттэй байна. Харин бусад орлого төлөвлөгөөнөөс мэдэгдэхүйц өсөж, нэмэлт санхүүгийн эх үүсвэрийн бүрдэлт сайжирсан байна.

Зураг 3.13. Ажилгүйдлийн даатгалын сангийн орлогын төлөвлөгөө, гүйцэтгэл, сая.төгрөг, 2024 он

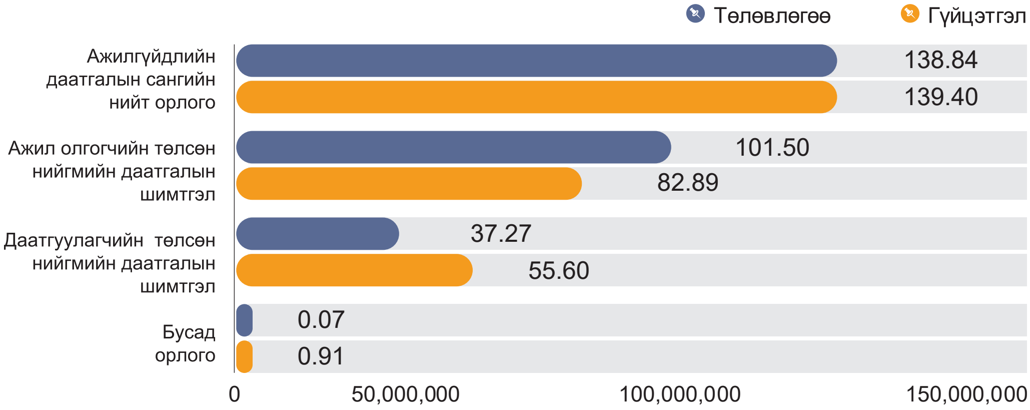

2024 онд Ажилгүйдлийн даатгалын сангийн нийт зарлага **136.3 тэрбум төгрөг** болж, төлөвлөгөөний биелэлт 110.8 хувь гарсан байна. Үүнээс тэтгэмжийн зардлын гүйцэтгэл 136.3 тэрбум төгрөг буюу төлөвлөгөөнөөс давсан бол бусад зарлага 10.5 сая төгрөг болж төлөвлөгөөнөөс бага биелсэн нь зарцуулалтын гол өсөлт тэтгэвэр, тэтгэмжийн өсөлттэй холбоотой байна.

Зураг 3.14. Ажилгүйдлийн даатгалын сангийн зарлагын төлөвлөгөө, гүйцэтгэл, сая.төгрөг, 2024 он

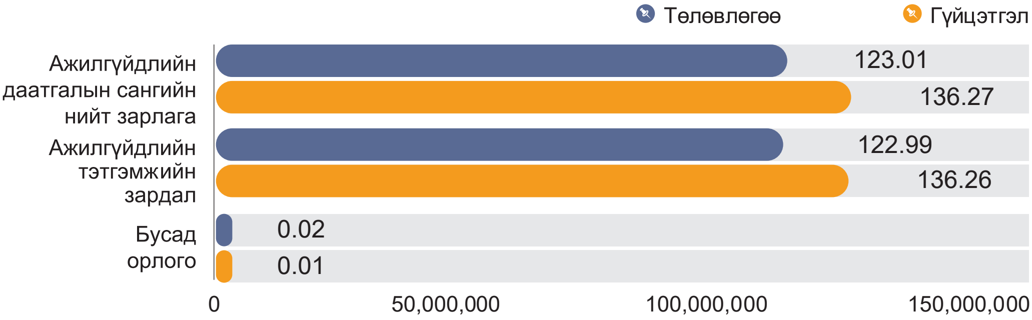

3.2. НИЙГМИЙН ДААТГАЛД ДААТГУУЛАГЧИД

2024 оны байдлаар Нийгмийн даатгалд даатгуулагчид 1,137.0 мянга болж өмнөх оны мөн үеэс 31.1 мянгаар өссөн байна.

Зураг 3.15. Нийгмийн даатгалд даатгуулагчид

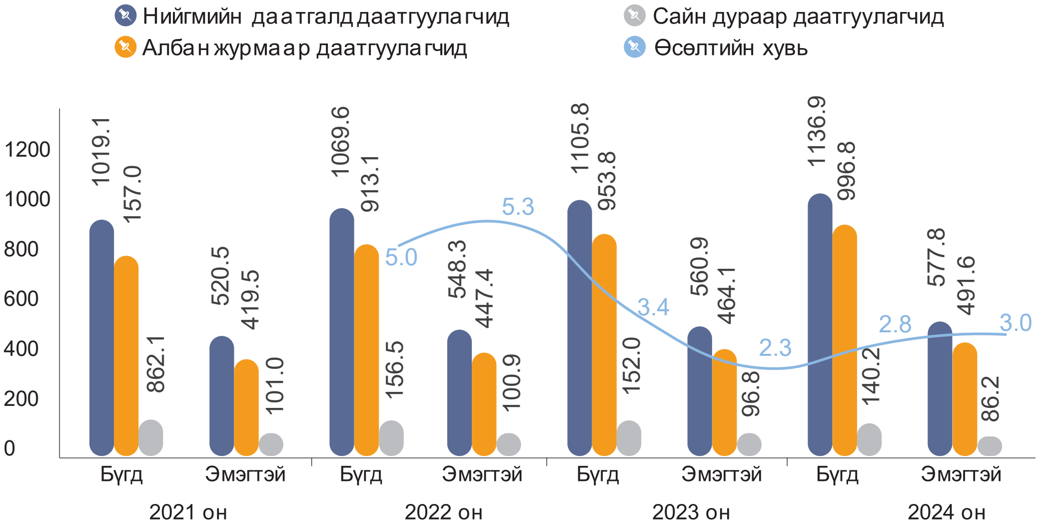

3.2.1. НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ШИМТГЭЛ ТӨЛӨГЧ АЖ АХУЙН НЭГЖ, БАЙГУУЛЛАГА

Зураг 3.16. Нийгмийн даатгалын шимтгэл төлөгч аж ахуй нэгж, байгууллага

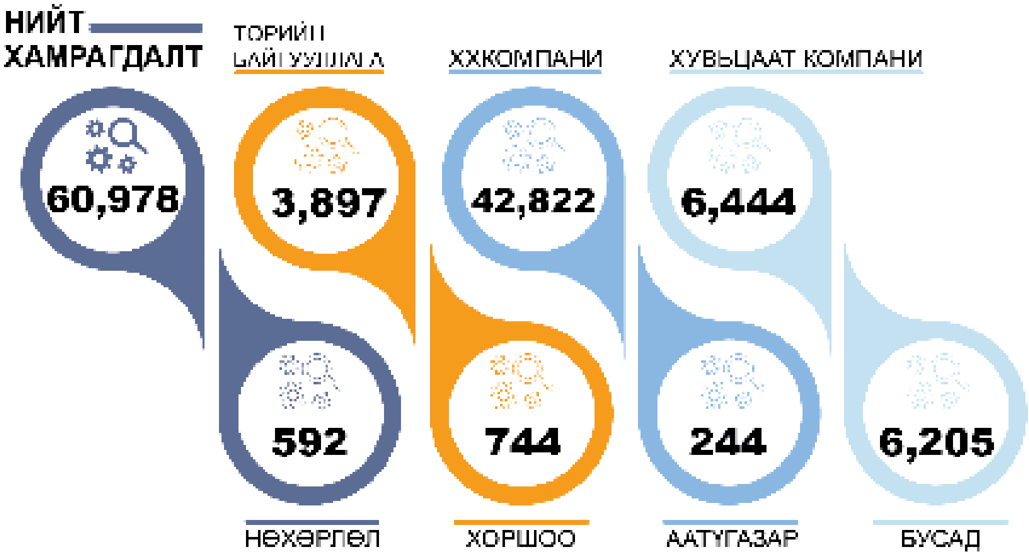

Зураг 3.17. Нийгмийн даатгалд хамрагдсан даатгуулагчид, насны бүлэг, хүйсээр

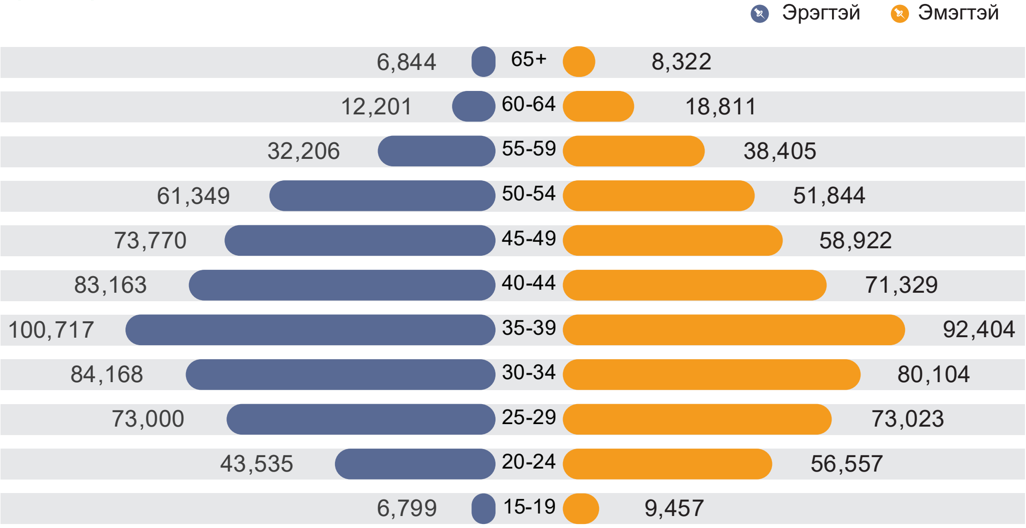

Нийгмийн даатгалд хамрагдсан даатгуулагчдын хувьд 35–39 насны бүлэгт эмэгтэйчүүдийн тоо хамгийн өндөр бөгөөд нийт даатгуулагчдын дийлэнхийг 20–44 насны хөдөлмөрийн идэвхтэй насны хүн ам эзэлж байна.

Зураг 3.18. Нийгмийн даатгалд хамрагдсан даатгуулагчдын тоо, бүсээр 2024 он

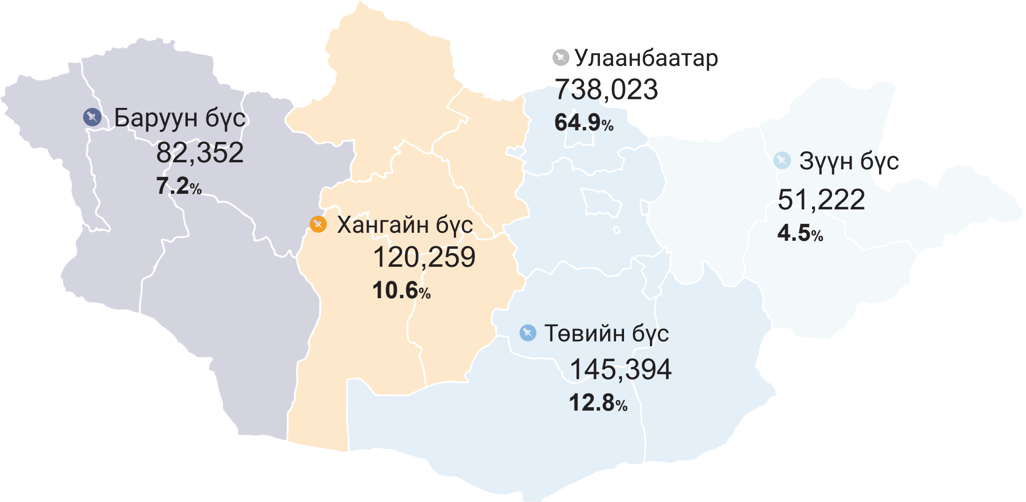

Нийгмийн даатгалд хамрагдсан даатгуулагчдын нийт 64.9 хувь нь Улаанбаатар хотод төвлөрч байна. Харин орон нутгийн хэмжээнд Төвийн бүс 12.8 хувийг эзэлж буй нь хамгийн өндөр, Зүүн бүс 4.5 хувийг эзэлж хамгийн бага түвшинд байна.

СТАТИСТИК 2024

3.2.2 НИЙГМИЙН ДААТГАЛД АЛБАН ЖУРМААР ДААТГУУЛАГЧИД

Албан журмын нийгмийн даатгалд хамрагдсан даатгуулагчийн хувьд, эрэгтэйчүүд 15–34 нас болон 55-аас дээш насанд идэвхтэй хамрагддаг бол эмэгтэйчүүд 40–54 насанд давамгайлдаг нь насны бүлэг тус бүрд хөдөлмөр эрхлэлтийн хэв маяг, тэтгэвэрт гарах үеийн даатгалын хэрэгцээний ялгааг илэрхийлж байна.

Зураг 3.19. Нийгмийн даатгалд албан журмаар даатгуулагчдын тоо, насны бүлэг, хүйсээр

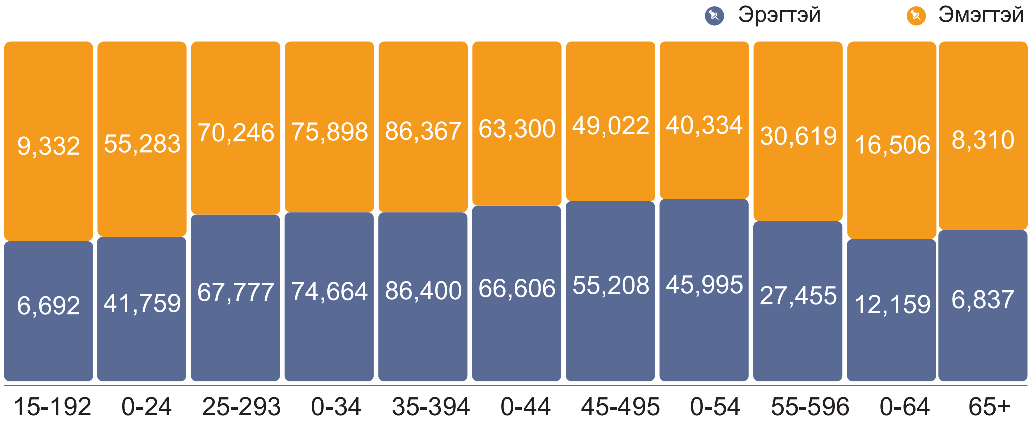

2024 онд албан журмын даатгалд нийт **996,769 хүн** хамрагдсан бөгөөд дийлэнх нь **ААНБ-ын ажилтан (79.0%)**, төсөвт байгууллагын ажилтан **(15.6%)** болон тэтгэвэр тогтоолгосон ажилтан **(8.1%)** зэрэг нь нийт даатгуулагчдын гол хэсгийг бүрдүүлж байна.

Зураг 3.20. Нийгмийн даатгалд албан журмын хамрагдсан даатгуулагчийн тоо, аж ахуй нэгж байгууллагаар, 2024 он

Албан журмын даатгалд хамрагдсан нийт **996,769** даатгуулагч байгаа бөгөөд үүний 685,118 нь нийслэл Улаанбаатар хотод (68.7%), 124,334 нь Төвийн бүсэд (12.5%), 85,148 нь Хангайн бүсэд (8.5%), 61,559 нь Баруун бүсэд (6.2%), 40,610 нь Зүүн бүсэд (4.1%) тус тус төвлөрсөн байна. Энэ нь даатгалын хамрагдалт болон бүс нутгийн хүн амын төвлөрөл, эдийн засаг, нийгмийн үйлчилгээний хүртээмжийг харьцуулах үндсэн статистик үзүүлэлт болж байна.

Зураг 3.21. Албан журмын даатгалд даатгуулагчдын тоо, 2024 он

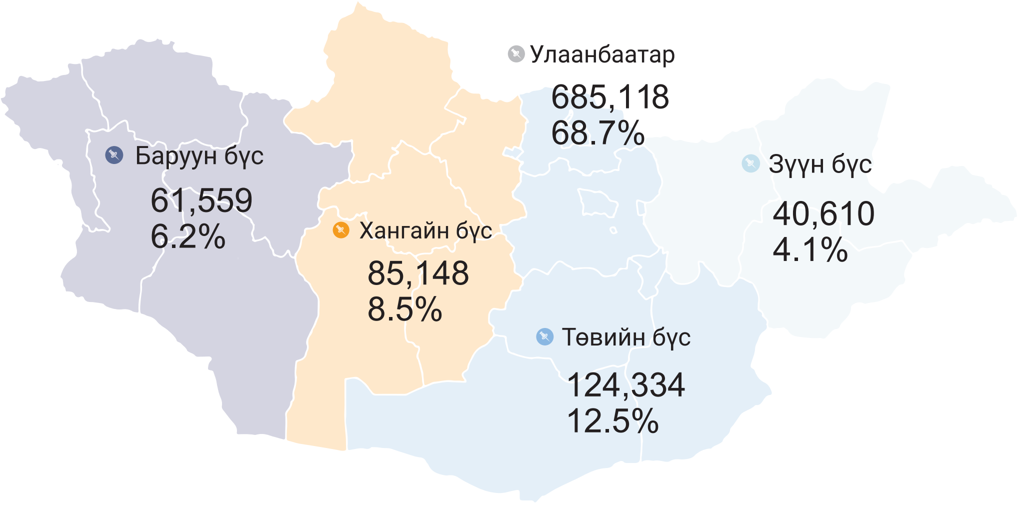

3.2.3. САЙН ДУРААР НИЙГМИЙН ДААТГАЛД ДААТГУУЛАГЧИД

2024 онд нийт **140,161** иргэн сайн дурын даатгалд хамрагдсанаас малчин, туслах малчид **38.4%,** хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчид **36.8%**-ийг эзэлж байна. Бусад төрлийн даатгуулагчдын эзлэх хувь бага бөгөөд оюутан болон гадаадад ажиллаж буй иргэдийн оролцоо хамгийн бага байна.

Зураг 3.22. Нийгмийн даатгалд сайн дураар хамрагдсан даатгуулагчийн тоо, 2024 он

2024 онд сайн дурын даатгалд хамрагдагчдын **61.5%**-ийг эмэгтэйчүүд эзэлж, ялангуяа 30-49 насны бүлэгт тэдний оролцоо эрэгтэйчүүдээс тогтвортой өндөр байна. Харин 55 ба түүнээс дээш насны бүлэгт эрэгтэйчүүдийн оролцоо давамгайлж байгаа нь тэтгэвэрт гарах нас, даатгалын хугацааг нөхөх зорилготойгоор сайн дурын даатгалд хамрагдаж буйтай холбоотой гэж үзэж болно.

Зураг 3.23. НД-д сайн дураар даатгуулагчдын тоо, насны бүлэг, хүйсээр

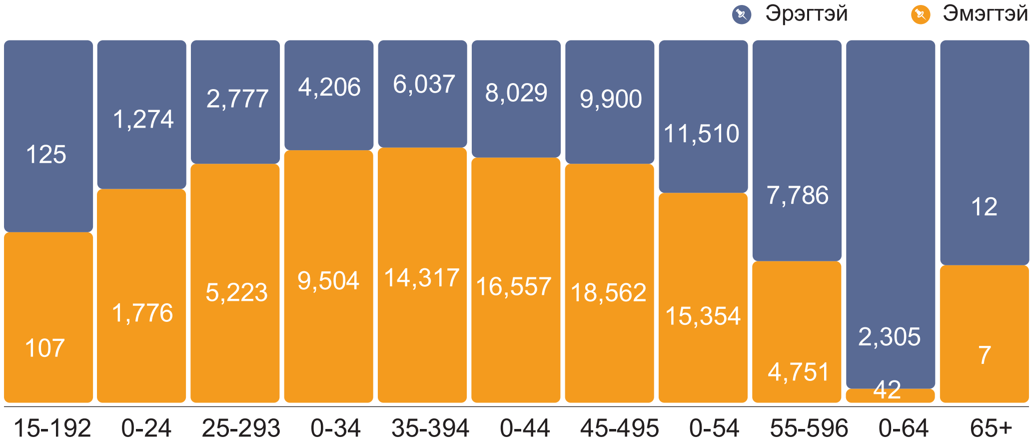

2024 онд нийт 140,161 хүн сайн дурын даатгалд хамрагдсан бөгөөд хамгийн өндөр хувь нь нийслэлд (37.8%) бүртгэгдэж, бусад бүс нутгаар Хангай (24.8%), Төв (15.0%), Баруун (14.8%), Зүүн (7.6%) гэсэн дараалаар төвлөрсөн нь бүс нутгийн хүн амын бүтэц, хөдөлмөр эрхлэлтийн онцлогийг илтгэж байна.

Зураг 3.24. Нийгмийн даатгалд сайн дураар хамрагдсан даатгуулагчийн тоо, бүсээр, эзлэх хувиар, 2024 он

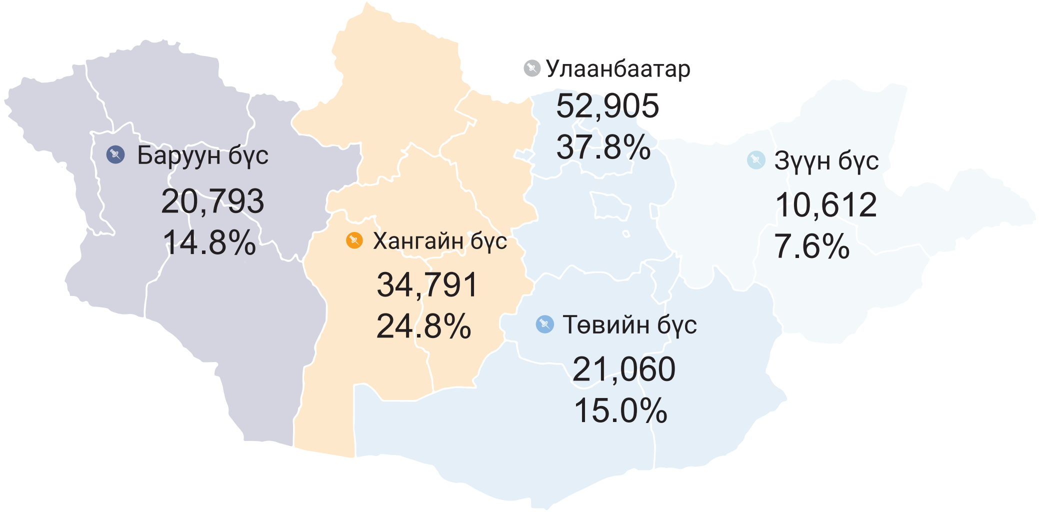

НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ

НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН СТАТИСТИК ҮЗҮҮЛЭЛТ 2024 он

НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНД ХАМРАГДСАН ХҮНИЙ ТОО

УЛСЫН ДҮН

2,723,231

ЭХ, ХҮҮХДЭД ОЛГОХ ТЭТГЭМЖ **73.6%**

АХМАД НАСТАН, ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ИРГЭН, ӨРХ ТОЛГОЙЛСОН ЭХ, ЭЦЭГ БОЛОН НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ЗОРИЛТОТ ӨРХ, ИРГЭНД ОЛГОХ ТЭТГЭВЭР, ТЭТГЭМЖ, ТУСЛАМЖ **26.4%**

Нийгмийн халамжийн зардлын улсын нэгдсэн төсөв болон дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь, 2024 он

ХАЛАМЖИЙН ЗАРДАЛ **2,305.0** тэрбум төгрөг

Улсын нэгдсэн төсөв **30,365.5** тэрбум төгрөг

Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн **79,956.3** тэрбум төгрөг

Халамжийн зардлын эзлэх хувь **9.1%**

Халамжийн зардлын эзлэх хувь **2.9%**

Нийгмийн халамжийн үйлчилгээнд хамрагдсан хүний тоо 2021-2024 он
(Давхардсан тоогоор)

- 2021 он: **2,551,700** хамрагдсан иргэд
- 2022 он: **2,643,780** хамрагдсан иргэд
- 2023 он: **2,686,754** хамрагдсан иргэд
- 2024 он: **2,723,231** хамрагдсан иргэд

БҮЛЭГ 4. НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ

Монгол Улс 1990 оноос төвлөрсөн төлөвлөгөөт эдийн засгаас зах зээлийн эдийн засгийн харилцаанд шилжиж улмаар төрийн санхүүжилттэй нийгмийн хамгааллын тогтолцоог халж нийгмийн даатгал, нийгмийн халамж, хөдөлмөр эрхлэлтийн тогтолцоог хөгжүүлсэн. 1995 онд Нийгмийн халамжийн анхны бие даасан хуулийг УИХ-аас батлан, 1997 онд Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг "Улсын нийгмийн халамжийн газар" болон 21 аймаг, 9 дүүргийн Нийгмийн халамжийн үйлчилгээний газар, хэлтсүүдийг анх байгуулсан.

Нийгмийн халамжийн анхны хууль батлагдсанаас хойш 2000, 2008 онд нэмэлт, өөрчлөлт оруулж, 1998, 2005, 2012 онд шинэчлэн найруулж байсан.

Монгол Улсад өнөөдрийн байдлаар нийгмийн халамжийн чиглэлийн дараах 6 хууль хүчин төгөлдөр үйлчилж байна:

- Нийгмийн халамжийн тухай
- Олон хүүхэд төрүүлж өсгөсөн эхийг урамшуулах тухай
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай
- Ахмад настны тухай
- Алдар цолтон ахмад настанд нэмэгдэл, хөнгөлөлт олгох тухай
- Эх, эцэг олон хүүхэдтэй өрх толгойлсон эх, эцэгт тэтгэмж олгох тухай

Эдгээр хууль тогтоомжийн хүрээнд 12 төрлийн халамжийн хөтөлбөрүүд хэрэгжиж байна. Үүнд:

1. Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр
2. Асаргааны тэтгэмж
3. Онцгой тохиолдлын болон амьжиргааг дэмжих мөнгөн тэтгэмж
4. Хүнс тэжээлийн дэмжлэг үзүүлэх үйлчилгээ
5. Эх, эцэг, олон хүүхэдтэй өрх толгойлсон эх, эцэгт олгох тэтгэмж
6. "Эхийн алдар" одонтой эхийн мөнгөн тусламж
7. Ахмад настанд үзүүлэх дэмжлэг, хөнгөлөлт, үйлчилгээ
8. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд үзүүлэх хөнгөлөлт, тусламж
9. Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж
10. Насны хишиг
11. Олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээ
12. Төрөлжсөн асрамжийн үйлчилгээ

4.1. НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН САНГИЙН ЗАРДАЛ

Төсөв, нийгмийн халамжийн сангийн зарцуулалтын томьёолол

2023 онд нийгмийн халамжийн сангийн төсөв 2.2 их наяд төгрөг байсан бол 2024 онд 2.3 их наяд төгрөг болж 6.5 хувиар өсөв. Халамжийн үйлчилгээ авч буй иргэдийн тоо 43.1 мянгаар нэмэгдэж, давхардсан тоогоор 2,723.2 мянгад хүрснээр 1.6 хувийн өсөлттэй байна.

Зураг 4.1. Нийгмийн халамжийн сангийн зардлын улсын нэгдсэн төсөв болон дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь, 2023–2024 он

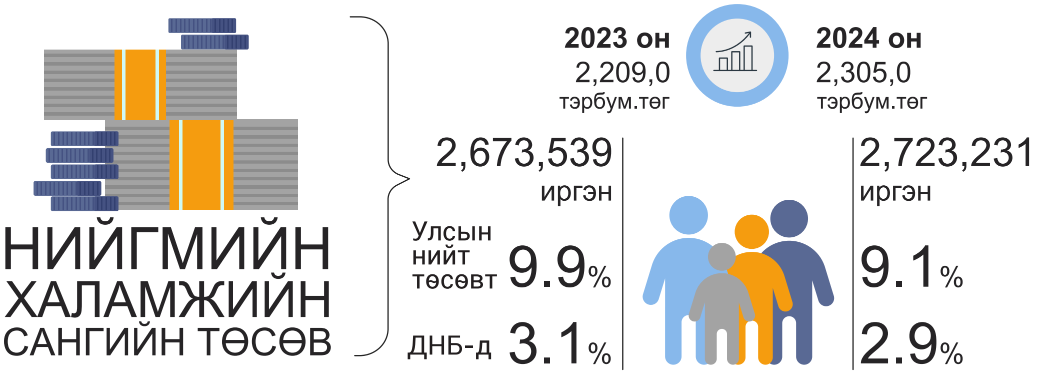

Нийгмийн халамжийн арга хэмжээнд зарцуулсан хөрөнгийн ДНБ-нд эзлэх хувь нь 2000 онд 1.1, 2019 онд 1.8, 2021 онд 4.5, 2023 онд 3.1, 2024 онд 2.9 байсан бол 2025 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээр 2.7 байна.

Харин улсын нэгдсэн төсөвт эзлэх хувь нь 2000 онд 3.0, 2019 онд 5.8, 2021 онд 12.6, 2023 онд 9.9, 2024 онд 9.1 байсан бол 2025 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээр 7.5 байна.

Хөгжиж буй орнуудын хувьд нийгмийн халамжийн зарцуулалт ДНБ-д эзлэх хувь дунджаар 1.6 хувьтай (ДБ, 2015) байдаг бөгөөд үүнтэй харьцуулахад Монгол Улсын нийгмийн халамжид зарцуулж байгаа зардал харьцангуй өндөр юм.

СТАТИСТИК 2024

Зураг 4.2. Нийгмийн халамжийн сангийн зардлын бүтэц

Нийгмийн халамжийн сангаас 2024 онд нийт 2.3 их наяд төгрөг зарцуулснаас 1.5 их наяд төгрөгийг хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжид зарцуулсан байна. Зарцуулсан нийт зардлын 26.4 хувь буюу 600.9 тэрбум төгрөгийг ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн, өрх толгойлсон эх, эцэг болон нийгмийн халамжийн зорилтот өрх, иргэнд олгох тэтгэвэр, тэтгэмж, тусламжид зарцуулжээ.

Харин 1,704.1 тэрбум төгрөг буюу нийт зардлын 73.6 хувийг 0-3 хүртэлх насны хүүхэд асарсны тэтгэмж, ээж, одонтой эх, хүүхдийн мөнгө, насны хишиг, жирэмсэн эхийн тэтгэмж зэрэг амьжиргааны түвшин харгалзахгүй нийтлэг олгож байгаа хөтөлбөрт зарцуулсан.

Зураг 4.3. Нийгмийн халамжийн сангийн зардлыг нэмэгдүүлсэн хөтөлбөрүүд

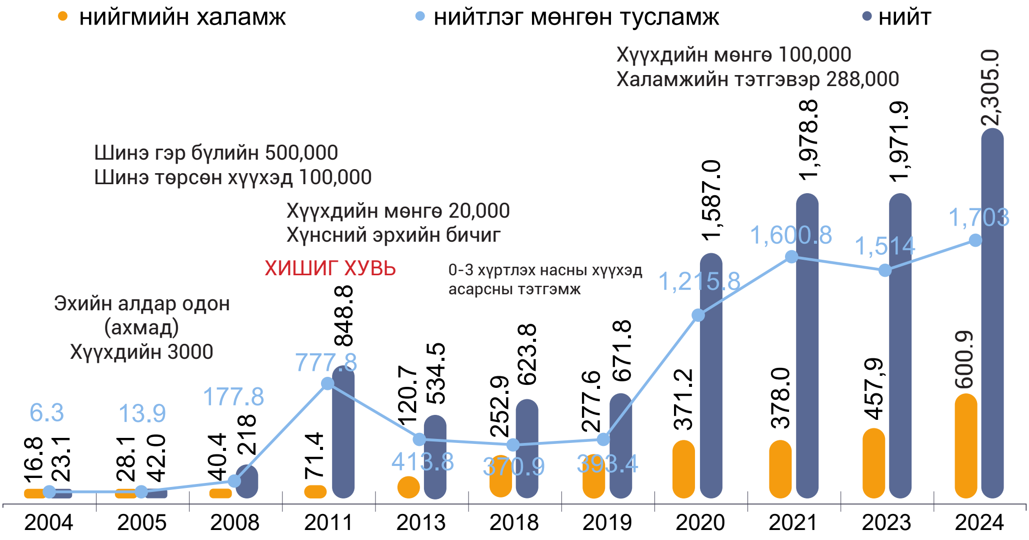

Нийгмийн халамжийн нийт зардал, хамрах хүрээг нэмэгдүүлэхүйц хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлсээр ирсэн. Тухайлбал насны хишгийг 2017 оноос, 0-3 хүртэлх насны хүүхэд асарсны тэтгэмжийг 2018 оноос тус тус эхлүүлсэн. Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн хэмжээг 2020 оноос эхлэн сард 20000 төгрөг байсныг 100000 төгрөг болгон 5 дахин нэмэгдүүлсэн нь нийгмийн халамжийн нийт зардлыг 2019 оны түвшингээс бараг 3 дахин өсгөсөн юм.

Монгол Улсын Их Хурлын 2024 оны 21 дүгээр тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”–ийн 2.1.3.17-д “Улс төрийн амлалтаар өрх, иргэнд халамжийн нийтлэг мөнгөн шилжүүлэг олгохгүй байхаар нийгмийн хамгааллын эрх зүйн орчныг өөрчилнө.” гэж тусгасан.

Зураг 4.4. Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн хэмжээ

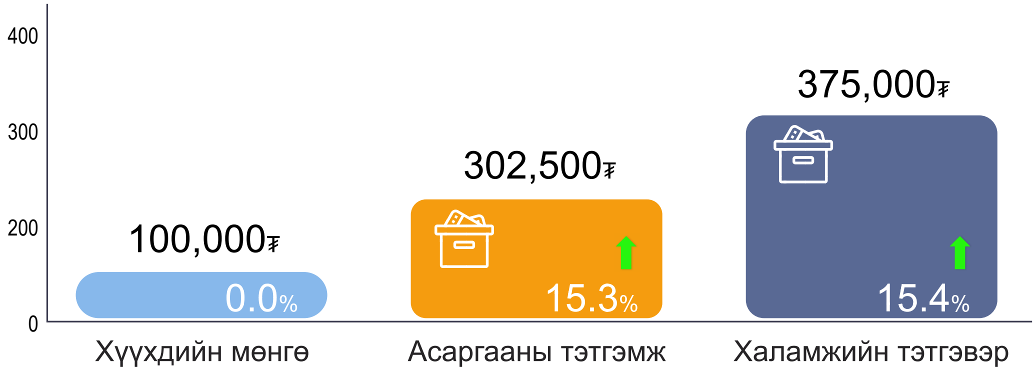

Асаргааны тэтгэмж өмнөх оноос 15.3%-иар, нийгмийн халамжийн тэтгэвэр 15.4%-иар өссөн нь нийгмийн халамжийн бодлогын үр дүнг илтгэж байна.

4.2 НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ТЭТГЭВЭР

Хүснэгт 4.1. Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж, үйлчилгээнд хамрагдалт, хүний тоо, хувиар, 2024 он

Үйлчилгээний төрөл	Хүний тоо	Хувь
Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж, үйлчилгээнд хамрагдсан нийт иргэд	*2,723,231*	*100%*
Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр	61,003	2.2%
Асаргааны тэтгэмж	77,844	2.9%
Онцгой тохиолдол болон амьжиргааг дэмжих мөнгөн тэтгэмж	70,861	2.6%
Эх, хүүхдэд олгох тэтгэмж	248,808	9.1%
Эхийн алдар одонтой эхчүүдэд олгох мөнгөн тусламж	259,746	9.5%
Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж	1,303,997	47.9%
Олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээ	8,699	0.3%
Төрөлжсөн асрамжийн үйлчилгээ	159	0.006%
Ахмад настанд үзүүлэх дэмжлэг, хөнгөлөлт, үйлчилгээ	318,731	11.7%
Алдар цолтон ахмад настанд төрөөс олгох хөнгөлөлт, тусламж хөнгөлөлт	3,63	0.013%
Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнд үзүүлэх тусламж	49,505	1.8%
Хүнс, тэжээлийн дэмжлэг үзүүлэх үйлчилгээ	89,706	3.3%

2024 оны байдлаар нийгмийн халамжийн үйлчилгээнд давхардсан тоогоор 2,723,231 хүн хамрагдсанаас хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж дангаараа 47.9 хувь буюу 1,303,997 хүүхэд хамрагдсан нь хамгийн өндөр үзүүлэлт болж байна. Мөн ахмад настанд үзүүлэх дэмжлэг, хөнгөлөлт, үйлчилгээнд 318,731 хамрагдсан нийт хүний 11.7 хувийг эзэлж байна.

Зураг. 4.5. Нийгмийн халамжийн тэтгэврийн хэмжээ 2020 оноос хойш 3 удаа нэмэгдсэн байна.

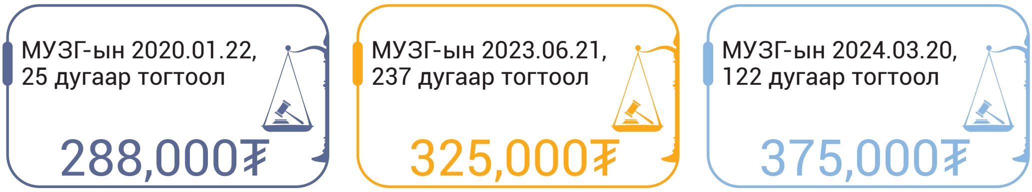

Нийгмийн халамжийн тэтгэврийн хэмжээг 2020 оны 02 дугаар сарын 01-ний өдрөөс 288.0 мянган төгрөг, 2023 оны 07 дугаар сарын 01-ний өдрөөс 325.0 мянган төгрөг, 2024 оны 04 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс 375.0 мянган төгрөг болгон тус тус нэмэгдүүлсэн.

Хүснэгт 4.2. Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр авагч, төрлөөр /Нийгмийн халамжийн тухай хуулийн/ 12 дугаар зүйлийн 12.1 дэх хэсэг

Тэтгэврийн төрөл	Хүний тоо	Сая.төг
Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр	*61,003*	*242,634.8*
65 насанд хүрсэн иргэн /Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн тухай хуулийн 5.1 дэх заалтын тайлбар хэсэгт заасан/	7,362	29,412.6
16 насанд хүрсэн одой иргэн	120	483.6
Хөдөлмөрийн чадвараа 50 ба түүнээс дээш хувиар алдсан 16 насанд хүрсэн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн	36,623	142,558.1
Тэжээгч нь нас барсан 18 хүртэлх насны хүүхэд	16,883	70,126.3
18 хүртэлх насны дөрөв ба түүнээс дээш хүүхэдтэй, өрх толгойлсон 45 насанд хүрсэн эх, 50 насанд хүрсэн эцэг	15	54.2

Нийгмийн халамжийн тэтгэвэрт нийгмийн даатгалын хууль тогтоомжид заасны дагуу бүрэн болон хувь тэнцүүлэн тогтоосон тэтгэвэр авах эрх үүсээгүй дээрх 5 бүлгийн иргэд хамрагдаж байна.

Нийт тэтгэвэр авагчийн 60 хувийг хөдөлмөрийн чадвараа 50 ба түүнээс дээш хувиар алдсан 16 насанд хүрсэн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, 27.7 хувийг тэжээгч нь нас барсан 18 хүртэлх насны хүүхэд тус тус эзэлж байна.

Зураг 4.6. Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр авагч, хүйсээр, сонгогдсон оноор

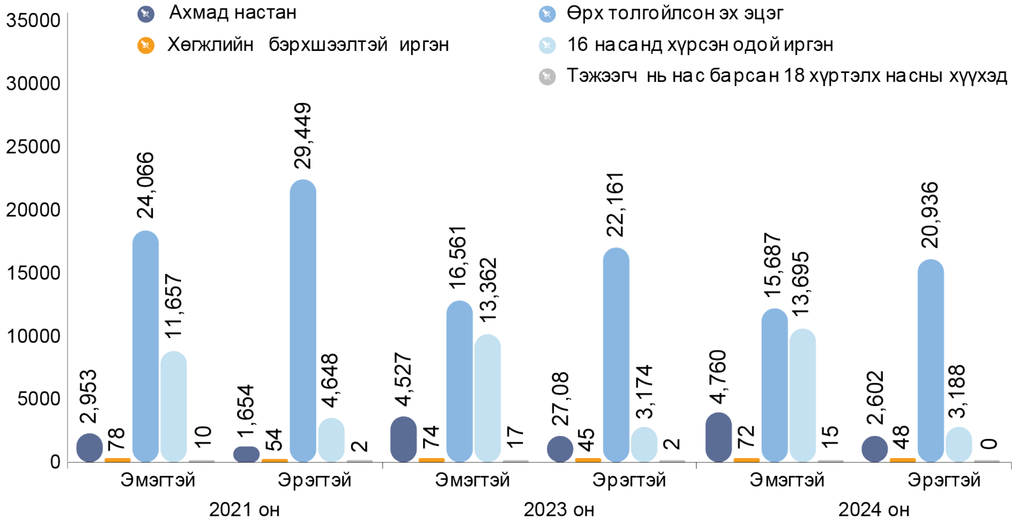

Нийгмийн халамжийн тэтгэвэрт 2024 онд нийт 61,003 иргэн хамрагдсанаас 43.9 хувь нь эрэгтэй, 56.1 хувь нь эмэгтэй тэтгэвэр авагч байна.

Зураг 4.7. Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр авагчдын тоо, насны бүлэг, хүйсээр, 2024 он

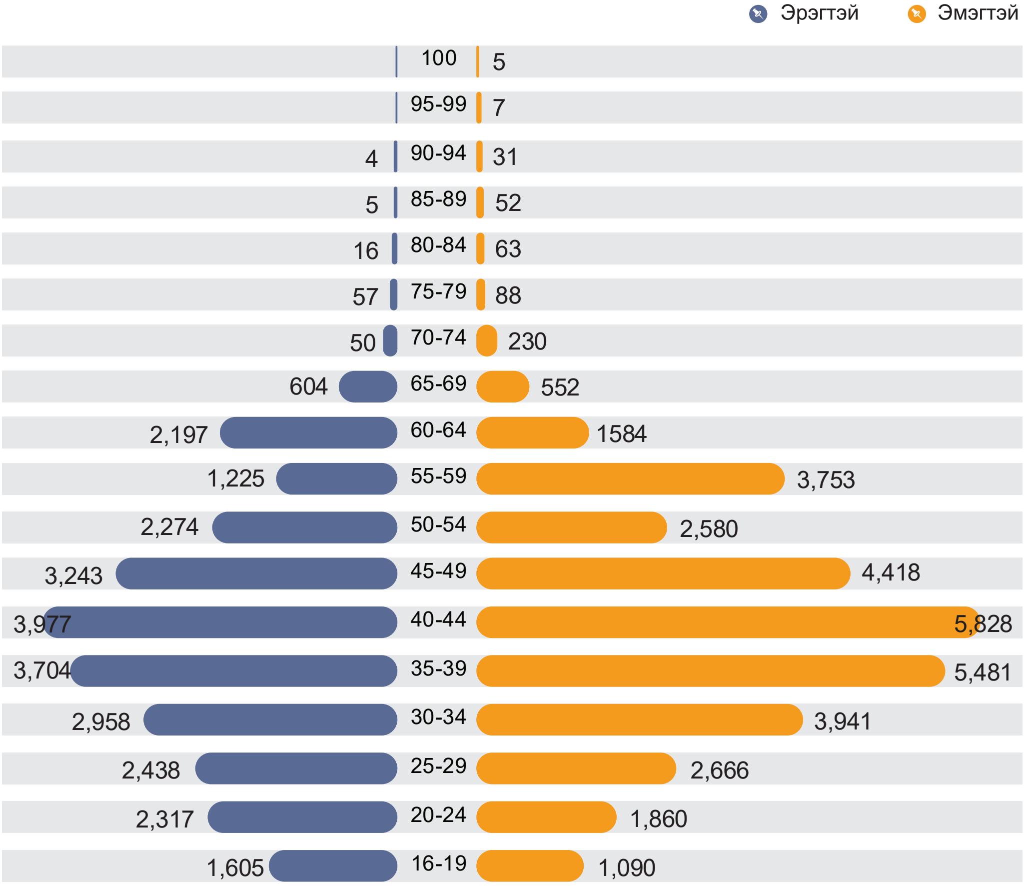

Зураг 4.8. Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр авагчдын тоо, хүйсээр, аймаг, нийслэлээр, 2024 он

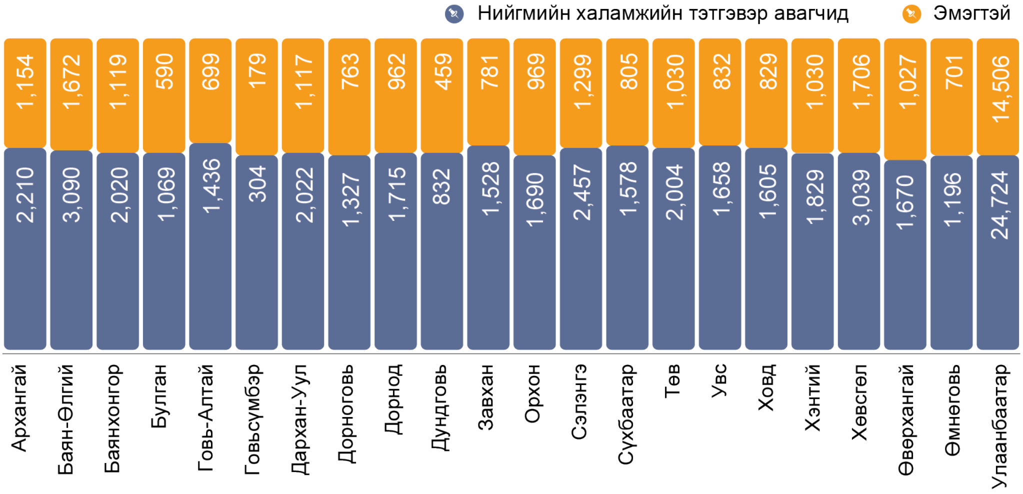

4.3. НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ТЭТГЭМЖ

4.3.1. АСАРГААНЫ ТЭТГЭМЖ

Зураг. 4.9. Асаргааны тэтгэмжийн хэмжээ 2020 оноос хойш 3 удаа нэмэгдсэн байна.

Зураг 4.10. Асаргааны тэтгэмж авагчийн тоо, зарцуулсан зардал, тэрбум. төг, 2021-2024 он

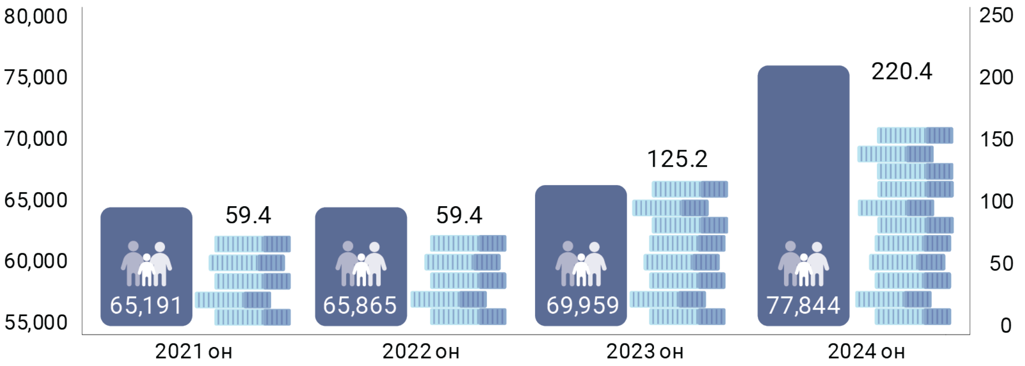

Асаргааны тэтгэмжид 2024 онд 77,844 иргэн хамрагдаж 220.4 тэрбум төгрөг зарцуулсан. Эмнэлгийн хяналтад байдаг, байнгын асаргаа шаардлагатай ахмад настан болон хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд ба иргэнийг асарч байгаа иргэнд олгох асаргааны тэтгэмж нийт асаргааны тэтгэмжийн 96.7 хувийг эзэлж байна. Байнгын асаргаа шаардлагатай ахмад настныг асарч байгаа иргэнд олгох асаргааны тэтгэмж дангаараа нийт асаргааны тэтгэмжийн 55.3 хувийг эзэлж байна.

Зураг 4.11. Зорилтод хэсэгт чиглэсэн нийгмийн халамжийн зардалд асаргаа болон амжиргааны тэтгэмжийн эзлэх хувь

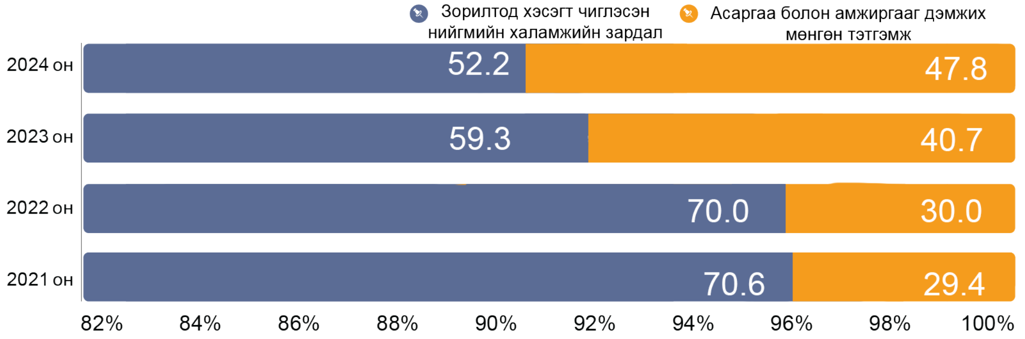

Хүснэгт 4.3. Асаргааны тэтгэмж авагчдын тоо, төрлөөр, 2024 он

Үйлчилгээний төрөл	Хүний тоо	сая.төг
Асаргааны тэтгэмж	**77,844**	**220,433.5**
Бүтэн өнчин хүүхдийг үрчилж авсан болон эрсдэлт нөхцөлд байгаа хүүхдийг асран хамгаалж, харгалзан дэмжиж байгаа иргэн	2,151	8,182.8
Гэр бүлийн тухай хуулийн 25.5-д заасан болон хүчирхийллийн улмаас сэтгэл санааны болон бие махбодын хохирол хүлээж хамгаалалт шаардлагатай болсон хүүхдийг асран хамгаалж, харгалзан дэмжиж байгаа иргэн	219	825.7
Тэжээн тэтгэх хүүхэдгүй, ганц бие ахмад настан болон хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнийг гэр бүлдээ авч асрамжилж байгаа иргэн	209	623.9
Ахмад настныг гэр бүлдээ авч асрамжилж байгаа иргэн	144	410.8
Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнийг гэр бүлдээ авч асрамжилж байгаа иргэн	65	213.1
Эмнэлгийн хяналтад байдаг, байнгын асаргаа шаардлагатай ахмад настан болон хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд ба иргэнийг асарч байгаа иргэн	75,265	210,801.0
Байнгын асаргаа шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнийг асарч байгаа	17,166	48,825.0
Байнгын асаргаа шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийг асарч байгаа	15,064	45,702.8
Байнгын асаргаа шаардлагатай ахмад настныг асарч байгаа	43,035	116,273.1

Зураг 4.12. Амьжиргааг дэмжих мөнгөн тэтгэмж

Амьжиргааг дэмжих мөнгөн тэтгэмжид 2024 онд нийт 70,861 иргэн хамрагдаж, нийгмийн халамжийн сангаас 66.9 тэрбум төгрөгийг зарцуулсан. Үүнээс байнгын асаргаа шаардлагатай 16 хүртэл насны 15.178 хүүхдэд Засгийн газраас тогтоосон тухайн үеийн нийгмийн халамжийн тэтгэвэртэй тэнцүү хэмжээний тусламжийг сар бүр, байнгын асаргаа шаардлагатай 16 ба түүнээс дээш насны 55,683 иргэнд улирал бүр тэтгэмжийг олгосон.

4.3.2. ХҮҮХДИЙН МӨНГӨН ТЭТГЭМЖ

Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг Монгол Улсын 0-18 хүртэлх насны хүүхдэд сар бүр олгож байна. Нийгмийн халамжийн сангаас 2024 онд нийт 1,340,971 хүүхдэд 1,540.0 тэрбум төгрөгийн хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг олгосон байна. Хамрагдсан хүүхдүүдийг насны бүлгээр авч үзвэл 9-11 насны хүүхэд хамгийн өндөр хувьтай хамрагдсан байна.

Зураг 4.13. 0-18 насны хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж авагчдын тоо, насны бүлгээр, 2024 он

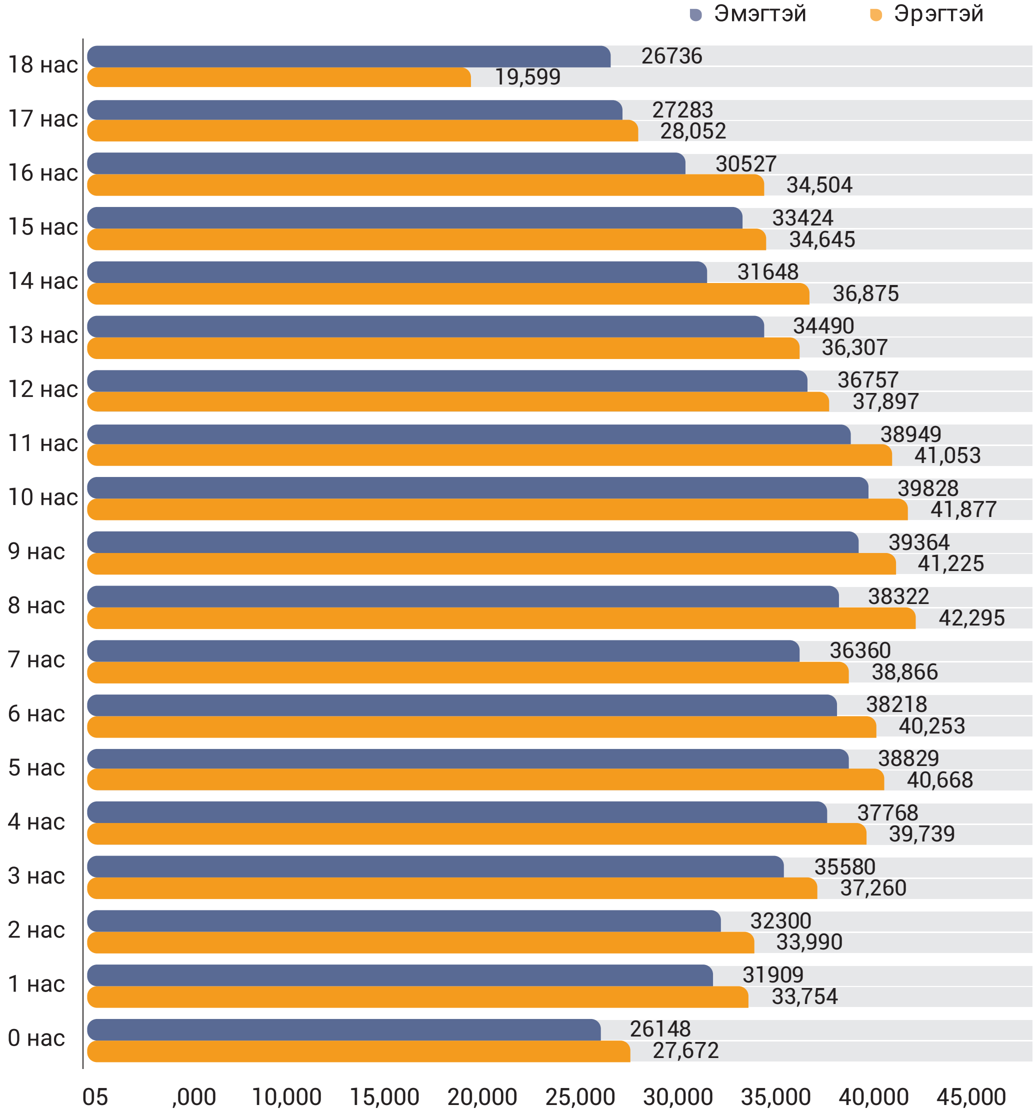

Зураг 4.14. Халамжийн зардалд хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн эзлэх хувь

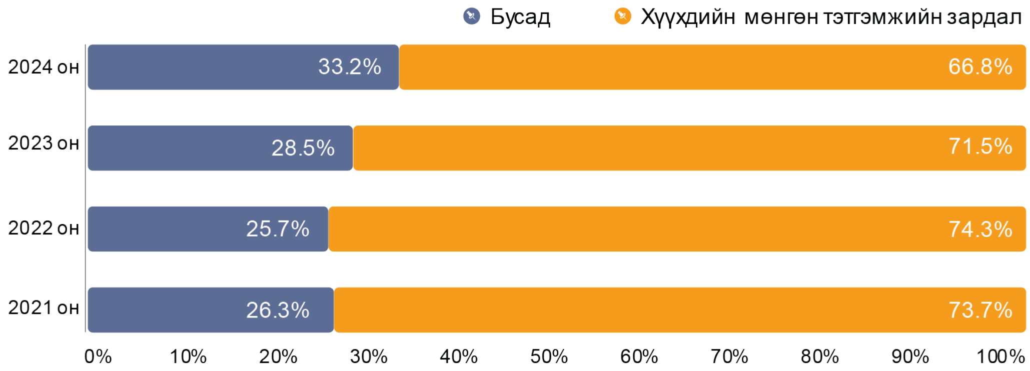

4.3.3. ОНЦГОЙ ТОХИОЛДЛЫН ТЭТГЭМЖ

Зураг 4.15. Онцгой тохиолдлын тэтгэмж,

Онцгой тохиолдлын тэтгэмжийг дээрх 4 бүлгийн иргэдэд нэг удаа орон нутгийн төсвөөс олгодог. 2024 онд 1219 иргэнд 1.5 тэрбум төгрөгийн онцгой тохиолдлын тэтгэмжийг олгосон.

4.4. НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ

4.4.1. ОЛОН НИЙТИЙН ОРОЛЦООНД ТҮШИГЛЭСЭН ХАЛАМЖИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ

Хүснэгт 4.4. Олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээ, төрлөөр

Үйлчилгээний төрөл	Хүний тоо	сая.төг
Олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээ	8,699	3,370.8
Амьдралын итгэл үнэмшил, бие даан амьдрах чадвар, хөдөлмөрийн дадал олгох, авьяасыг нь дэмжих зорилгоор сургалт зохион байгуулах	2,031	125.9
Зөвлөгөө өгөх	254	20.0
Сэргээн засах үйлчилгээнд хамруулах	3,046	802.0
Түр байршуулан асрамжлах, хүчирхийлэлд өртсөн хүнийг түр хамгаалан байрлуулах	36	30.7
Өдрийн үйлчилгээнд хамруулах	1,643	162.4
Гэрийн асрамж, халамжийн үйлчилгээнд хамруулах	193	72.0
Гэр оронгүй иргэн, түүний гэр бүлийн гишүүдийн амьдрах итгэлийг нэмэгдүүлэх, нийгэмшүүлэх, бичиг баримтжуулах, түр хоноглох байранд байрлуулах	848	927.4
Нийгмийн халамжийн дэмжлэг туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай нийгмийн халамжийн тухай хуулийн 3.1.2, 18.2.-т заасан өрх иргэнийг нийгэмшүүлэх, хамт олны бүлэг бүрдүүлэх, орлогын эх үүсвэртэй болгох төсөл хэрэгжүүлэх, амьдрах ухаанд сургах	648	1,230.5

4.4.2. ТӨРӨЛЖСӨН АСРАМЖИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ

Зураг 4.16. Төрөлжсөн асрамжийн үйлчилгээнд хамрагдсан иргэдийн тоо, насны бүлгээр

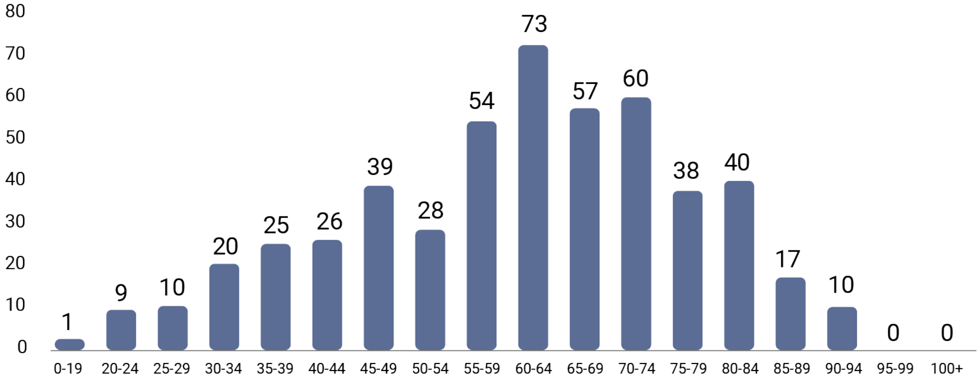

Хүснэгт 4.5. Төрөлжсөн асрамжийн үйлчилгээнд хамрагдсан иргэд, 2024 он

Үйлчилгээний төрөл	Бүгд		Ахмад настан		Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн	
	Нийт	эмэгтэй	Нийт	эмэгтэй	Нийт	эмэгтэй
Улсын дүн	507	202	316	144	191	58
Төв аймгийн Батсүмбэр сум дахь Улсын асрамжийн газар / Ахмад настны үндэсний төв/	176	68	126	59	50	9
Ховд аймаг дахь Баруун бүсийн ХБИ-ий нөхөн сэргээх төв	18	18	6	9	12	9
Баянхонгор аймаг дахь Ахмадын асрамж үйлчилгээний төв	10	2	5	2	5	0
Дорнод аймаг дахь Зүүн бүсийн ахмадын асрамж үйлчилгээний төв	22	6	16	6	6	0
Баян-өлгий аймаг дахь Ахмадын асрамж үйлчилгээний төв	13	7	9	5	4	2
Дорноговь аймаг дахь Говийн бүсийн ахмадын асрамж үйлчилгээний төв	18	7	10	4	8	3
Хөвсгөл аймаг дахь Ахмадын асрамж үйлчилгээний төв	45	17	36	10	9	7
Увс аймаг дахь Баруун бүсийн ахмадын асрамж үйлчилгээний төв	15	11	7	6	8	5
“Батгэрэлт-ирээдүй” ТББ-ын ХБИ-ий асрамжийн газар	60	14	34	7	26	7
“Ачлалт хүүхдүүд” ТББ-ын ХБИ-ий асрамжийн газар	59	23	26	15	33	8
“МС” Тереза эх ахмад настны асрамжийн төв /Яармаг/	42	0	20	0	22	0
“МС” Тереза эх ахмад настны асрамжийн төв /Дарь-Эх/	29	29	21	21	8	8

4.4.3. АХМАД НАСТАНД ҮЗҮҮЛЭХ ДЭМЖЛЭГ, ТУСЛАМЖ, ҮЙЛЧИЛГЭЭ

Зураг 4.17. Ахмад настны дэмжлэг, хөнгөлөлт үйлчилгээнд хамрагдсан хүний тоо, насны бүлгээр, 2024 он

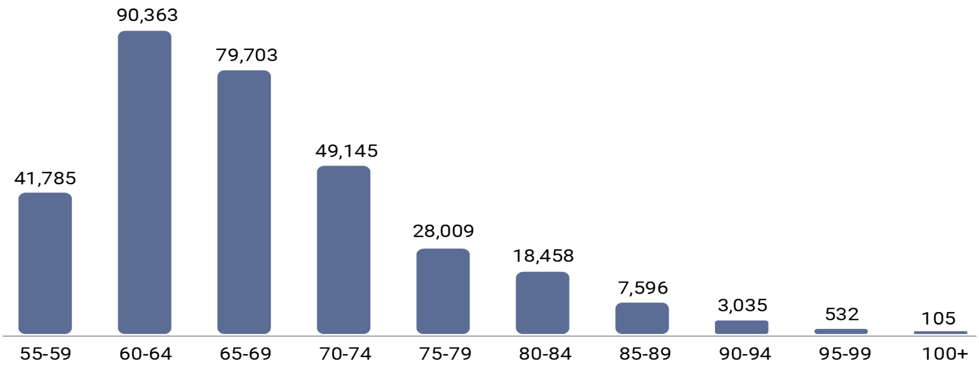

Хүснэгт 4.6. Ахмад настны дэмжлэг, хөнгөлөлт үйлчилгээнд хамрагдсан хүний тоо,төрлөөр, зарцуулсан хөрөнгөөр, 2024 он

Үйлчилгээний төрөл	Хүний тоо	сая.төг
Ахмад настанд үзүүлсэн тусламж, хөнгөлөлт	318,731	37,689.0
Протезийн үнийн хөнгөлөлт	26,869	3,966.7
Ортопедийн хэрэгслийн үнийн хөнгөлөлт	10,776	3,774.4
Тусгай хэрэгслийн үнийн хөнгөлөлт	9,634	1,477.8
Амралтын газарт амрах эрхийн бичгийн үнийн хөнгөлөлт	35,373	8,161.1
Сувиллын газарт амрах эрхийн бичгийн үнийн хөнгөлөлт	25,754	6,718.4
Эмчилгээ, сувилгаа зайлшгүй шаардлагатай ахмад настанд магадлан итгэмжлэгдсэн дотоодын рашаан сувиллын замын зардал, эрхийн бичгийн үнийн хөнгөлөлт	49,901	7,916.2
Хүндэт донор ахмад настанд магадлан итгэмжлэгдсэн дотоодын рашаан сувиллын замын зардал, эрхийн бичгийн үнийн хөнгөлөлт	552	529.3
Тэжээн тэтгэх хүүхэдгүй эсхүл хууль ёсны тэжээн тэтгэгч нь дэмжлэг туслалцаа үзүүлэх боломжгүй нь тогтоогдсон ахмад настанд орон сууцны хөлс, түлш худалдан авахад зориулан жилд нэг удаа үзүүлэх хөнгөлөлт	4,591	637.3
Хүндэт донор ахмад настанд орон сууцны хөлс, түлш худалдан авахад зориулан жилд нэг удаа үзүүлэх хөнгөлөлт	1,164	1170.7
Нийгмийн даатгалын хууль тогтоомжид заасан оршуулгын тэтгэмж авах эрх үүсээгүй ахмад настан нас барвал нийгмийн даатгалын сангаас олгох оршуулгын тэтгэмжтэй тэнцүү хэмжээний тусламж	422	844.0
Нийслэлээс 1000 ба түүнээс дээш километр алслагдсан газарт байнга оршин суудаг ахмад настан аймгийн эрүүл мэндийн байгууллагын эмнэлэг хяналтын комиссын шийдвэрээр нийслэлд эмчүүлэх, шинжилгээ хийлгэх тохиолдолд унааны нэг талын зардлын хөнгөлөлт	2,021	437.9
Ахмад настанд үзүүлэх хүндэтгэл	147,956	2 746.0
Ахмад настанд үзүүлэх үйлчилгээ	3,718	309.3

Зураг 4.18. Алдар цолтон ахмад настанд үзүүлсэн хөнгөлөлтөд хамрагдсан хүний тоо, зарцуулсан хөрөнгө, сая төгрөг, 2024 он

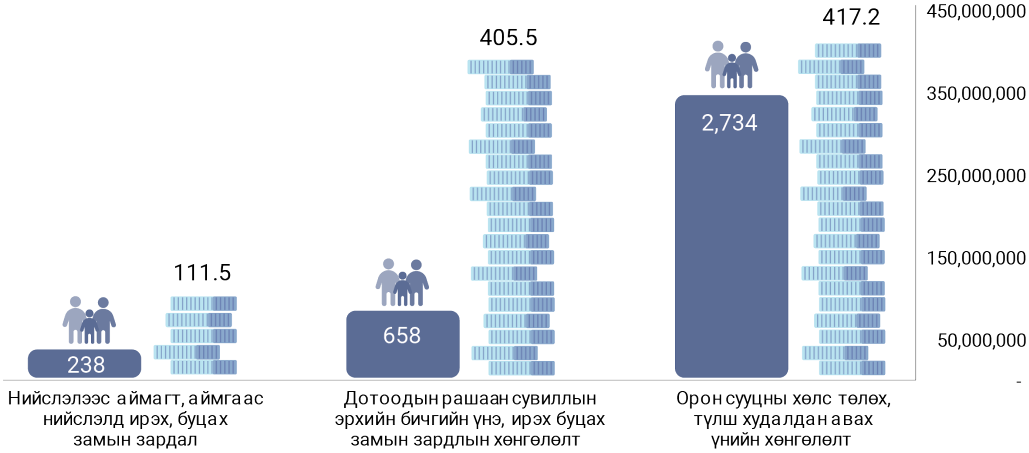

Зураг 4.19. Алдар цолтон ахмад настанд үзүүлсэн хөнгөлөлтөд хамрагдсан хүний тоо, цолны төрлөөр, 2024 он

4.4.4. ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮНД ҮЗҮҮЛЭХ ТУСЛАМЖ, ҮЙЛЧИЛГЭЭ

Хүснэгт 4.7. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд үзүүлсэн хөнгөлөлт, тусламжид хамрагдсан хүний тоо, зарцуулсан хөрөнгө, сая төгрөг

Үйлчилгээний төрөл	Хүний тоо	сая.төг
Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд үзүүлсэн тусламж, хөнгөлөлт	49,505	11,561.6
Орон сууцны хөлс, түлш худалдан авахад зориулан жилд нэг удаа үзүүлэх хөнгөлөлт	26,840	3,776.2
18 хүртэлх насны хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн дотоодод хийлгэсэн протезийн үнийн хөнгөлөлт	28	8.7
ҮОМШӨ-ийн даатгалын сангаас хөнгөлөлт авах эрх үүсээгүй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний дотоодод хийлгэсэн протезийн үнийн хөнгөлөлт	2,038	416.5
18 хүртэлх насны хүүхэд, түүнчлэн ҮОМШӨ-ийн даатгалын сангаас сэргээн засалттай холбоотой хөнгөлөлт авах эрх үүсээгүй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний дотоодод хийлгэсэн ортопедийн хэрэгслийн үнийн хөнгөлөлт	2,558	967.9
Тусгай хэрэгслийн үнийн хөнгөлөлт	2,299	922.6
Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд болон түүний асран хамгаалагч, харгалзан дэмжигчийн цэцэрлэг сургуульд ирж, очих унааны зардлын хөнгөлөлт	6,702	1,352.7
Насанд хүрсэн бүрэн хараагүй, сонсголгүй, хэл ярианы бэрхшээлтэй хүний харилцаа холбооны зардал	4,134	888.5
Бүрэн хараагүй иргэн	2,333	487.8
Бүрэн сонсголгүй иргэн	1,611	357.4
Хэл ярианы бэрхшээлтэй иргэн	190	43.4
Дотоодын рашаан сувилалд сувилуулах шаардлагатай хүний ирж, очих унааны зардал, ор хоногийн зардлын хөнгөлөлт	3,029	848.7
Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд 100 хувь	591	258.3
Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийг асран халамжилж яваа иргэнд 50 хувь	478	138.8
ҮОМШӨ-ний даатгалын сангаас хөнгөлөлт авах эрх үүсээгүй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнд 50 хувь	1,960	451.6
Нийслэлээс 1000 ба түүнээс дээш километр алслагдсан газарт байнга оршин суудаг хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн аймгийн нэгдсэн эмнэлгийн нарийн мэргэжлийн эмч нарын хяналтын комиссын шийдвэрээр нийслэлд эмчүүлэх, шинжилгээ хийлгэх тохиолдолд унааны нэг талын зардлын хөнгөлөлт	801	253.1
Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд зусланд амарвал эрхийн бичгийн үнийн хөнгөлөлт	14	2.7
Нийгмийн даатгалын тухай хууль тогтоомжид заасан оршуулгын тэтгэмж авах эрх үүсээгүй, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн болон хүүхэд нас барвал түүний оршуулгын зардлын тусламж	1,062	2,124.0

4.4.5. НАСНЫ ХИШИГ

Зураг 4.20. Насны хишиг тэтгэмж авагчдын тоо, насны бүлгээр, зарцуулсан хөрөнгө, сая төгрөг, 2024 он

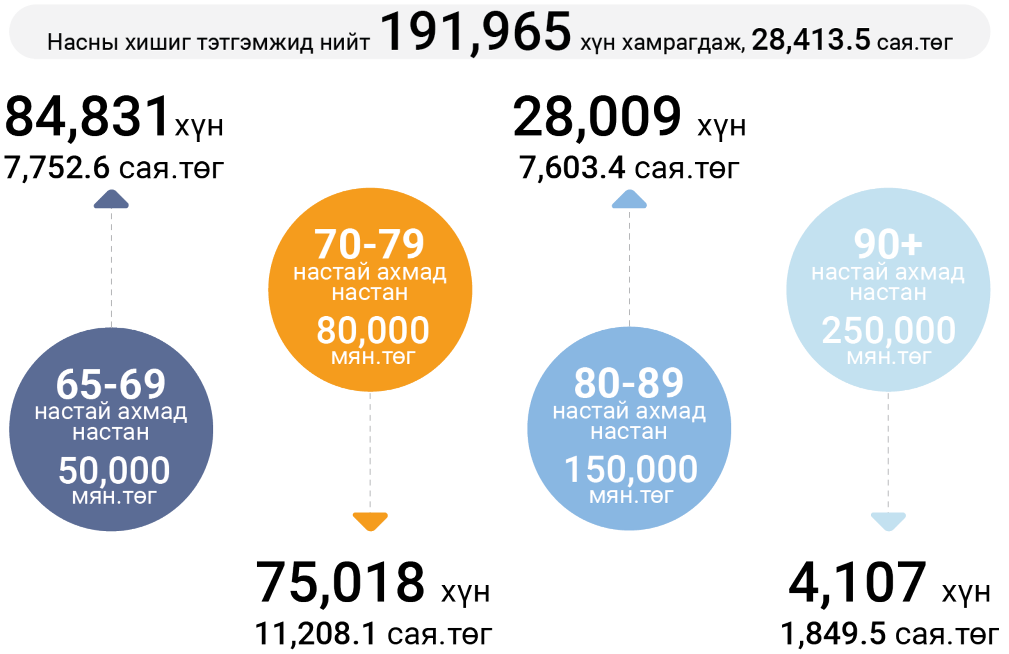

2024 онд Насны хишиг тэттгэмж авагчдын 44.2 хувийг 65-69 настай, 39.1 хувийг 70-79 настай, 14.6 хувийг 80-89 настай, 2.1 хувийг 90, түүнээс дээш настай ахмад настан тус тус эзэлж байна.

4.4.6. ЭХИЙН АЛДАР ОДОН

Зураг 4.21. Эхийн алдар одонгийн мөнгөн тусламжид хамрагдсан иргэд, төрлөөр, зарцуулсан хөрөнгө, сая төгрөг

Зураг 4.22. Эхийн алдар одонгийн мөнгөн тусламж асван хүний тоо, насны бүлгээр, 2024 он

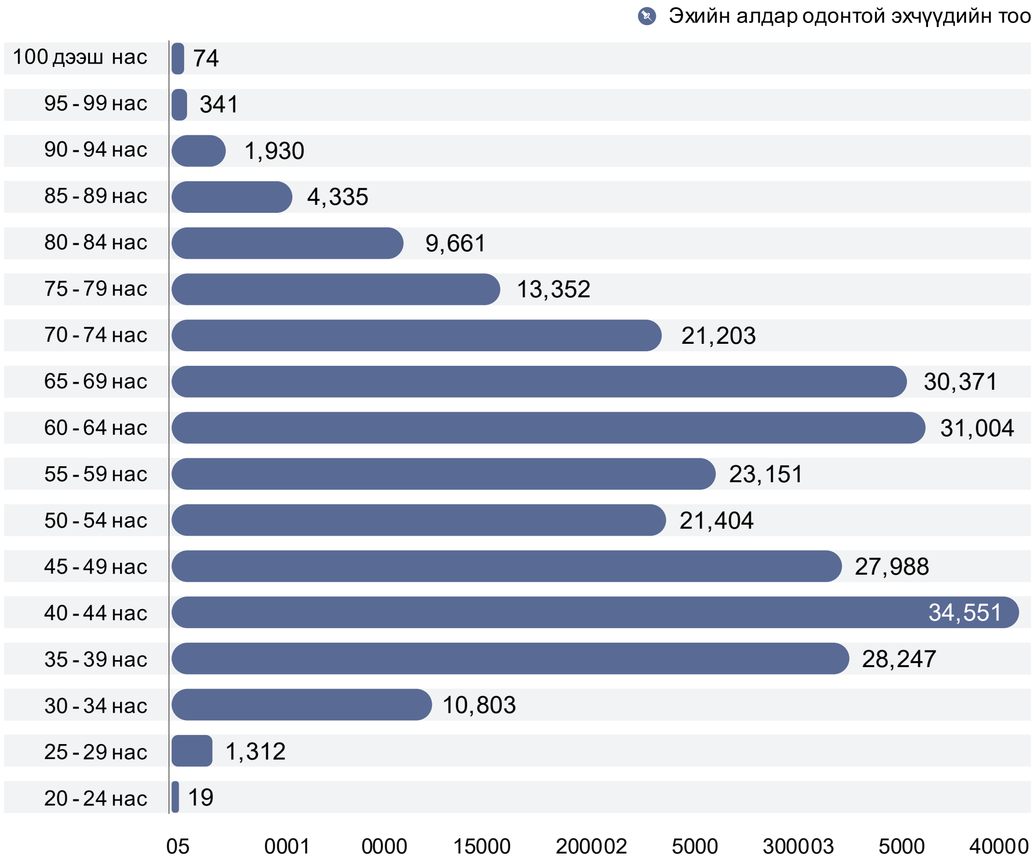

2024 оны байдлаар 259,746 эхчүүдэд “Эхийн алдар” одонгийн мөнгөн тусламжид 32.0 тэрбум төгрөгийг олгосон байна. Насны бүтцийн хувьд 40–64 насны эхчүүд хамгийн их буюу нийт эхчүүдийн 54 хувийг эзэлсэн бөгөөд тэдгээрт нийт мөнгөн тусламжийн 50.6 хувийг олгожээ.

Эхийн алдар одонтой нийт эхийн 52 хувийг 55, түүнээс дээш насны эхчүүд бүрдүүлж байна. Үүний 23.2 мянга буюу 17.1 хувийг 55–59 насны эхчүүд, 31.0 мянга буюу 22.9 хувийг 60–64 насны эхчүүд, 30.3 мянга буюу 22.4 хувийг 65-69 насны эхчүүд, 21.2 мянга буюу 15.6 хувийг 70-74 насны эхчүүд тус тус эзэлж байна.

4.4.7. ЭХ, ЭЦЭГ, ОЛОН ХҮҮХЭДТЭЙ ӨРХ ТОЛГОЙЛСОН ЭХ, ЭЦЭГТ ОЛГОХ ТЭТГЭМЖ

Зураг 4.23. Эх, эцэг, олон хүүхэдтэй өрх толгойлсон эх, эцэгт тэтгэмж олгох тухай хуулийн дагуу олгосон тэтгэмж авсан хүний тоо, зарцуулсан зарцуулсан хөрөнгө, 2024 он

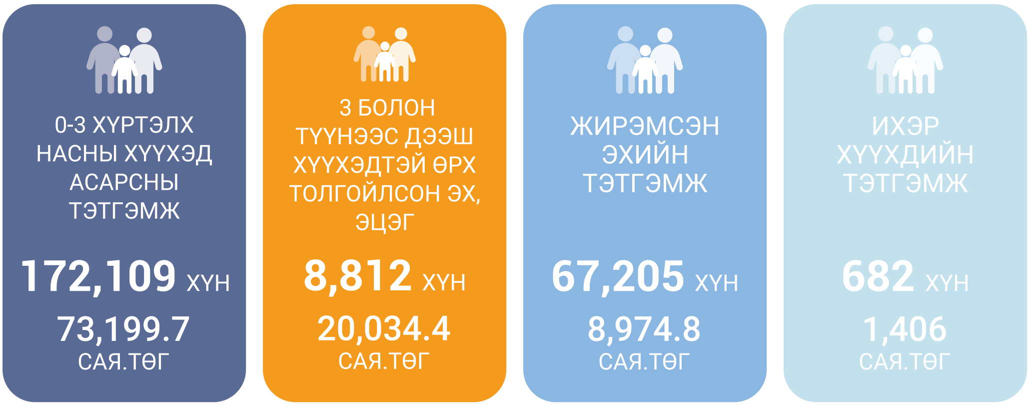

Эх, эцэг, олон хүүхэдтэй өрх толгойлсон эх, эцэгт тэтгэмж олгох тухай хуулийг 2017 онд баталж, 2018 оноос хэрэгжүүлсэн. Хуулийн хүрээнд дээрх 4 төрлийн тэтгэмжийг олгож байна. Эх, эцэг, олон хүүхэдтэй өрх толгойлсон эх, эцэгт олгох тэтгэмжид 2024 онд нийт 248,808 иргэн хамрагдаж, 103.6 тэрбум төгрөгийг зарцуулсан.

Зураг 4.24 Эх, эцэг, олон хүүхэдтэй өрх толгойлсон эх, эцэгт тэтгэмж олгох тухай хуулийн хүрээнд тэтгэмж авсан хүний тоо, аймаг, нийслэлээр, 2024 он

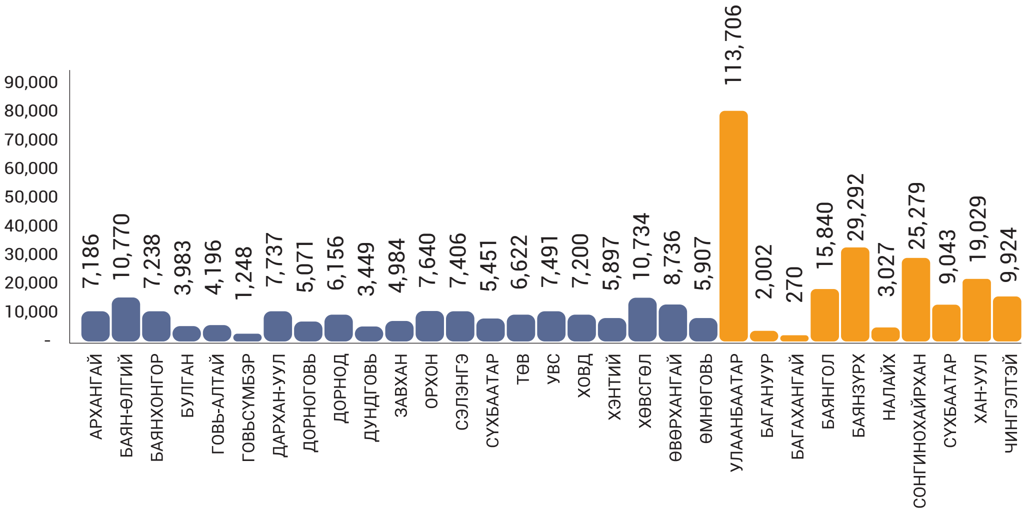

Эх, эцэг, олон хүүхэдтэй өрх толгойлсон эх, эцэгт тэтгэмж олгох тухай хуулийн хүрээнд тэтгэмж асван хүний 45.7 хувь нь нийслэлд, 54.3 хувь нь орон нутагт амьдарч байна.

4.4.8. ХҮНС ТЭЖЭЭЛИЙН ДЭМЖЛЭГ

Зураг 4.25. Хүнс тэжээлийн дэмжлэг үзүүлэх үйлчилгээ авсан хүний тоо, зарцуулсан хөрөнгөөр, 2024 он

Хүнс тэжээлийн дэмжлэг үзүүлэх үйлчилгээнд 2024 онд 17,054 өрхийн 89,706 иргэнийг хамруулж, нийгмийн халамжийн сангаас 13.8 тэрбум төгрөг зарцуулсан. Хүнс тэжээлийн дэмжлэг үзүүлэх үйлчилгээний мөнгөн дүнг насанд хүрсэн иргэнд 16,000, хүүхдэд 8,000 төгрөгөөр тооцон сар бүр олгосон.

Зураг 4.26. Хүнс тэжээлийн дэмжлэг үзүүлэх үйлчилгээ авсан хүний тоо, аймаг, нийслэлээр, 2024 он

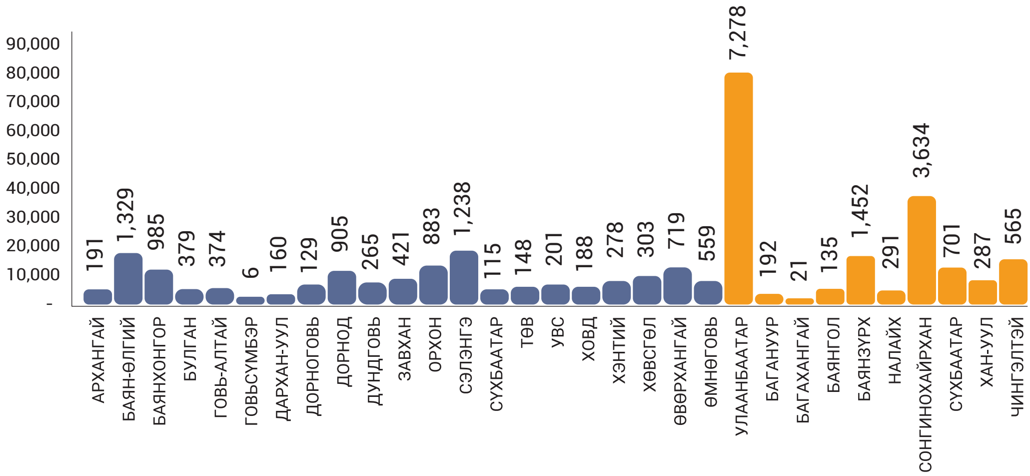

Уг үйлчилгээг авсан насанд хүрсэн 44,399 хүнээс 21,515 нь ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, өрх толгойлсон эх, эцэг, жирэмсэн, бага насны хүүхдээ асарч байгаа зэрэг иргэд байна. Харин 22,884 нь хөдөлмөрийн насны хөдөлмөрийн чадвартай хүн байгаа бөгөөд үүнээс ажил хөдөлмөр эрхэлдэг 14,346 хүн байна. Хөдөлмөрийн нөхцөл шалгуур зайлшгүй биелүүлэх шаардлагатай 8,538 иргэнээс хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих нөхцөл шаардлага хангасан буюу журмын 1.4.1-д заасан "ажил хайж аймаг, нийслэл, дүүргийн хөдөлмөр эрхлэлтийн байгууллагад бүртгүүлсэн" иргэн 3,059, журмын 1.4.2-т заасан "ажил мэргэжлийн чиг баримжаа олгох үйлчилгээнд хамрагдаж, зөвлөгөө авсан" иргэн 1,732 иргэн тус тус байна.

ГЭР БҮЛ, ХӨДӨЛМӨР,
НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН ЯАМ

Хаяг: Монгол Улс, Улаанбаатар хот, Чингэлтэй
дүүргийн 4-р хороо, Нэгдсэн Үндэстний гудамж-5
Улаанбаатар-15160

И-мэйл: info@mflsp.gov.mn
Утас: +(976) 51-261553